

provincie
groningen

Evaluatierapport verbonden partijen

27 NOVEMBER 2017

**Evaluatierapport
Verbonden Partijen**

*Marcel Hölterhoff
Rubin Postma*

27 november 2017

Inhoud

1. Inleiding	5
1.1 Nota Verbonden Partijen	5
1.2 Overzicht verbonden partijen	5
2. Onderzoeksopzet	7
2.1 Aanleiding	7
2.2 Onderzoeksvragen	7
2.3 Afbakening	7
2.4 Aanpak	8
3. Kaders met betrekking tot verbonden partijen	9
3.1 Afwegingskader Provinciaal Vermogen	9
3.2 Kaders revolverende fondsen	9
3.3 Nota Verbonden partijen	9
3.4 Provinciale rollen bij verbonden partijen	10
4. Onderzoeksresultaten	11
4.1 Antwoorden op onderzoeksvragen	11
4.2 Reacties van verbonden partijen	14
4.3 Conclusies en aanbevelingen	14
Bijlagen	17
1. Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	19
2. Enexis Holding N.V.	22
3. Groningen Airport Eelde	26
4. Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland N.V.	30
5. Waterbedrijf Groningen N.V.	34
6. Blauwe Stad B.V.	38
7. Special Purpose Vehicle's verkregen uit verkoop Essent en Attero	42
8. Investeringsfonds Groningen B.V.	50
9. Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging	54
10. Vereniging Interprovinciaal Overleg	58
11. Havenschap Groningen Seaports	62
12. Omgevingsdienst Groningen	68
13. OV-bureau Groningen Drenthe	72
14. Prolander	76
15. Samenwerkingsverband Noord-Nederland	80
16. Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds	84
17. Lijst met afkortingen	88

1. Inleiding

De provincie Groningen heeft in totaal 22 verbonden partijen, bestaande uit 7 publiekrechtelijke organisaties in de vorm van gemeenschappelijke regelingen en 15 private organisaties (besloten en naamloze vennootschappen, stichtingen en een vereniging). De portefeuille van de verbonden partijen is dynamisch van aard, er zijn verbonden partijen waarvan de provincie al decennia lang aandeelhouder is (bijvoorbeeld het Waterbedrijf Groningen) en er zijn verbonden partijen die zeer recent zijn opgericht (bijvoorbeeld Stichting Revolverend Fonds Groningen).

De Nota Verbonden Partijen (hierna Nota) is een belangrijk provinciaal kader met betrekking tot de verbonden partijen. De Nota is op 28 september 2016 vastgesteld door Provinciale Staten (voordracht 68/2016). In de Nota is vastgelegd dat periodiek, dat wil zeggen elke collegeperiode, een evaluatie van de verbonden partijen zal plaatsvinden. In 2017 is de eerste evaluatie van de portefeuille verbonden partijen uitgevoerd. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het doel van de Nota en de hierin beschreven aanleiding voor de evaluatie. Paragraaf 1.2 bevat een overzicht van de portefeuille van de verbonden partijen.

1.1 Nota Verbonden Partijen

De Nota beschrijft de provinciale instrumenten om maatschappelijke opgaven te realiseren, waaronder regelgeving, subsidies, opdrachten, financieringen en verbonden partijen. In de Nota wordt specifiek stilgestaan bij het instrument verbonden partijen en de doelstelling van de Nota is het benoemen van aandachtspunten bij het aangaan, het beheer en de beëindiging van verbonden partijen en het specificeren van de rol van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten daarbij. De Nota zal bijdragen aan een afgewogen oordeelsvorming en helderheid over taak en rol van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten.

Uitgangspunt zoals beschreven in de Nota is dat de provincie alleen taken uitvoert of laat uitvoeren die voortkomen uit een provinciaal publiek belang. Van provinciaal publiek belang is sprake wanneer Provinciale Staten zich de behartiging aantrekken op grond van de overtuiging dat dit belang anders niet goed tot zijn recht komt (gebaseerd op de definitie die de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid hanteert in het rapport ‘Borgen van Publiek belang’, 2008).

Bij de oprichting van een verbonden partij is helder gemaakt welke doelen dienen te worden gerealiseerd. Als gevolg van veranderde omstandigheden, kan er echter een discrepantie ontstaan tussen de verbonden partij en publieke belangen. Het is denkbaar dat de verbonden partij bepaalde acties, die goed zijn voor het realiseren van publieke belangen, moet nalaten vanwege het waarborgen van de financiële continuïteit van de organisatie. Ook kan het zijn dat doelen van de verbonden partij niet meer in overeenstemming zijn met publieke belangen, bijvoorbeeld als gevolg van veranderde wetgeving of gewijzigde marktomstandigheden. Beide aspecten zullen steeds tegen elkaar moeten worden afgewogen. Waar wenselijk en mogelijk moet daarbij zoveel mogelijk worden afgestemd met andere (publieke) mede-eigenaren.

In de Nota is vastgelegd dat het wenselijk is periodiek, dat wil zeggen in beginsel elke collegeperiode een evaluatie van de verbonden partijen uit te voeren. In een dergelijke evaluatie die ter besluitvorming voorgelegd wordt aan Provinciale Staten zal in ieder geval gerapporteerd moeten worden over de voortgang in de realisatie van de publieke belangen, die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij. De uitvoering van de evaluatie is in belangrijke mate gericht op de publieke belangen en doelen die hiermee bereikt dienen te worden. Tevens zijn nog een aantal onderzoeksvragen meegenomen, die in hoofdstuk 2 nader staan beschreven.

1.2 Overzicht verbonden partijen

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) dient in de provinciale verantwoordingsdocumenten (jaarrekening en begroting) een overzicht opgenomen te worden van alle verbonden partijen en dient per verbonden partij informatie verstrekt te worden die is voorgeschreven in het BBV. Deze informatie is terug te vinden in de paragraaf verbonden partijen, die onderdeel uitmaakt van de provinciale jaarrekening en begroting.

Volgens het BBV is een *verbonden partij* een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Er is sprake van een *financieel belang* indien een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat, onderscheidenlijk het

bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Er is sprake van *bestuurlijk belang* bij zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Ultimo 2017 bestaat de portefeuille verbonden partij- en uit de volgende organisaties:

PRIVAATRECHTELIJKE ORGANISATIES	PUBLIEKRECHTELIJKE ORGANISATIES
Naamloze vennootschappen	Gemeenschappelijke regelingen
Bank Nederlandse Gemeenten N.V. (BNG)	Havenschap Groningen Seaports (GSP)
Enexis Holding N.V.	Noordelijke Rekenkamer
Groningen Airport Eelde N.V. (GAE)	Omgevingsdienst Groningen (ODG)
Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland N.V. (NOM)	OV-bureau Groningen Drenthe (OV-bureau)
Waterbedrijf Groningen N.V. (WBG)	Prolander
	Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)
Besloten vennootschappen	Waddenfonds
Blauwe Stad B.V.	
Claim Staat Vennootschap B.V.	
Cross Border Leases B.V.	
Investeringsfonds Groningen B.V.	
Publiek Belang Electriciteitsproductie B.V.	
Verkoop Vennootschap B.V.	
Vordering op Enexis B.V.	
Stichtingen	
Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging (SLB)	
Stichting Revolverend Fonds Groningen	
Vereniging	
Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)	

2. Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk wordt de onderzoeksopzet van de evaluatie beschreven waarbij wordt ingegaan op de aanleiding, onderzoeksvragen, afbakening en aanpak.

2.1 Aanleiding

Bij de behandeling van de Nota in de commissie Bestuur, Financiën en Veiligheid van 21 september 2016 is besloten dat de evaluatie in 2017 zal worden uitgevoerd en dat Provinciale Staten zullen worden betrokken bij de uitvoering. Bij het vaststellen van de Nota zijn door Provinciale Staten de volgende besluiten genomen:

- De Nota is richtinggevend voor het aangaan, beheeren en opheffen van bestaande en nieuwe samenwerkingsverbanden.
- Een informatieprotocol ter borging van de controlerende rol van Provinciale Staten zal verder worden uitgewerkt.
- Alle bestaande verbonden partijen waarin de provincie deelneemt (aan de hand van de uitgangspunten in het beleidskader) worden geëvalueerd.
- Het resultaat van de evaluatie in 2017 zal, bij voorkeur bij de aanbidding en de bespreking van de jaarstukken van de betreffende samenwerkingsverbanden, aan Provinciale Staten worden voorgelegd.
- Provinciale Staten zullen per verbonden partij op basis van de uitkomst van de evaluatie en nader overleg met de partners in samenwerkingsverbanden zullen besluiten over de wijze van vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van die verbonden partij.

2.2 Onderzoeksvragen

In deze evaluatie worden de onderzoeksvragen beantwoord zoals openomen in de Nota aangevuld met een aantal onderzoeksvragen die vanuit de klankbordgroep als wenselijk zijn aangegeven. Op de volgende onderzoeksvragen zal per verbonden partij antwoord worden gegeven:

- Zijn de doelen van de verbonden partij nog steeds in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen?
- Wordt de verbonden partij als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen?

- Hoe is de voortgang in realisatie van de publieke belangen die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij?
- Welke invloed hebben wij op de verbonden partij?
- Hoe is invulling gegeven aan de vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van de verbonden partij en functioneert dit op de juiste wijze?
- Voldoet de huidige structuur / bestuursmodel, is dit nog het meest geëigende bestuursmodel? Wat is de mogelijkheid van uittreding uit de verbonden partij?

Om antwoord te kunnen geven op bovenstaande onderzoeksvragen zijn per verbonden partij overzichtsbladen gemaakt met hierin:

- Beschrijving van de juridische vorm, aandeelhouders/deelnemers, statutaire doelstellingen, publiek belang, (bestuurlijke) betrokkenheid, wijze van sturing, financieel belang en risico's en exit mogelijkheid.
- Antwoord op de geformuleerde onderzoeksvragen per verbonden partij.
- Feitelijke informatie over de verbonden partij, waaronder financiële gegevens, directies, Raad van Commissarissen, betrokken bestuurders, voortgang indicatoren etc.

2.3 Afbakening

De scope van het onderzoek is op de volgende wijze afgebakend:

- De Noordelijke Rekenkamer is een instrument van Provinciale Staten en hier speelt het college geen rol in en is om die reden niet meegenomen in de evaluatie.
- De Stichting Revolverend Fonds Groningen is zeer recente opgericht (voorjaar 2017) en bij de oprichting is volgens de spelregels zoals opgenomen in de Nota gehandeld en derhalve heeft het evalueren op dit moment geen meerwaarde. In de volgende periodieke evaluatie zal de stichting wel worden meegenomen.
- De 5 Special Purpose Vehicles (SPV's) ontstaan door de splitsing en verkoop van Essent en Attero worden gezien hun samenhang en de aansturing gezamenlijk in één overzichtsblad opgenomen.
- In de evaluatie zal geen onderzoek gedaan worden naar de interne bedrijfsvoering (effectiviteit en efficiency) van de verbonden partijen. Diverse verbonden partijen zijn (Omgevingsdienst) of worden (Prolander) reeds geëvalueerd.

- De interne en ambtelijke werkwijze met betrekking tot de verbonden partijen (bijvoorbeeld recente interne scheiding van eigenaar en opdrachtgever) maken geen onderdeel uit van de evaluatie.
- In overleg met de klankbordgroep maakt het opstellen van een informatieprotocol voor Provinciale Staten geen onderdeel uit van de evaluatie.

2.4 Aanpak

Bestuurlijk opdrachtgever voor de evaluatie is gedeputeerde Brouns.

In de aanloop naar de uitvoering van de evaluatie is een klankbordgroep tot stand gekomen bestaande uit de volgende leden: Mirjam Wulfse (VVD), Jan Wolters (SP), Romke Visser (PvdA), Marjan Heidekamp (CDA), Arjen Nolles (GroenLinks), Dennis Ram (PVV) en Gerit Jan Steenbergen (ChristenUnie). Namens de Statenengriffie heeft Gerbrant van der Veen plaatsgenomen in de klankbordgroep. In totaal zijn drie bijeenkomsten geweest met de klankbordgroep.

Bij de uitvoering van de evaluatie zijn de volgende onderzoeksfases doorlopen:

Fase 1: startbijeenkomst klankbordgroep en uitwerken van het projectplan

Op 1 maart 2017 heeft een startbijeenkomst plaatsgevonden tussen de klankbordgroep en de uitvoerders van de evaluatie (Marcel Hölterhoff en Rubin Postma), om de wederzijdse behoeften en verwachtingen te bespreken. Op basis van de startbijeenkomst is een projectplan opgesteld dat in een tweede bijeenkomst op 17 mei 2017 is besproken en vastgesteld.

Fase 2: informatieverzameling

De tweede fase van de evaluatie bestond uit het verzamelen en raadplegen van relevante informatie van de verbonden partijen. Hiervoor is o.a. gebruik gemaakt van de volgende informatiebronnen: jaarrekeningen, begrotingen, websites, statuten, gemeenschappelijke regelingen, voordrachten, beleidsdocumenten. Op basis van deze informatie zijn de overzichten per verbonden partij opgesteld en aan de verantwoordelijke beleidsmedewerkers voorgelegd om nader (beleidsinhoudelijk) aan te vullen. Tevens is aan de beleidsmedewerkers gevraagd naar suggesties voor verbeteringen. Met een aantal beleidsmedewerkers hebben nog gesprekken plaatsgevonden.

Fase 3: Feedback van directies verbonden partijen

De overzichten hebben we aan de directies van de verbonden partijen voorgelegd met de vraag om feitelijke onjuistheden en opmerkingen aan ons door te geven. Tevens is gevraagd om met betrekking tot de sa-

menwerkingsrelatie met de provincie Groningen zaken aan ons mee te geven (bijvoorbeeld over bestuurlijke en ambtelijke samenwerking, uitvoering van opdrachtgever / opdrachtnemerschap etc.). De ontvangen opmerkingen hebben wij verwerkt in de overzichten en de ontvangen feedback hebben wij in hoofdstuk 4 weergegeven.

Fase 4: Analyse en opstellen conceptrapportage

In deze fase hebben we de verkregen informatie geanalyseerd en onze bevindingen verwerkt in een conceptrapportage met hierin aanbevelingen en conclusies.

Fase 5: bespreking klankbordgroep

De conceptrapportage is met de klankbordgroep en bestuurlijk opdrachtgever besproken en op basis van deze gesprekken is de rapportage definitief opgesteld.

Fase 6: Bestuurlijke besluitvorming

In deze laatste fase wordt de definitieve rapportage door het college van Gedeputeerde Staten ter vaststelling aangeboden aan Provinciale Staten.

3. Kaders met betrekking tot verbonden partijen

De provincie Groningen en de verbonden partijen hebben te maken met verschillende wetten, kaders, reglementen die van invloed zijn hoe we met elkaar omgaan, hoe de governance is ingericht, hoe de (financiële) verantwoording loopt, wie welke bevoegdheden heeft etc.. De kaders komen ook op verschillende plekken in dit onderzoek terug en voor de volledigheid worden in dit hoofdstuk de meeste relevante kaders beschreven. Tevens wordt een overzicht gegeven van de verschillende rollen die de provincie inneemt met betrekking tot de verbonden partijen. Deze rollen komen in de verschillende overzichten terug.

De belangrijkste wettelijke kaders betreffen:

- de Provinciewet (algemeen);
- het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (algemeen);
- de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (t.b.v. Gemeenschappelijke Regelingen)
- het Burgerlijk Wetboek boek 2 (t.b.v. naamloze - en besloten vennootschappen, stichtingen en verenigingen).
- De Wet Normering Topinkomens (algemeen).

Ook zijn er diverse provinciale kaders die op de verbonden partijen van toepassing zijn en die door Provinciale Staten zijn vastgesteld. Hierbij gaat het om:

- Afwegingskader Provinciaal Vermogen (voordracht 2/2014).
- Kaders revolverende fondsen (voordracht 25/2016).
- Nota Verbonden Partijen (voordracht 68/2016).

3.1 Afwegingskader Provinciaal Vermogen

Het Afwegingskader Provinciaal Vermogen is in 2014 door Provinciale Staten vastgesteld. Het doel van het afwegingskader is om kaders te stellen voor het aanwenden van het provinciaal vermogen. Het kader formuleert afwegingscriteria die bij alle uitzettingen in het kader van publieke taak worden gehanteerd, of het nu gaat om nieuwe uitzettingen of het oprichten van nieuwe verbonden partijen. In het afwegingskader zijn tevens aandachtspunten opgenomen voor het aangaan, beheer en afstoten van deelnemingen. Van belang zijn de (wettelijke) sturingsmogelijkheden die de provincie heeft bij vennootschappen om sturing te geven aan de publieke belangen die met de vennootschap worden behartigd. Als aandeelhouder streeft de provincie naar invloed op de bedrijfsvoering, bijvoorbeeld door ma-

jeure besluiten te laten onderwerpen aan goedkeuring door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA). In de overzichten van de verbonden partijen in de bijlage van dit rapport wordt hier nader op ingegaan. De AvA's worden ambtelijk voorbereid en alle agenda's en stukken worden in de vergadering van Gedeputeerde Staten besproken. Het is uiteindelijk de verantwoordelijk gedeputeerde die in principe naar de AvA toegaat en het stemrecht namens de provincie uitoefent. De provinciale sturing komt in elk geval tot uiting bij de volgende bevoegdheden:

- a) sturing via statuten
- b) sturing via governancebeleid
- c) sturing via beloningsbeleid
- d) sturing via strategie en investeringsbeleid
- e) sturing via dividendbeleid
- f) sturing via de jaarrekening
- g) sturing via benoeming bestuurders en commissarissen (toegevoegd na vaststelling van de Nota).

In de WGR staan de bevoegdheden van de bestuursorganen beschreven voor gemeenschappelijke regelingen. Hierin wordt o.a. de bevoegdheden van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten en het AB/DB beschreven. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het wijzigen van de tekst van de gemeenschappelijke regeling, vaststellen van de jaarrekening/ begroting, benoemen en ontslaan van bestuursleden, toetreding tot en beëindiging van de verbonden partij.

3.2 Kaders revolverende fondsen

In 2016 hebben Provinciale Staten de kaders voor nieuw op te richten revolverende fondsen vastgesteld. Dit met als doel om binnen de duale verhoudingen 'technische' kaders vast te stellen waarbinnen Gedeputeerde Staten bevoegd zijn revolverende fondsen op te richten. De kaders zijn onderverdeeld in algemene-, duurzaamheids-, financiële - en fondsbeheerkaders. Bij de oprichting van de Stichting Revolverend Fonds Groningen in het voorjaar 2017 zijn deze kaders toegepast.

3.3 Nota Verbonden partijen

De Nota is door Provinciale Staten vastgesteld in 2016. Aangezien de Nota de aanleiding is voor het uitvoeren van deze evaluatie is in het inleidende hoofdstuk hierop uitgebreid ingegaan. De doelstelling van de Nota is het benoemen van aandachtspunten bij het

aangaan, het beheer en de beëindiging van verbonden partijen en het specificeren van de rol van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten daarbij. Het is de bedoeling dat de Nota bijdraagt aan een afgewogen oordeelsvorming en helderheid over taak en rol van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten.

3.4 Provinciale rollen bij verbonden partijen

Bij de diverse verbonden partijen heeft de provincie verschillende rollen. De volgende rollen kunnen worden onderscheiden:

- *De rol van eigenaar / deelnemer.* Omdat de provincie eigenaar (volledig of deels) is, heeft de provincie zeggenschap. Bij vennootschappelijke verbonden partijen is de eigenaarsrol die van de aandeelhouder. Bij gemeenschappelijke regelingen wordt de rol ingevuld als deelnemer in het Bestuur (Algemeen en/of Dagelijks Bestuur).
- *De rol van opdrachtgever.* De opdrachtgeversrol is een inhoudelijke rol vanuit het beleid geformuleerd. Het gaat dan om inhoud en om de beleidsprestaties die moeten worden geleverd door de verbonden partij, vastgelegd in prestatiecontracten. De provincie heeft hier (mede) een beleidsbepalende rol en de verbonden partijen zijn hierin uitvoeringsorganisaties.
- *De rol van subsidiegever.* Dit kan zowel een structurele- of een projectsubsidie zijn. Bij een aantal verbonden partijen wordt structureel jaarlijks subsidie gegeven als bijdrage in de exploitatiekosten. De bijbehorende kosten zijn opgenomen in de provinciale begroting. Ook kan er sprake zijn van subsidie voor specifieke projecten die de provincie beleidsmatig belangrijk vindt en worden gefinancierd vanuit de provinciale beleidskredieten. Middels voorwaarden in de subsidiebeschikking kan sturing worden gegeven aan de uit te voeren activiteiten.
- *De rol van projectpartner.* Gezamenlijk met andere partijen projecten uitvoeren die bijdragen aan het provinciale en het publieke belang.
- *De rol van facilitator.* Op basis van dienstverleningsopdrachten voert de provincie een aantal taken voor de verbonden partij uit met betrekking tot de financiële administratie, personele administratie, treasury, beheer ICT, levering en onderhoud dienstauto's etc. Voor de gemaakte kosten ontvangt de provincie een vergoeding.
- *Rol van bevoegd gezag / vergunningverlener.* De provincie dient aan de verbonden partij voor specifieke activiteiten een vergunning te verlenen of is het bevoegd gezag.

Ten aanzien van de verschillende rollen kan sprake zijn van tegenstrijdige belangen en dienen de rollen bij voorkeur gescheiden te worden uitgevoerd. Zowel ambtelijk als bestuurlijk zijn wij ons daarvan bewust en worden verschillende rollen daar waar mogelijk gescheiden uitgevoerd. In de overzichten per verbonden partij worden de verschillende rollen benoemd.

4. Onderzoeksresultaten

In hoofdstuk 2 zijn de onderzoeksopzet en de verschillende onderzoeksfases beschreven. De fases 2 en 3 (informatieverzameling en feedback van directies) hebben geleid tot de overzichten zoals opgenomen in de bijlagen van dit rapport. Op basis van de informatie in de overzichten hebben wij voor iedere verbonden partij antwoord gegeven op de zes geformuleerde onderzoeksvragen.

In dit hoofdstuk worden in paragraaf 4.1 de antwoorden per onderzoeksvraag gerubriceerd. De overzichten hebben we aan de directies van de verbonden partijen voorgelegd met de vraag om feitelijke onjuistheden en opmerkingen aan ons door te geven. Tevens is gevraagd om met betrekking tot de samenwerkingrelatie met de provincie Groningen zaken aan ons mee te geven. De antwoorden op deze vraag worden weergegeven in paragraaf 4.2. Aan het eind van dit hoofdstuk in paragraaf 4.3 geven wij de belangrijkste conclusies weer en doen wij enkele aanbevelingen richting de toekomst.

4.1 Antwoorden op onderzoeksvragen

In deze paragraaf worden de zes onderzoeksvragen beantwoord. Hieronder wordt eerst de onderzoeksvraag herhaald gevolgd door samenvattende antwoorden. Voor achtergrondinformatie verwijzen wij graag naar de in de bijlagen opgenomen overzichtsbladen.

Vraag 1: Zijn de doelen van de verbonden partij nog steeds in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen?

Met betrekking tot de 16 onderzochte verbonden partijen blijkt dat de doelen bij 14 verbonden partijen in overeenstemming zijn met onze publieke en provinciale belangen. Bij 2 verbonden partijen is dit niet het geval. Dit betreft Blauwe Stad B.V. en de SPV's verkregen uit de verkoop van Essent en Attero. Hieronder is voor deze 2 verbonden partijen aangegeven waarom er niet of niet langer een publiek provinciaal belang is bij deze verbonden partijen.

Blauwe Stad B.V.

In de huidige constellatie van partijen die betrokken zijn bij de ontwikkeling van Blauwestad (provincie en gemeente) heeft Blauwe Stad B.V. geen rol meer. Op enkele activa na is de vennootschap een 'lege bv'. Zij is niet meer actief ten behoeve van haar doelstelling

en hoeft dat ook niet meer te zijn. De vennootschap vormt met andere woorden geen instrument meer om een publiek of provinciaal belang te dienen.

Tijdens de uitvoering van de onderhavige evaluatie blijkt dat er ook nog een stichting bij de Kamer van Koophandel geregistreerd staat met als statutaire naam "Stichting ter Ontwikkeling van De Blauwe Stad". De geregistreerde activiteiten betreffen "de ontwikkeling van Blauwe Stad op en rond het Eiland van Winschoten". De stichting betreft een voorganger van de later opgerichte Blauwe Stad B.V. en hierin vinden geen activiteiten meer plaats.

SPV's verkregen uit de verkoop Essent en Attero

De doelen van deze SPV's komen voort uit de splitsing en verkoop van Essent en Attero. Het gaat in totaal om vijf vennootschappen die zijn opgericht voor het uitvoeren van enkele transacties en waarin specifieke belangen en risico's zijn ondergebracht. Het betreft een gedwongen aandeelhouderschap dat eindig is. Wanneer de inhoudelijke taak van een SPV is afgerond, dan wordt de SPV opgeheven.

Vraag 2: Wordt de verbonden partij als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen?

Uit het onderzoek blijkt dat op de verbonden partijen Blauwe Stad B.V. en de SPV's na alle verbonden partijen in meer of mindere mate gebruikt worden als instrument ter uitvoering van provinciaal beleid. Als we kijken naar de deelprogramma's zoals wij deze toepassen in de Begroting en Jaarrekening van de provincie dan worden de verbonden partijen met name ingezet op de deelprogramma's Economie en werkgelegenheid, Natuur en landschap, Energie en klimaat, Bestuurlijke samenwerking en Milieu. Een aantal verbonden partijen wordt zelfs op meerdere terreinen ingezet. Zo zien wij bij een aantal verbonden partijen een overlap in inzet op de versterking van het vestigingsklimaat voor bedrijven in combinatie met het stimuleren van de energietransitie en het werken naar een meer duurzame samenleving. Voor Groningen Seaports zien we dat de verbonden partij GR GSP sec niet als een beleidsinstrument ingezet wordt, maar GSP NV wel. Dit gebeurt o.a. middels de aandeelhoudersstrategie die in 2016 is vastgesteld ten behoeve van GSP NV.

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING	ZEGGENSCHAP	FINANCIEEL BELANG
Groningen Seaports	50%	60%
Omgevingsdienst	4,2%	34%
OV-bureau Groningen - Drenthe	33%	44%
Prolander	50%	32%
SNN	33%	33%
Waddenfonds	33%	33%

Vraag 3:
Hoe is de voortgang in realisatie van de publieke belangen die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij?

Voor het overgrote deel is de voortgang in de realisatie van provinciale publieke belangen onverminderd van kracht bij de verbonden partijen met uitzondering van de verbonden partijen Blauwe Stad B.V. en de SPV's (zie beantwoording van vraag 1). Bij de SLB zijn de publieke belangen in de afgelopen jaren wel minder geworden maar nog wel steeds in lichtere vorm aanwezig. Bij het SNN zijn de publieke belangen nog steeds onverminderd van kracht. Wel worden in toenemende mate werkzaamheden uitgevoerd in opdracht van afzonderlijke provincies of derden en niet alleen voor de drie provincie gezamenlijk.

Vraag 4:
Welke invloed hebben wij op de verbonden partij?

De provincie oefent in het algemeen invloed uit bij de verbonden partijen door onze deelname in het DB/AB bij GR-en en AvA's bij vennootschappelijke verbonden partijen. De provinciale sturingsmogelijkheden zijn beschreven in het Afwegingskader Provinciaal vermogen en in paragraaf 3.1 wordt hier kort op ingegaan. Bij de BNG kiezen wij de laatste jaren ervoor om geen gebruik te maken van het uitoefenen van stemrecht in de AvA, dit vanwege het geringe aandelenbelang van 0,135% en hiermee de geringe invloed. Bij het IPO (vereniging) neemt een gedeputeerde zitting in het bestuur en nemen twee Statenleden deel aan de Algemene Vergadering. Bij de SLB (stichting) is een gedeputeerde de voorzitter van de Raad van Toezicht en leveren wij de directie en ambtelijke ondersteuning.

Bij een aantal verbonden partijen heeft de provincie nog een aantal andere rollen waarmee betrokkenheid is met betrekking tot de verbonden partij. In een aantal gevallen wordt hiermee ook sturing gegeven aan de uitvoering van provinciale belangen. Zo treden wij ook nog op als bevoegd gezag en vergunningverlener (WBG en ODG), als subsidieverstrekker en opdrachtgever (GAE, NOM, OV-bureau, Prolander, SNN en

IFG)). Bij Enexis N.V. en de SPV's heeft een gedeputeerde naast het stemrecht in de AvA eveneens zitting in de zogenaamde aandeelhouderscommissie die intensieve contacten heeft met de directie en RvC van het bedrijf en daarnaast fungeert als voorbereidend orgaan voor de AvA's.

Bij alle GR-en hebben Provinciale Staten de mogelijkheid om wensen en bedenkingen kenbaar te maken ten aanzien van de begroting. Bij het vaststellen van de jaarrekening is de werkwijze (informatief of wensen en bedenkingenprocedure) tussen de GR-en verschillend. Daarnaast is bij een aantal GR-en sprake van dienstverleningsovereenkomsten danwel prestatieovereenkomsten.

Uit de overzichten blijkt dat bij de GR-en de zeggenschap en het financieel belang/ risico voor de provincie niet in alle gevallen in overeenstemming is. Dit is veelal een gevolg van afspraken die bij de oprichting van de GR gemaakt zijn. *In bovenstaand overzicht is dit zichtbaar gemaakt.*

Vraag 5:
Hoe is invulling gegeven aan de vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van de verbonden partij en functioneert dit op de juiste wijze?

Bij de vennootschappen heeft de provincie de rol van aandeelhouder. De provincie heeft in de AvA's een vaste vertegenwoordiger die namens het college het stemrecht uitoefent in de vergadering. Daarnaast heeft de provincie de afgelopen jaren bij een aantal verbonden partijen de mogelijkheid gehad om zitting te nemen in de RvC. In de Nota heeft het college aangegeven het niet langer wenselijk te vinden dat de rol van commissaris door politieke ambtsdragers wordt ingevuld. Na vaststelling van de Nota is hier gelijk uitvoering aan gegeven en zijn ook de laatste RvC-lidmaatschappen beëindigd.

Bij de GR-en is de provincie vertegenwoordigd in DB's en AB's, behalve bij Prolander aangezien hier sprake is van een bedrijfsvoeringsorganisatie met een enkelvoudig bestuur. Bij vier GR-en vervult de provincie

VERBONDEN PARTIJ	NAAM	ROL
GR Groningen Seaports	Dhr. J. Wolters Dhr. G.J. Steenbergen	lid Algemeen Bestuur lid Algemeen Bestuur
SNN	Dhr. A. Nolles Dhr. B. Schmaal Dhr. G. Kamminga	lid Algemeen Bestuur lid Algemeen Bestuur lid Algemeen Bestuur
Waddenfonds	Dhr. H. Miedema Dhr. J.K. Star	lid Algemeen Bestuur lid Algemeen Bestuur
IPO	Mevr. D.C.E. de Haas Dhr. B. Schmaal	lid Algemene Vergadering lid Algemene Vergadering

Groningen tevens de rol van voorzitter van het AB/DB, dit betreft het Havenschap Groningen Seaports, het OV-bureau Groningen Drenthe, de Omgevingsdienst Groningen en het Waddenfonds. Bij de SLB levert de provincie als grootste deelnemer de voorzitter van de Raad van Toezicht van deze stichting. Bij het IPO neemt een Gedeputeerde plaats in het Algemeen Bestuur.

Bij in totaal 4 verbonden partijen hebben Statenleden een rol in de aansturing van de verbonden partij. Het gaat hierbij om leden van Algemene Besturen van Havenschap Groningen Seaports, het SNN en het Waddenfonds. Daarnaast nemen twee Statenleden plaats in de Algemene Vergadering van het IPO. *Voor een totaalbeeld staan in de bovenstaande tabel de betreffende Statenleden per verbonden partij.*

Over het algemeen kan op de vraag over het op de juiste wijze functioneren van de vertegenwoordiging in het bestuur van de verbonden partijen een bevestigend antwoord worden gegeven. In de Nota heeft het college haar standpunt gegeven over vertegenwoordiging van Provinciale Staten in het besturen van verbonden partijen. Bij de conclusies en aanbevelingen (paragraaf 4.3) komen wij hier op terug.

Vraag 6: Voldoet de huidige structuur / bestuursmodel, is dit nog het meest geëigende bestuursmodel? Wat is de mogelijkheid van uittreding uit de verbonden partij?

Voor het overgrote deel van de verbonden partijen voldoet de huidige structuur dan wel het bestuursmodel. In de overzichten per verbonden partij is duidelijk aangegeven wat de eventuele mogelijkheden en gevolgen zijn voor uittreding. Bij alle verbonden partijen is het mogelijk om uit de verbonden partijen te treden, maar hier is voor het merendeel geen sprake van. Bij de volgende verbonden partijen maken wij hierover een opmerkingen:

Groningen Airport Eelde:

In de uitgevoerde strategische verkenning in 2016 en de financiële besluitvorming in 2017 is aangegeven dat de huidige structuur van de vennootschap zal worden aangepast en gemoderniseerd aan de huidige markomstandigheden. Waarbij gedacht wordt aan de splitsing van de huidige vennootschap in een LEM (Luchtvaart Exploitatie Maatschappij) en een LOM (Luchtvaart Ontwikkel Maatschappij).

Blauwe Stad B.V.

Ten aanzien van de Blauwe Stad B.V. constateren wij dat de vennootschap niet meer als instrument / overlegorgaan gebruikt wordt in het kader van de (woningbouw)ontwikkeling van Blauwestad. Hetzelfde geldt voor de Stichting ter Ontwikkeling van De Blauwe Stad. Binnen de provincie Groningen en de GREX Blauwestad wordt het project op dit moment verder uitgevoerd, in samenwerking met de gemeente Oldambt. De vennootschap dient daarom geen publiek belang meer. Er is sprake van een 'lege B.V.' waarin geen activiteiten meer plaatsvinden en die niet meer noodzakelijk is als instrument voor het uitvoeren van provinciaal beleid. De impact van uittreding uit de verbonden partij is nihil. Naast het geplaatste en gestorte aandelenkapitaal (€ 18.000) behoren tot het vermogen van de vennootschap appartementsrechten, welke in het kader van de vereffening van het vermogen van de vennootschap kunnen worden overgedragen. De provincie Groningen en de gemeente Oldambt hebben volledige zeggenschap over Blauwe Stad B.V. Op basis van bovenstaande informatie wordt voorgesteld Blauwe Stad B.V. en de Stichting ter Ontwikkeling van de Blauwe Stad te liquideren. Bij de vereffening van het vermogen van de vennootschap dient rekening te worden gehouden met de aanwezige en in deze evaluatie beschreven appartementsrechten. Dit kan bijvoorbeeld door deze over te dragen aan de oorspronkelijke kopers dan wel deze (terug) over te dragen aan de provincie.

Havenschap Groningen Seaports:

Als gevolg van de complexe governancestructuur (GR GSP als aandeelhouder van GSP NV, grondeigenaar en borgsteller richting GSP NV) zal in de toekomst onderzocht kunnen worden of de GR in haar huidige vorm nog een functie heeft en of taken die de GR uitvoert ook ondergebracht kunnen worden bij de drie deelnemende partijen. Op dit moment is een dergelijk onderzoek nog niet opportuun.

SNN:

Het huidige bestuursmodel werkt niet optimaal. De GR-participanten zijn op dit moment aan het onderzoeken wat de optimale bestuurs- en vergaderstructuur is die past bij de huidige tijd.

Naast de beantwoording van bovenstaande vragen zijn nog een aantal onderzoeksresultaten als bijvangst aan het licht gekomen die hieronder worden weergegeven:

- Bij de beantwoording van vraag 4 is ingegaan op de invloed van Provinciale Staten op de begroting van de GR-en. Alle GR-en zijn conform de VVet op de gemeenschappelijke regelingen (Vgr) verplicht om de begroting voor het daaropvolgend jaar middels een wensen en bedenkingen procedure aan Provinciale Staten voor te leggen. Naar aanleiding van de wetswijziging van de Vgr per 1 januari 2015 zijn de teksten van de gemeenschappelijke regelingen van onze verbonden partijen hierop aangepast. Bij onze GR-en wordt dit ook conform wetgeving toegepast. Wel wordt geconstateerd dat met betrekking tot de jaarrekening verschillende werkwijzen worden gevolgd (informatief of een wensen en bedenkingen-procedure).
- Tijdens de evaluatie is gebleken dat de naderende herindeling binnen onze provincie een aantal verbonden partijen zal raken. Dit betreft met name het Waterbedrijf Groningen waarvan wij wellicht na de herindeling niet meer de tweede grootste aandeelhouder zijn, de GR GSP waarbij de risicoverdeling tussen de twee gemeenten mogelijk verandert en de ODG waarbij het aantal deelnemers fors zal afnemen.
- Uit de gesprekken met de klankbordgroepleden is gebleken dat Statenleden graag een moment wensen om met elkaar over de verbonden partij(en) van gedachten te kunnen wisselen. Een periodieke evaluatie van verbonden partijen is hier een uitstekend moment voor. Tevens is door een aantal klankbordgroepleden aangegeven het op prijs te stellen meer contact te hebben met de verbonden partijen en met de overige aandeelhouders / participanten, zodat meer inzicht ontstaat in de processen, prestaties en uitdagingen waar de verbonden partijen voor staan.

4.2 Reacties van verbonden partijen

De overzichten per verbonden partij hebben we aan de directies van de verbonden partijen voorgelegd met de vraag om feitelijke onjuistheden en opmerkingen aan ons door te geven. De overzichten zijn hierop aangepast. Tevens is gevraagd om met betrekking tot de samenwerkingsrelatie met de provincie Groningen zaken aan ons mee te geven (bijvoorbeeld over bestuurlijke en ambtelijke samenwerking, uitvoering van opdrachtgever / opdrachtnemerschap etc.). Hieronder volgen de ontvangen reacties en tevens de acties die op basis hiervan reeds ondernomen zijn.

NOM:

Wat betreft de samenwerking ambtelijk en bestuurlijk zijn we van mening dat hierin nog wel enige stroomlijning mogelijk is met een eenduidige opdrachtgeverschap en opdrachtnemerschap in een overzichtelijke Planning en Control-cyclus.

Actie: Betreft een verbeterpunt dat aan de betrokkenen is doorgegeven, waarvoor zowel bestuurlijk als ambtelijk reeds actie op wordt ondernomen.

Prolander:

Verder hebben wij geen zaken die wij willen meegeven. De bestuurlijke-ambtelijk samenwerking verloopt goed, en ook komen provincie en Prolander steeds beter in de rol van opdrachtgever-opdrachtnemer.

Actie: niet van toepassing

Waterbedrijf Groningen:

WBG hecht aan een bestendige (aandeelhouders) relatie met de provincie aangezien zowel de drinkwater- als de industriewatervoorziening een provinciaal belang dient en derhalve ook een provinciale afweging verdient. De directie twijfelt of een dergelijke opmerking in deze evaluatie thuishoort maar zou het op prijs stellen dat de Staten kennis nemen van het feit dat de directie van VBG de aandeelhoudersrol van de Provincie erg belangrijk vindt.

Actie: De opmerking is opgenomen in het evaluatierapport

Groningen Airport Eelde:

Ten aanzien van de relatie merken wij op dat GAE en Provincie Groningen een goede relatie onderhouden, waarbij wij op alle niveaus elkaar snel weten te vinden.

Actie: niet van toepassing

4.3 Conclusies en aanbevelingen

Op basis van de onderzoeksresultaten komen wij ten aanzien van de portefeuille verbonden partijen tot de volgende conclusies en aanbevelingen:

- 1) Van de 16 onderzochte verbonden partijen zijn van 14 verbonden partijen de doelen in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen en worden ze ingezet bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen.
- 2) De vennootschap Blauwe Stad B.V. wordt niet meer als instrument en overlegorgaan gebruikt in het kader van de (woningbouw)ontwikkeling van Blauwestad. Hetzelfde geldt voor “Stichting ter Ontwikkeling van De Blauwe Stad”. Binnen de provincie Groningen en de GREX Blauwestad wordt het project op dit moment verder uitgevoerd, in samenwerking met de gemeente Oldambt. Daarom kan zowel Blauwe Stad B.V. als de “Stichting ter Ontwikkeling van De Blauwe Stad” worden ontbonden.
- 3) Het provinciaal aandeelhouderschap in de SPV's komt voort uit de splitsing en verkoop van Essent en Attero en betreft geen specifiek provinciaal publiek belang. Het betreft een gedwongen aandeelhouderschap dat eindig is en daarom is vroegtijdige beëindiging niet mogelijk en noodzakelijk.
- 4) Op basis van de complexe governancestructuur is het aan te bevelen om in de toekomst (lees op zijn vroegst na de gemeentelijke herindeling) te onderzoeken of de GR GSP ontbonden kan worden. Zaken die hierbij van belang zijn is het juridisch eigendom van de gronden in relatie tot de borgstelling die de GR GSP heeft afgegeven richting GSP NV en de verordende bevoegdheid met betrekking tot het nautisch beheer.
- 5) Indien ontbinding van de GR GSP niet mogelijk blijkt dient te worden overwogen of er nog een tweeledig bestuur wenselijk en/of noodzakelijk is (AB en DB). Deze conclusie is niet ingegeven op basis van ons standpunt met betrekking tot leden van Provinciale Staten in het AB, maar met name op basis van de rol die wij als provincie innemen richting GSP NV als aandeelhouder.
- 6) Uit het onderzoek blijkt dat bij vier verbonden partijen Statenleden betrokken zijn in de aansturing van verbonden partijen. Het gaat hierbij om leden van Algemene Besturen van Havenschap Groningen Seaports, het SNN en het Waddenfonds. Daarnaast nemen twee Statenleden plaats in de Algemene Vergadering van het IPO. Bij de besluitvorming met betrekking tot de Nota in 2016 hebben Provinciale Staten besloten op basis van de uitkomst van de evaluatie en nader overleg met de partners in samenwerkingsverbanden te zullen besluiten over de wijze van vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van die verbonden partij. De klankbordgroep beveelt aan dat

Provinciale Staten op basis van het evaluatierapport ook daadwerkelijk met partners in samenwerkingsverbanden in gesprek gaan om uitvoering te geven aan het in 2016 genomen besluit.

- 7) Vanuit het motto geen bericht is goed bericht en de opmerkingen die wij mochten ontvangen van de directies van de verschillende verbonden partijen kunnen wij concluderen dat onze verbonden partijen op zich tevreden zijn over de rol die wij als provincie vervullen richting hen.
- 8) Bij verschillende GR-en is de zeggenschap en het financieel belang/ risico voor de provincie niet met elkaar in overeenstemming. Dit hoeft ook niet problematisch te zijn, het is veelal een gevolg van afspraken die bij de oprichting tussen de participanten zijn gemaakt waaraan goede redenen ten grondslag liggen. Alhoewel harmonisering van zeggenschap en financieel belang/risico's geen afzonderlijk doel is, is de aanbeveling hier wel op natuurlijke momenten aandacht aan te besteden. Natuurlijke momenten kunnen bijvoorbeeld zijn structuurdiscussies of bij uittrekking van één of meerdere participanten.
- 9) De herindeling in de provincie Groningen heeft gevolgen voor een aantal verbonden partijen waar de provincie gezamenlijk met gemeenten in participeert. Los van de wijziging van zeggenschapsverhoudingen kan het impact hebben op de zaken die geregeld zijn in de gemeenschappelijke regeling. Aanbevolen wordt de vinger aan de pols te houden en indien noodzakelijk de tekst van de gemeenschappelijke regeling aan te passen.
- 10) Met betrekking tot de betrokkenheid van Provinciale Staten bij het traject van jaarrekeningen van GR-en wordt geen éénduidige werkwijze gehanteerd. De jaarrekeningen worden ter kennisname of voor een wensen en bedenkingen procedure aangeboden. Voorgesteld wordt nader onderzoek te doen en indien mogelijk een uniforme werkwijze op te stellen. Daarnaast wordt voorgesteld de wenselijkheid en mogelijkheid te onderzoeken van het integreren van de verschillende voordrachten m.b.t. de begroting (en mogelijk jaarrekening) van de GR-en in één gezamenlijke voordracht.
- 11) Een aantal leden van Provinciale Staten heeft de wens uitgesproken frequenter contact te hebben met de verbonden partijen en de overige aandeelhouders/ participanten van deze verbonden partijen. Op deze wijze ontstaat meer inzicht in de processen, prestaties en uitdagingen van de verbonden partijen. Hierbij kan gedacht worden om eens per vier jaar een informatiesessie, een presentatie of een werkbezoek m.b.t. verbonden partijen te organiseren eventueel in combinatie met andere organisaties die participeren in de betreffende verbonden partij. Aanbevolen wordt om dit in overleg met de Statengriffie nader te gaan uitwerken.

Bijlagen

1. Bank Nederlandse Gemeenten N.V.
2. Enexis Holding N.V.
3. Groningen Airport Eelde N.V.
4. Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland N.V.
5. Waterbedrijf Groningen N.V.
6. Blauwe Stad B.V.
7. Special Purpose Vehicle's (SPV's) verkregen uit verkoop Essent en Attero
8. Investeringsfonds Groningen B.V.
9. Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging
10. Vereniging Interprovinciaal Overleg
11. Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports
12. Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Groningen
13. Gemeenschappelijke Regeling OV-bureau Groningen Drenthe
14. Gemeenschappelijke Regeling Prolander
15. Gemeenschappelijke Regeling Samenwerkingsverband Noord-Nederland
16. Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds
17. Lijst met afkortingen

I. Bank Nederlandse Gemeenten N.V.

Beschrijving

De N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank voor overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en openbaar nut.

Juridische status en eigendom

De BNG is een naamloze vennootschap. De aandeelhouders zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheerraadschap. De provincie Groningen is voor 0,135% aandeelhouder.

Statutaire doel

In de statuten van de vennootschap zijn de volgende doelen opgenomen:

- a) de uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden;
- b) het aantrekken en uitzetten van gelden, het op andere wijze verlenen van kredieten, het stellen van garanties, het verzorgen van het betalingsverkeer, het verrichten van valutatransacties, het adviseren en bemiddelen bij de uitgifte van en de handel in effecten, het bewaren, beheren en administreren van effecten en andere vermogensbestanddelen ten behoeve van derden, alsmede het oprichten van en deelnemen in andere ondernemingen en/of rechtspersonen, wier doel in verband staat met of bevorderlijk is voor het hiervoor gestelde.

Publiek belang

Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De lagere financieringskosten voor publieke voorzieningen komen tot uitdrukking in lagere gemeentelijke tarieven, lagere sociale huurprijzen en lagere tarieven voor zorgverlening en onderwijs. Daarnaast houdt de BNG zich bezig met duurzaamheid door achtergestelde leningen te verstrekken voor energietransitieprojecten. Dit geschiedt in samenwerking met het Nederlands Investerings Agentschap (NIA).

Betrokkenheid bij BNG

De provincie heeft de volgende rollen met betrekking tot BNG:

- De provincie als aandeelhouder.
- De provincie als geldverstrekker.

Eind 2010 heeft het Basels Comité voor Banktoezicht onder de noemer Basel III nieuwe richtlijnen uitgevaardigd met betrekking tot kapitaaleisen waaraan banken op termijn moeten voldoen. Naar aanleiding

hiervan heeft de BNG in 2015 en 2016 ter versterking van haar kapitaal totaal € 733 miljoen achtergestelde hybride leningen aangetrokken bij een aantal decentrale overheden. De provincie Groningen heeft € 100 miljoen aan leningen verstrekt. Door o.a. het aantrekken van hybride kapitaal voldoet de BNG sinds eind 2016 aan de kapitaaleisen voor Europese banken zoals die gelden per 1 januari 2018. De sterke kapitaalpositie van de bank is bevestigd door de uitkomst van de stresstest voor Europese systeem-relevante banken in juli 2016.

Bestuurlijke betrokkenheid en sturing

De provincie Groningen kan vertegenwoordigd zijn in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, maar kiest hier gezien het geringe aandelenbelang en invloed bewust niet voor. Vanuit Provinciale Staten is geringe betrokkenheid bij de BNG. In 2015 en 2016 is Provinciale Staten in de gelegenheid gesteld wensen en bedenkingen te uiten (voordrachten 46/2015 en 5/2016) met betrekking tot het voornemen van Gedeputeerde Staten om achtergestelde leningen te verstrekken aan de sectorbanken BNG en NWWB (Nederlandse Waterschapsbank N.V.). Er zijn geen wensen en bedenkingen geuit.

Financieel belang/risico's

BNG streeft niet naar een maximaal, maar naar een redelijk rendement op het eigen vermogen. Van de winst wordt 25% als dividend uitgekeerd aan de aandeelhouders. Het restant van de winst wordt toegevoegd aan de reserves. De boekwaarde van de BNG-aandelen bedraagt € 571.962. Het risico van deelname in de BNG is beperkt tot het ingebrachte kapitaal. De afgelopen jaren heeft de provincie een dividenduitkering van ongeveer € 100.000 per jaar ontvangen.

Exit mogelijkheid

In 2005 zijn de statuten aangepast. Aandeelhouders van de BNG kunnen slechts zijn: de Staat der Nederlanden, provincies, gemeenten, waterschappen en andere openbare lichamen. Het verkopen van aandelen is alleen mogelijk aan deze overheden.

BEVINDINGEN

1) *Zijn de doelen in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen?*

Ja, de doelen zijn in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen.

2) *Wordt de verbonden partij als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen?*

Ja, de BNG is betrokken en wordt ingezet bij de uitvoering van provinciaal beleid (met name duurzaamheidsdoelstellingen op het gebied van energie en de energietransitie).

3) *Hoe is de voortgang in realisatie van de publieke belangen die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij?*

De publieke belangen worden nog steeds behartigd door de BNG.

4) *Welke invloed hebben wij op de verbonden partij?*

Het belang van de provincie Groningen is dermate klein (0,135%) waardoor zeer geringe invloed uitgeoefend kan worden. De provincie kan deelnemen aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders om stemrecht uit te oefenen, maar kiest ervoor om dit niet te doen.

5) *Hoe is invulling gegeven aan de vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van de verbonden partij en functioneert dit op de juiste wijze?*

Niet. Dit is een bewuste keuze.

6) *Voldoet de huidige structuur / bestuursmodel, is dit nog het meest geëigende bestuursmodel? Wat is de mogelijkheid van uittreding uit de verbonden partij?*

De huidige structuur voldoet. Verkoop van BNG-aandelen is alleen mogelijk aan de Staat der Nederlanden, provincies, gemeenten, waterschappen en andere openbare lichamen.

Algemene gegevens

NAAM DEELNEMING	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN
Juridische vorm	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats	Den Haag
Deelneming sinds	1990
Website	https://www.bngbank.nl/
Financieel belang provincie Groningen	0,135%
Totaal uitgegeven aandelen	55.690.720
Aandelen in provinciaal bezit	75.250
Boekwaarde	€ 571.962

Financieel overzicht

(€ MLN.)	2016	2015	2014	2013
Totaal activa	154.000	149.511	153.505	131.183
Eigen vermogen	4.486	4.163,0	3.582	3.430
Vreemd vermogen	149.514	145.348	149.923	127.753
Solvabiliteitsratio	0,03	0,03	0,02	0,03
Inkomsten	588,0	499,0	291,0	552,0
Resultaat (na belastingen)	365,0	226,0	126,0	283,0
Dividend	91,3	56,8	31,7	70,7
Ontvangen door provincie	0,12	0,08	0,04	0,10
Bijdrage provincie Groningen	-	-	-	-

Raad van Bestuur

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. C. van Eykelenburg	voorzitter	2005
Dhr. J. Reichardt	bestuurslid	2008
Dhr. O. Labe	bestuurslid	2015

Raad van Commissarissen

	FUNCTIE	SINDS
Mevr. drs. M. Sint	voorzitter	2012
Dhr. drs. T.J.F.M. Bovens	lid	2012
Dhr. drs. J.J. Nooitgedagt RA	vice-voorzitter tevens secretaris	2012
Dhr. drs. J.C.M. van Rutte	lid	2012
Mevr. J. Kriens	lid	2014
Dhr. drs. C.J. Beuving	lid	2014
Dhr. drs. L.M.M. Bolsius	lid	2014
Dhr. prof. dr. J.B.S. Conijn	lid	2015

2. Enexis Holding N.V.

Beschrijving

Enexis is als decentraal netbeheerder verantwoordelijk voor het gas- en elektriciteitsnetwerk in geheel Groningen, Noord-Brabant en Limburg en delen van de provincie Drenthe en Overijssel. Enexis transporteert gas en elektriciteit in Noord-, Oost-, en Zuid-Nederland voor ca. 2,7 miljoen huishoudens en bedrijven. Enexis beheert, onderhoudt en vernieuwt het energienetwerk waarover de leverancier/producent stroom of gas bij de consument thuis of bij het bedrijf brengt en in toenemende mate ook het terug leveren van energie.

Juridische status en eigendom

Enexis Holding NV is een naamloze vennootschap en betreft een zogenaamde structuurvennootschap. Aandeelhouders in de holding Enexis zijn provincies en gemeenten in de gebieden waar Enexis actief is. Onder de holding hangen een aantal vennootschappen waarin verschillende activiteiten zijn ondergebracht, waaronder Enexis Netbeheer B.V., Enpuls B.V. (gericht op energietransitie) en Fudura B.V. (gericht op energimanagement voor de zakelijke markt). De provincie Groningen is voor 6,57% aandeelhouder en daarmee één van de grote aandeelhouders, qua grootte de 4e na Noord-Brabant (31%), Overijssel (19%) en Limburg (16%). Enexis is ontstaan na wettelijke verplichte afsplitsing van het netwerkbedrijf (in Enexis) van het productiebedrijf (voormalig Essent, verkocht aan RWE).

Statutaire doel

In de statuten van de vennootschap is het volgende doel opgenomen:

- het (doen) distribueren en het (doen) transporteren van energie, zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water;
- het instandhouden, (doen) beheren, (doen) exploiteren en (doen) uitbreiden van distributie- en transportnetten met annexen voor energie;
- het doen uitvoeren van alle taken die ingevolge de Elektriciteitswet 1998 (zoals van tijd tot tijd gewijzigd) en de Gaswet (zoals van tijd tot tijd gewijzigd) zijn toebedeeld aan een netbeheerder zoals daarin bedoeld;
- het binnen de wettelijke grenzen ontplooiën van andere operationele en ondersteunende activiteiten.

Publiek belang

Het publieke belang van Enexis is gelegen in de aanleg en het beheer van het energienetwerk en daarmee de borging van de zekerheid van de gas- en elektriciteitsvoorziening in Nederland. Enexis heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen en excellent netbeheer uit te voeren.

Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën:

- netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld;
- betrouwbare energievoorziening;
- excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten;
- samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren;
- innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen.

De provincie tracht met haar aandeelhouderschap in Enexis de publieke belangen te behartigen. De infrastructuur voor energie is een vitaal onderdeel voor onze economie en voor onze samenleving.

Betrokkenheid bij Enexis

De provincie heeft de volgende rollen met betrekking tot Enexis:

- De provincie als aandeelhouder.
- De provincie als projectpartner.

Enexis faciliteert de transitie naar duurzame energie. Voor het functioneren van de samenleving is dat dermate belangrijk dat het publiek belang van Enexis alleen maar toeneemt. De provincie en Enexis werken samen op het gebied van duurzaamheid hetgeen resulteert in een aantal gezamenlijke projecten. Een voorbeeld hiervan is windpark Eemshaven, waar provincie, Enexis en TenneT in afstemming met de gemeente Eemshaven, Groningen Seaports en de exploitanten en ontwikkelaars van wind goed hebben samengewerkt. Deze partijen hebben in kaart gebracht hoe de netinfrastructuur eruit zou moeten komen te zien, wetende welke ontwikkelingen op ons af komen. Op basis van die samenwerking maken Enexis en TenneT een netplan, met bijbehorende investeringen in stations. De werkwijze die hier is ontwikkeld wordt nu landelijk toegepast. Daarnaast zitten we regelmatig met Enexis om tafel, ook als het gaat om bijvoorbeeld zonneparken die veel in opkomst zijn in onze provincie. Daarnaast zijn wij ook gewoon klant van Enexis op het moment dat wij als gebruiker gas en elektriciteit afnemen en terugleveren.

Bestuurlijke betrokkenheid en sturing

De provincie Groningen is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en in de Aandeelhouderscommissie (AHC) door gedeputeerde Brouns. De provincie bezit een minderheidsaandeel, maar door bestuurlijk zitting te nemen in de AHC en ambtelijk dit voor te bereiden, kan sturing worden gegeven aan het bedrijf. Vanuit Provinciale Staten is een geringe betrokkenheid bij Enexis. In 2015 heeft Provinciale Staten haar wensen en bedenkingen met betrekking tot het omzetten van de Edon-lening in aandelen kenbaar gemaakt.

In het begin van 2017 heeft een informatiesessie plaatsgevonden over het nieuwe Strategisch Plan van Enexis.

Financieel belang / risico's

Enexis behaalt jaarlijks een positief resultaat. De helft van het resultaat wordt uitgekeerd als dividend aan de aandeelhouders en de andere helft wordt toegevoegd aan het eigen vermogen. Een risico is het achterblijven van de gerealiseerde dividendinkomsten bij de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde van minimaal € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend. De overige risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaalbreng (€ 28,3 miljoen). Tot vorig jaar stond er een veel lagere boekwaarde in onze boekhouding (historische verkrijgingprijs). Echter door het omzetten van de zogenaamde Edon-lening in aandelen Enexis in 2016 is een gedeelte van onze aandelen (ca. 0,5% van de 6,57%) gewaardeerd tegen de reële waarde welke jaarlijks wordt geactualiseerd. De waardeontwikkeling van Enexis wordt dan ook nauwlettend gevolgd. Kijken wij naar de totale waarde van Enexis op basis van de meest recente waardering dan is 1 aandeel ca. € 30 waard. De provincie Groningen bezit ca. 9,8 miljoen aandelen.

Exit mogelijkheid

In 2016 zijn de statuten aangepast. De kring van aandeelhouders is beperkt tot gemeenten en provincies die binnen het verzorgingsgebied van Enexis liggen. Met deze zogenaamde kwaliteitseis wordt de inhoudelijke relatie met (of: afhankelijkheid van) elkaar ten gunste van het maatschappelijke belang van een betaalbare en betrouwbare energievoorziening benadrukt. Met het oog op de energietransitie zal die relatie nog verder in belang toenemen. Met deze kwaliteitseis worden de vennootschap én (de inwoners en bedrijven van) onze aandeelhouders ook beschermd tegen partijen die uitsluitend voor het geldelijk belang aandeelhouder in Enexis zijn. Het verkopen van de aandelen kan dus alleen maar aan gemeenten of provincies binnen het verzorgingsgebied van Enexis.

BEVINDINGEN

- 1) *Zijn de doelen in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen?*
Ja, de doelen zijn in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen.
- 2) *Wordt de verbonden partij als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen?*
Ja, Enexis is betrokken en wordt daar waar mogelijk ingezet bij de uitvoering van provinciaal beleid (met name duurzaamheidsdoelstellingen op het gebied van energie en de energietransitie).
- 3) *Hoe is de voortgang in realisatie van de publieke belangen die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij?*
De publieke belangen worden nog steeds behartigd.
- 4) *Welke invloed hebben wij op de verbonden partij?*
Sturing via stemrecht in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en in de Aandeelhouderscommissie van Enexis.
- 5) *Hoe is invulling gegeven aan de vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van de verbonden partij en functioneert dit op de juiste wijze?*
De provincie neemt deel in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en in de Aandeelhouderscommissie. Er is geen aanleiding dit te wijzigen.
- 6) *Voldoet de huidige structuur / bestuursmodel, is dit nog het meest geëigende bestuursmodel? Wat is de mogelijkheid van uittreding uit de verbonden partij?*
De huidige structuur voldoet. Verkoop van aandelen Enexis is alleen mogelijk aan gemeenten en provincies binnen het verzorgingsgebied van Enexis.

EVALUATIERAPPORT VERBONDEN PARTIJEN

Algemene gegevens

NAAM DEELNEMING	ENEXIS HOLDING N.V.
Juridische vorm	Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats	's Hertogenbosch
Deelneming sinds	2009 (na splitsing)
Website	www.enexis.nl
Belang provincie Groningen	6,57%
Totaal uitgegeven aandelen	149.682.196
Aandelen in provinciaal bezit	9.838.120
Boekwaarde	€ 28.299.607

Financieel overzicht

(€ MLN.)	2016	2015	2014	2013
Totaal activa	7.284,0	7.079,4	6.417,0	6.264,9
Eigen vermogen	3.704,0	3.607,7	3.516,7	3.370,1
Vreemd vermogen	3.580,0	3.471,7	2.900,3	2.894,8
Solvabiliteitsratio	0,51	0,51	0,55	0,54
Inkomsten	1.376	1.353	1.400	1.386
Resultaat (na belastingen)	207,0	223,0	266,0	239,0
Dividend	103,5	111,5	133,0	119,5
Dividend ontvangen door provincie	6,8	6,7	7,99	7,18
Bijdrage provincie Groningen	-	-	-	-

Bedrijfsspecifieke kerncijfers

	2016	2015	2014	2013
Jaarlijkse uitvalduur elektriciteit (in minuten)	15,2	14,2	17,7	23,6
Jaarlijkse uitvalduur gas (in sec)	45	78	90	50
Werknemers (fte, excl. inhuur)	4.390	4.299	4.316	4.294

Raad van Bestuur

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. P. Vermaat	CEO	2014
Dhr. M. Blacquièrre	CFO	2013

Raad van Commissarissen

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. P.W. Moerland	voorzitter	2014
Mevr. M.E.J.M. Caubo	lid	2011
Dhr. M.A.E. Calon	lid	2012
Mevr. C.M. Velthuis	lid	2016
Dhr. J.F.M. van Dijk	lid	2016

3. Groningen Airport Eelde

Beschrijving

Groningen Airport Eelde N.V. (GAE) houdt zich bezig met het beheer, de exploitatie en de verdere ontwikkeling van de luchthaven. Het vliegveld Eelde is in 1931 ontstaan als regionaal vliegveld in de kop van Drenthe. In 1948 wordt het vliegveld Eelde aangewezen als uitwijkhaven voor de luchthaven Schiphol. Op voorstel van het Rijk wordt in 1955 een onderneming voor het luchthaventerrein Eelde opgericht en wordt de provincie Groningen aandeelhouder. In 2003 draagt het Rijk haar aandelen in de luchthaven over aan de regio en krijgt de provincie een aandelenbelang van 30%. In 2016 is door de aandeelhouders een strategische verkenning uitgevoerd naar toekomstscenario's voor de luchthaven. Het scenario "Investeren - Internationale Toegangspoort voor het Noorden" is door de aandeelhouders als het meest kansrijke scenario aangewezen voor de lange en middellange termijn met bijbehorend investeringspakket van € 46 miljoen voor de komende 10 jaar. Bij de besluitvorming van de Voorjaarsnota 2017 is door Provinciale Staten maximaal € 13,8 miljoen beschikbaar gesteld voor de periode 2017-2026. Hierbij hoort een wijziging van de huidige vennootschap in een nieuwe organisatiestructuur (LOM/ LEM, NEDAB en Routeontwikkelingsfonds).

Juridische status en eigendom

GAE is een naamloze vennootschap met vijf regionale aandeelhouders. Naast de provincie Groningen (30%) zijn dit de provincie Drenthe (30%), gemeente Groningen (26%), gemeente Assen (10%) en gemeente Tynaarlo (4%). De hierboven vermelde structuurwijziging zal de komende periode nader worden uitgewerkt.

Statutaire doel

De huidige statuten zijn voor het laatst herzien in 2006 en bij het wijzigen van het organisatiemodel zullen de statuten worden geactualiseerd en aangepast. In de huidige statuten is het volgende doel opgenomen:

- a) De uitoefening van het luchthavenbedrijf, waaronder met name de aanleg, het onderhoud, de ontwikkeling, exploitatie en infrastructuur van het als zodanig aangewezen luchtvaartterrein, voorts het verrichten van alle andere handelingen van commerciële of financiële aard, hetzij direct hetzij indirect verband houdende met het luchtvaartbedrijf, zowel voor eigen rekening als voor rekening van- dan wel in samenwerking met derden.
- b) Ter uitvoering van de hiervoor sub a. omschreven doelstelling - het deelnemen in-, het zich op andere wijze interesseren bij-, het financieren van- en het voeren van de directie over andere vennootschappen en ondernemingen, het verkrijgen, vervreemden, beheren en exploiteren van registergoederen en roerende zaken, het ter leen opnemen of ter leen verstrekken van gelden, al dan niet onder hypothecair verband, het vestigen van beperkte rechten op vermogensrechten en roerende zaken, alsmede het stellen van garanties en/of het verstrekken van zekerheden, een en ander ook voor schulden door een ander dan de vennootschap aangedaan, met name door die waarmee de vennootschap in een groep is verbonden.

Publiek belang

Het publieke belang van GAE is dat het een onderdeel uitmaakt van de publieke basis-infrastructuur van Noord-Nederland en dat goede verbindingen, ook door de lucht, belangrijk zijn voor het vestigingsklimaat voor bedrijven en voor het gewenste behoud en groei van de werkgelegenheid in de regio. Tevens kunnen meer verbindingen een impuls geven aan het inkomend toerisme. Tot slot vervult de luchthaven een maat-

schappelijke functie door het faciliteren van medische en trauma-vluchten en als nationaal opleidingscentrum voor verkeersvliegers.

Betrokkenheid bij Groningen Airport Eelde

De provincie heeft de volgende rollen met betrekking tot Groningen Airport Eelde:

- De provincie als aandeelhouder.
- De provincie als subsidiegever.

In het economische beleidsprogramma Groningen@Work is onder programmalijn 3: 'Aantrekkelijk Groningen' het volgende opgenomen over GAE:

- "Groningen Airport Eelde is een belangrijk onderdeel van de bereikbaarheid van Noord-Nederland in een steeds internationaler georiënteerde economie."
- "Via onze deelnemingen in NOM, Groningen Airport Eelde en Groningen Seaports werken we aan het versterken van de aantrekkelijkheid van Groningen."

De economische beleidsafdeling is intensief betrokken geweest bij de uitvoering van de strategische verkenning naar de toekomst van de luchthaven en nu bij de uitwerking ervan (o.a. deelname ambtelijke coördinatiegroep, afhandeling subsidieaanvragen inzake NEDAB-kosten en opzet van het Routeontwikkelingsfonds) Tevens wordt geparticipeerd in de klankbordgroep Luchthavenbesluit, samen met de afdeling Omgeving & Milieu, waar specifieke MER-kennis als input aan deze klankbordgroep wordt geleverd.

Bestuurlijke betrokkenheid en sturing

De vaste vertegenwoordiger in de AvA is Gedeputeerde Brouns, die namens het college stemrecht uitoefent in de vergadering. Over de agenda en de stukken van de AvA's vindt voorafgaand aan de vergadering besluitvorming plaats in het college. De afgelopen maanden hebben structurele ambtelijke en bestuurlijke overleggen plaatsgevonden tussen aandeelhouders / overheden, vennootschap (directie en RvC) en adviseurs over het strategische verkenningproces.

Er zijn geen Statenleden bij Groningen Airport Eelde betrokken. Provinciale Staten zijn de afgelopen twee jaar wel op verschillende momenten betrokken geweest bij de besluitvorming over de toekomst van Groningen Airport Eelde middels informerende brieven, bijeenkomsten en voordrachten (89/2016 en 26/2017).

Financieel belang / risico's

De financiële positie (liquiditeit) van GAE is één van de aanleidingen geweest voor de strategische verkenning van de afgelopen periode. Het vrij beschikbare vermogen nam sterk af. De solvabiliteit is met 70% voldoende te noemen, maar ook die liet een dalende lijn zien als het gevolg van jaarlijks oplopende verliezen. Elk jaar maakt GAE verlies, dat in de periode 2003-

2012 beperkt bleef door verplichte agiostortingen van de aandeelhouders van jaarlijks € 1 miljoen. Sinds 2012 vinden geen agiostortingen meer plaats en is het verlies sterk opgelopen met in 2016 een negatief resultaat van € 2,36 miljoen. Door de overheidsbijdragen de komende tien jaar in de NEDAB- kosten en het Routeontwikkelingsfonds zal het resultaat verbeteren met als doel om voor de LEM een private partij aan de luchthaven te verbinden. Onze aandelen zijn in de boekhouding opgenomen als PM-post.

Exit mogelijkheid

In de statuten is opgenomen dat indien een aandeelhouder zijn aandelen wil vervreemden dit schriftelijk kenbaar gemaakt dient te worden aan alle aandeelhouders en dat de aandelen (of het te verkopen deel) aangeboden dienen te worden aan de overige aandeelhouders. Indien er binnen de huidige aandeelhouders geen animo of slechts gedeeltelijk animo voor is, staat het de verkopende aandeelhouder vrij om één of meerdere aangeboden aandelen te leveren aan wie hij wil. Gezien de gekozen strategische richting voor de komende tien jaar is verkoop van ons aandelenbelang niet opportuun.

BEVINDINGEN

- 1) *Zijn de doelen in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen?*
Ja, de doelen van Groningen Airport Eelde zijn in overeenstemming met publieke en provinciale belangen.
- 2) *Wordt de verbonden partij als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen?*
Ja, het is een vestigingsvoorwaarde voor het behoud en aantrekken van bedrijven.
- 3) *Hoe is de voortgang in realisatie van de publieke belangen die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij?*
Onze deelname aan Groningen Airport Eelde is historisch gegroeid en er is nog steeds sprake van een publiek belang.
- 4) *Welke invloed hebben wij op de verbonden partij?*
Sturing via stemrecht in de AvA en beschikbaar stellen bijdrage aan NEDAB-kosten en het Routeontwikkelingsfonds.
- 5) *Hoe is invulling gegeven aan de vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van de verbonden partij en functioneert dit op de juiste wijze?*
De provincie heeft als aandeelhouder een vaste vertegenwoordiger in de AvA. Er is geen aanleiding om dit te wijzigen.
- 6) *Voldoet de huidige structuur / bestuursmodel, is dit nog het meest geëigende bestuursmodel? Wat is de mogelijkheid van uittreding uit de verbonden partij?*
De huidige structuur wordt de komende periode aangepast en gemoderniseerd aan de huidige marktomstandigheden. Statutair is de mogelijkheid opgenomen ons aandelenbelang aan de huidige overige aandeelhouders te vervreemden. Vervreemding is op dit moment niet aan de orde.

EVALUATIERAPPORT VERBONDEN PARTIJEN

Algemene gegevens

NAAM DEELNEMING	GRONINGEN AIRPORT EELDE N.V.
Juridische vorm	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats	Eelde
Deelneming sinds	1955
Website	www.groningenairpoteelde.nl
Belang provincie Groningen	30%
Totaal uitgegeven aandelen	9.200
Aandelen in provinciaal bezit	2.760
Boekwaarde	PM

Financieel overzicht

(€ MLN.)	2016	2015	2014	2013
Totaal activa	14,7	16,6	17,9	44,3
Eigen vermogen	10,8	13,2	14,2	15,0
Vreemd vermogen	3,9	3,4	3,7	29,2
Solvabiliteitsratio	0,73	0,79	0,79	0,34
Inkomsten	4,6	5,2	5,1	5,7
Resultaat	-/- 2,36	-/- 0,98	-/- 0,89	-/- 0,5
Bijdrage provincie Groningen	0	0	0	0

Bedrijfsspecifieke kerncijfers

	2016	2015	2014	2013
Aantal vliegbewegingen	24.748	23.466	38.951	43.836
Aantal passagiers	180.399	220.652	199.646	201.721
Aantal werknemers (fte)	52	49	48	48

Directie

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. J.M. van de Kreeke	Directeur	2012

Raad van Commissarissen

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. P. Smit	voorzitter	2016
Dhr. O.P.M. van den Brink	lid	2010
Dhr. F.C.A. Jaspers	lid	2012
Mw. E. Lindeman	lid	2013
Dhr. J.F. Doddema	lid	2016
Mevr. K.Y. Orsel	lid	2016

4. Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland N.V.

Beschrijving

De Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland N.V. (NOM) is in 1974 opgericht met als doel de werkgelegenheid in Noord-Nederland te bestendigen en ontwikkelen door het stimuleren van duurzaam winstgevendende activiteiten. De aandeelhouders van de NOM zijn het Rijk en de drie Noordelijke provincies.

De activiteiten waarmee de NOM haar doel wil bereiken zijn het verstrekken van risicodragend kapitaal (leningen en aandelenkapitaal), het bevorderen van investeringen door o.a. het acquireren van (buitenlandse) bedrijven en het initiëren/ ontwikkelen van innovatieve projecten. De richting en inzet van de verschillende regionale ontwikkelings-maatschappijen in Nederland (in totaal 5) wordt bepaald door het nationale topsectoren-beleid (via het Ministerie van Economische Zaken) en het noordelijke provinciale beleid waarbij ingezet wordt op Energie, Water, Healthy Ageing, Agrifood / Biobased, HTSM en MKB breed.

Daarnaast is de NOM de fondsbeheerder voor diverse regionale fondsen, waaronder het Investeringsfonds Groningen B.V. (omvang € 40 mln.), MKB Fonds Drenthe (omvang € 13 mln.) en het Doefonds Fryslân (omvang € 8 mln.). Tevens voert de NOM sinds 2016 het fondsmanagement uit van het Innovatiefonds Noord-Nederland (omvang € 20 mln.) dat gericht is op meer risicovolle financieringen.

Juridische status en eigendom

De NOM is een naamloze vennootschap met een vier-tal aandeelhouders. In 2016 heeft een aandelen-transactie plaatsgevonden waardoor de provincies Fryslân, Drenthe en Groningen elk een aandelenbelang hebben van 16,67%, gezamenlijk 50%. Het Rijk heeft de overige aandelen van 50% in bezit. Ten aanzien van het investeringsbeleid hebben de provincies gezamenlijk een doorslaggevende stem.

Statutaire doel

In de statuten van de vennootschap is het volgende doel opgenomen:

De vennootschap heeft ten doel een bijdrage te leveren aan de verbetering van de sociaaleconomische structuur en de werkgelegenheid in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe.

De vennootschap tracht haar doel te verwezenlijken onder meer door:

- het deelnemen in, het uitoefenen van toezicht op en het (mede)financieren van ondernemingen;
- het leggen van contacten met ondernemingen in en buiten Nederland, teneinde belangstelling te wekken voor vestiging in het werkgebied;
- het begeleiden van ondernemingen die te kennen hebben gegeven (te overwegen) zich te vestigen in het werkgebied, met name door het geven van voorlichting en adviezen en het behulpzaam zijn en bemiddelen bij het aanvragen van vergunningen, premies en andere faciliteiten;
- het ontwikkelen van initiatieven die kunnen bijdragen tot het in standhouden, tot stand komen en/of versterken van perspectief biedende economische activiteiten in het werkgebied;
- in het algemeen het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daarvoor in de ruimste zin bevorderlijk kan zijn.

Publiek belang

Het publieke belang van de NOM betreft het versterken van de economische structuur van Noord-Nederland door zorg te dragen voor meer bedrijvigheid en werkgelegenheid in Noord-Nederland.

Betrokkenheid bij de NOM

De provincie Groningen heeft diverse rollen in relatie tot de NOM:

- De provincie als aandeelhouder van de NOM.
- De provincie als aandeelhouder en opdrachtgever voor het IFG.
- De provincie als subsidieverstrekker van de NOM.
- De provincie als projectpartner en mogelijk financier (middels leningen of subsidies).

Beleidsinhoudelijk wordt middels subsidiebeschikkingen inhoud gegeven aan acquisitie (o.a. Chemports) en de activiteiten van Business Development (samen met de noordelijke clusterorganisaties). Met betrekking tot het investeringsbeleid ten aanzien van participaties is door de aandeelhouders een instructie vastgesteld. Daarnaast worden gezamenlijk innovatieve internationale projecten ontwikkeld en uitgevoerd (Interegg). Tot slot wordt gezamenlijk opgetrokken in en uitvoering gegeven aan de TopDutch-campagne.

Bestuurlijke betrokkenheid en sturing

De vaste vertegenwoordiger in de AvA is gedeputeerde Brouns, die namens het college stemrecht uitoefent in de vergadering. Over de agenda en stukken van de AvA's vindt voorafgaand aan de AvA besluitvorming plaats in het college. Daarnaast vindt over diverse projecten / acquisities regelmatig bestuurlijk overleg plaats.

De NOM heeft een Investeringscommissie bestaande uit drie personen die vanuit een onafhankelijke rol de directie bij besluitvorming ten aanzien van participaties adviseert. Het toezicht wordt gehouden door de RvC bestaande uit een voorzitter en drie leden.

Naast aandeelhouder is de provincie tevens subsidieverstrekker aan de NOM. De NOM ontvangt jaarlijks een subsidie voor activiteiten op het gebied van business development en acquisitie. In 2016 ontving de NOM ca. € 0,5 miljoen van de provincie Groningen dat op basis van jaarlijkse werkplannen door het college ter beschikking wordt gesteld.

Er zijn geen Statenleden bij de NOM betrokken. De voordracht (2016/35) over het verwerven van NOM-aandelen is voor een wensen en bedenkingen procedure in Provinciale Staten geweest.

Financieel belang / risico's

De provincie Groningen bezit net als de provincies Drenthe en Fryslân 16,67% van de aandelen NOM de overige 50% is in bezit van het Rijk. De financiële risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaal-inbreng van ca. € 21,5 miljoen. Door de aankoop van aandelen van het Rijk in 2016 tegen een reële waarde loopt de provincie Groningen het risico dat de waarde van de NOM lager gaat uitvallen dan de verkrijgingsprijs. Mocht dit gebeuren dan kan dit leiden tot een

gedeeltelijke afwaardering. De waardeontwikkeling van de NOM wordt dan ook nauwlettend gevolgd.

Tot op heden is het beleid dat geen structureel dividend uitgekeerd wordt door de NOM.

De renteopbrengsten, dividenden, opbrengsten op participaties en overige resultaten op participaties van het Financieringsbedrijf (NOM Finance) hebben geleid tot een positief resultaat van € 14,6 miljoen over het boekjaar 2016. Het resultaat van het Ontwikkelbedrijf (NOM FDI en NOM BD) is in 2016 nihil. Ook dit is een positieve ontwikkeling ten opzichte van de voorgaande jaren. De onvoorspelbaarheid van de dividenden en opbrengsten door verkopen van participaties zorgt voor een schommeling in de resultaten van de afgelopen jaren.

Exit mogelijkheid

In artikel 26 van de statuten van de NOM is opgenomen dat een besluit tot ontbinding van de vennootschap slechts kan worden genomen door de algemene vergadering, in een vergadering waarin ten minste twee derde van het geplaatste kapitaal is vertegenwoordigd en slechts met een meerderheid van ten minste twee derden van de daarin geldig uitgebrachte stemmen.

Een andere wijze van exit is het verkopen van de aandelen. Het is niet mogelijk de aandelen vrij te verhandelen. In artikel 7 van de statuten staat hiervoor de procedure beschreven. Gelet op het feit dat wij zeer recent ons aandelenpakket en hiermee zeggenschap hebben uitgebreid is overdracht op dit moment niet aan de orde.

BEVINDINGEN

- 1) *Zijn de doelen in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen?*
Ja, de doelen zijn in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen.
- 2) *Wordt de verbonden partij als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen?*
Ja, de NOM is betrokken en wordt ingezet bij de uitvoering van provinciaal beleid.
- 3) *Hoe is de voortgang in realisatie van de publieke belangen die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij?*
De voortgang in de realisatie van publieke belangen is goed, anders hadden wij ons belang in 2016 niet uitgebreid.
- 4) *Welke invloed hebben wij op de verbonden partij?*
De provincie Groningen heeft stemrecht in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders dat na de aandelenoverdracht in 2016 is toegenomen. Daarnaast sturing middels de subsidiebeschikking.
- 5) *Hoe is invulling gegeven aan de vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van de verbonden partij en functioneert dit op de juiste wijze?*
De vaste vertegenwoordiger in AvA is gedeputeerde Brouns, die namens het college stemrecht uitoefent in de vergadering. Er is geen aanleiding dit te wijzigen.
- 6) *Voldoet de huidige structuur / bestuursmodel, is dit nog het meest geëigende bestuursmodel? Wat is de mogelijkheid van uittreding uit de verbonden partij?*
De huidige structuur voldoet. Verkoop van aandelen is alleen mogelijk via een vastgestelde werkwijze, die is opgenomen in de statuten van de NOM.

EVALUATIERAPPORT VERBONDEN PARTIJEN

Algemene gegevens

NAAM DEELNEMING	INVESTERINGS- EN ONTWIKKELINGSMAAATSCHAPPIJ VOOR NOORD-NEDERLAND N.V. (NOM)
Juridische vorm	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats	Groningen
Deelneming sinds	1974
Website	www.nom.nl
Belang provincie Groningen	16,67%
Totaal uitgegeven aandelen	114.372
Aandelen in provinciaal bezit	19.062
Boekwaarde	€ 21.486.973

Financieel overzicht

(€ MLN.)	2016	2015	2014	2013
Totaal activa	73,6	73,8	82,8	73,8
Eigen vermogen	52,8	72,3	79,5	70,5
Vreemd vermogen	20,8	1,5	3,4	3,3
Solvabiliteitsratio	0,72	0,98	0,96	0,96
Inkomsten	19,2	10,2	22,1	11,2
Resultaat	14,5	2,8	9,0	2,4
Dividend	22,0	10,0	0,0	20,0
Ontvangen door provincie	3,3	0,0	0,0	0,0
Exploitatie bijdrage provincies	1,5	1,5	1,3	0,9
Exploitatie bijdrage provincie	0,5	0,5	0,4	0,3
Exploitatie bijdrage Rijk	1,3	1,0	1,0	1,2

Bedrijfsspecifieke kerncijfers

	2016	2015	2014	2013
Aantal werknemers NOM (fte)	38,4	38,8	36,7	37,3
Participatie: ultimo (aantal)	81	84	87	94
Participaties: Investeringsvolume in boekjaar (€ mln.)	4,5	12,1	9,2	5,8
Acquisitie: investeringen (€ mln.)	59	46	831	148
Acquisitie: arbeidsplaatsen (fte)	669	455	393	1.048
BD: Impuls in innovatieve proj. (€ mln)	26	24	21	24

Directie

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. S. Jansen	Directeur	2007

Raad van Commissarissen

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. R. Rabbinge	voorzitter	2012
Mevr. S.E Korthuis	lid	2015
Dhr. B.P. Woldring	lid	2015
Mevr. A. Kuks	lid	2016

Investeringscommissie (sinds 2016)

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. J. Kruse	voorzitter	2016
Dhr. J.E. de Vries	lid	2016
Mevr. Y. Poelman	lid	2016

5. Waterbedrijf Groningen N.V.

Beschrijving

Het Waterbedrijf Groningen heeft als belangrijkste taak het zorgdragen voor de drinkwatervoorziening (het produceren en leveren van drinkwater) in haar verzorgingsgebied, de provincie Groningen. In totaal zijn er ruim 284.000 aansluitingen in de provincie Groningen. Daarnaast houdt het Waterbedrijf Groningen zich bezig met verschillende commerciële activiteiten vanuit afzonderlijke vennootschappen (B.V.'s). Het gaat hierbij om de productie en levering van industriewater (North Water B.V., joint venture met Evides Industriewater) en zuivering van zoutafvalwater (North Waterafvalwater B.V., 100% deelneming van North Water B.V.). Het doen van technologisch onderzoek op het gebied van waterkwaliteit en het geven van advies aan (moeder-)bedrijven (via Waterlaboratorium Noord B.V., joint venture met Waterbedrijf Drenthe). Op het gebied van Energie & Water (Waterbedrijf Groningen Duurzaam B.V.) wordt bijgedragen aan de energietransitie voor de overgang van fossiele naar een duurzame energievoorziening en wordt samengewerkt met bedrijven en organisaties die de visie op de toekomst delen, waaronder de provincie en de gemeente Groningen (WarmteStad B.V., joint venture). Projecten op het gebied van warmte-/ koudeopslag, geothermie, restwarmte en warmtenetten worden in deze vennootschap uitgevoerd.

Juridische status en eigendom

Het Waterbedrijf Groningen is een naamloze vennootschap (holding) met hieronder afzonderlijke werkmaatschappijen die zijn ondergebracht in verschillende B.V.'s. Aandeelhouders van de N.V. zijn alle Groningse gemeenten en de provincie Groningen. In de B.V.'s zijn de commerciële activiteiten ondergebracht zodat de risico's voor de aandeelhouders beperkt blijven en de drinkwatervoorziening gewaarborgd blijft. De gemeente Groningen bezit ca. 28% van de aandelen, de provincie ca. 10% en het restant is verdeeld over de overige Groningse gemeenten.

Statutaire doel

In de statuten van de vennootschap is het volgende doel opgenomen:

- de voorziening van haar verzorgingsgebied met drinkwater en water voor andere doeleinden alsmede het verrichten van al hetgeen tot een en ander behoort of daaraan bevorderlijk kan zijn;
- het deelnemen in, het voeren van directie over, het administreren van, alsmede het uitoefenen van toezicht op andere ondernemingen of vennootschappen met een soortgelijk of aanverwant doel of welke dienstbaar kunnen zijn aan het doel van de vennootschap.

Publiek belang

In de Drinkwaterwet is bepaald dat (drink-) waterleidingbedrijven in handen dienen te blijven van publiek-rechtelijke lichamen, mede ter bescherming van de drinkwatervoorziening. Er is sprake van een publiek en provinciaal belang ten aanzien van de holding en de belangrijkste werkmaatschappijen. Voor de drinkwateractiviteit betreft dit het leveren van schoon en betrouwbaar drinkwater voor de inwoners van de provincie Groningen. Het leveren van industriewater is een belangrijke vestigingsfactor voor het bedrijfsleven en met Waterbedrijf Duurzaam wordt bijgedragen aan de realisatie van duurzame ambities uit de regio en de provincie.

Betrokkenheid bij het Waterbedrijf Groningen

De provincie Groningen heeft diverse rollen in relatie tot het Waterbedrijf Groningen:

- De provincie als aandeelhouder.
- De provincie als bevoegd gezag en vergunningverlener voor grondwateronttrekkingen.
- De provincie als beschermer van de kwaliteit van grondwater.

- De provincie als projectpartner en subsidiegever (middels lening of subsidie).

Op diverse beleidsterreinen wordt met het Waterbedrijf Groningen of dochterondernemingen samengewerkt om invulling te geven aan het realiseren van provinciale beleidsdoelen. Binnen het economische beleidsprogramma Groningen@Work wordt op projectniveau samengewerkt om de doelstellingen bij de programmaliijn innovatief en groen Groningen te realiseren, waarbij wordt ingezet op zekere, schone en efficiënte energie en een schone en veilige watervoorziening. Bijvoorbeeld bij de acquisitie van nieuwe bedrijven en meer concreet het ontwikkelen van het project "Duurzame Watervoorziening Noordoost Groningen".

Een actiepunt uit het Energietransitie Programma 2016-2019 "Vol ambitie op weg naar transitie" is om actief met provinciale bedrijven samen te werken om de provinciale energieambities te realiseren. Tevens is aangegeven dat de provincie positief staat ten opzichte van projecten op het gebied van geothermie en warmtenetten (bij beide projecten zijn dochterbedrijven van het Waterbedrijf betrokken). Tevens zal worden gekeken of financiële steun kan plaatsvinden aan deze projecten. Een voorbeeld hiervan is het project Geothermie Noordwest. De doelstelling van het project is om in de periode 2017-2021 ca. 11.000 woningequivalenten in het noordwesten van de stad aan te sluiten op een warmtenet, dat gevoed wordt door een geothermiebron op het Zernike complex. Om het project Geothermie Noordwest mogelijk te maken is een provinciale lening van € 2 miljoen verstrekt aan de gemeente Groningen welke de gemeente Groningen doorrolt naar Warmtenet Noordwest BV als agiostorting om het risicodragend vermogen van Warmtenet BV te versterken. Zie hiervoor Statenvoordracht 41/2016.

De afdeling Landelijk Gebied & Water (LGW) heeft frequent overleg met het Waterbedrijf. Het gezamenlijke belang en verantwoordelijkheid is om kwalitatief voldoende drinkwater aan de inwoners van de provincie Groningen te leveren waarbij er rekening wordt gehouden met de grondwaterbescherming en invulling wordt gegeven aan de Kader Richtlijn Water (KRW). Tevens wordt technologische kennis van het waterbedrijf gebruikt (via North Water) om waterlevering (van geschikte kwaliteit) aan bedrijven in de provincie te leveren. Eén van de lopende gezamenlijke projecten is op dit moment het project "Robuuste drinkwatervoorziening in Drenthe en Groningen" met als doel een duurzame drinkwatervoorziening in Groningen en Drenthe voor de middellange tot lange termijn te realiseren met voldoende reservercapaciteit voor het opvangen van onverwachte vraagontwikkelingen en eventuele calamiteiten.

Tot slot wordt samengewerkt binnen de projecten EemsdeltaGreen (Industrie, overheden, kennisinstellingen en Natuur- & Milieuorganisaties) en het project Ecologie en Economie in Balans (balans tussen economische ontwikkeling van de havens en de ecologische waarde van het waddengebied).

Bestuurlijke betrokkenheid en sturing

De vaste vertegenwoordiger in de AvA is Gedeputeerde Staghouwer, die namens het college stemrecht uitoefent in de vergadering. Over de agenda en stukken van de AvA's vindt voorafgaand aan de AvA besluitvorming plaats in het college. Naast de wettelijke bevoegdheden zoals opgenomen in het Burgerlijk Wetboek (vaststelling jaarrekening, benoemingen etc.), stellen de aandeelhouders o.a. de drinkwatertarieven vast en hebben een bevoegdheid in het deelnemen of afstoten van een deelneming.

Daarnaast heeft de provincie Groningen de afgelopen jaren de mogelijkheid gehad om het voorzitterschap van de Raad van Commissarissen (RvC) in te vullen. Laatstelijk ingevuld door gedeputeerde Brouns. In de Nota Verbonden partijen heeft het college aangegeven dat het streven erop is gericht om de commissariaten die door politieke ambtsdragers worden ingevuld te beëindigen. Eind 2016 heeft het college hieraan gevolg gegeven en dit het Waterbedrijf meegedeeld. De RvC heeft vanuit haar midden nu zelf de voorzitter aangewezen.

Er zijn geen Statenleden bij het Waterbedrijf betrokken. In de periode 2015-2016 zijn geen onderwerpen voor Provinciale Staten geagendeerd of besluitvorming geagendeerd die betrekking hebben op het Waterbedrijf. Provinciale Staten hebben wel positief besloten over het voorstel om een lening van € 2 miljoen te verstrekken aan de gemeente Groningen ten behoeve van het project Geothermie Noordwest (project in samenwerking met het Waterbedrijf) in het kader van de publieke taak.

Tot slot verzorgt het Waterbedrijf Groningen per collegeperiode een interactief werkbezoek voor haar aandeelhouders, zo ook de leden van Provinciale Staten, op een van haar productielocaties in de provincie.

Financieel belang / risico's

De financiële positie van het Waterbedrijf Groningen is zeer solide. De solvabiliteit bedraagt ultimo 2016 ca. 39%. Jaarlijks wordt een relatief kleine winst gemaakt die wordt toegevoegd aan het eigen vermogen en gebruikt wordt voor investeringen in de drinkwaterinfrastructuur. In 2015 hebben aandeelhouders een 'dividendbeleid 2016-2020' vastgesteld waarin is afgesproken geen dividend aan de aandeelhouders uit te keren. Ons aandelenbezit is in de boekhouding opgenomen voor een bedrag van ca. € 12.000. Het financiële risico

dat wij lopen is zeer beperkt. De provincie geeft geen exploitatiebijdrage aan het Waterbedrijf Groningen.

Exit mogelijkheid

In de statuten is opgenomen dat aandeelhouders van het Waterbedrijf Groningen kunnen zijn de provincie Groningen en geheel of gedeeltelijk in het verzorgingsgebied gelegen gemeenten. De provincie kan maximaal 10% van de uitgegeven aandelen bezitten. De overdracht van aandelen kan alleen plaatsvinden aan de in het verzorgingsgebied gelegen gemeenten en dient goedgekeurd te worden door de Raad van Commissarissen. De prijs dient in onderling overleg tussen kopende en verkopende aandeelhouder bepaald te worden. Onze inschatting is dat door het uittreden als aandeelhouder de publieke doelen voldoende door de overige gemeenten kunnen worden behartigd. Waarbij het wel de vraag is welke gemeente bereid en in staat is om onze aandelen voor een faire prijs over te nemen.

BEVINDINGEN

1) Zijn de doelen in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen?

Ja, de doelen van Waterbedrijf Groningen en haar dochterondernemingen zijn in overeenstemming met publieke en provinciale belangen.

2) Wordt de verbonden partij als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen?

Ja, Waterbedrijf Groningen is betrokken en wordt ingezet bij de uitvoering van provinciaal beleid.

3) Hoe is de voortgang in realisatie van de publieke belangen die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij?

Ons aandeelhouderschap in het Waterbedrijf kent een lange historie, vanaf 1930 zijn wij aandeelhouder in één van haar voorgangers, met als doel betrouwbare productie en levering van drinkwater. Dit is nog steeds van toepassing.

4) Welke invloed hebben wij op de verbonden partij?

Sturing via stemrecht in de AvA en vanuit andere rollen op de operationele bedrijfsvoering middels vergunningsverlener voor grondwateronttrekkingen en beschermer van grondwater.

5) Hoe is invulling gegeven aan de vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van de verbonden partij en functioneert dit op de juiste wijze?

De provincie heeft als aandeelhouder een vaste vertegenwoordiger in de AvA. Er is geen aanleiding om dit te wijzigen.

6) Voldoet de huidige structuur / bestuursmodel, is dit nog het meest geëigende bestuursmodel? Wat is de mogelijkheid van uittreding uit de verbonden partij?

De huidige NV-structuur voldoet. Statutair is de mogelijkheid opgenomen ons aandelenbelang aan de huidige overige aandeelhouders aan te bieden. Onze inschatting is dat door het uittreden als aandeelhouder de publieke doelen voldoende door de overige gemeenten kunnen worden behartigd. Waarbij het wel de vraag is welke gemeente bereid en in staat is om onze aandelen voor een faire prijs over te nemen.

Algemene gegevens

NAAM DEELNEMING	WATERBEDRIJF GRONINGEN N.V.
Juridische vorm	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats	Groningen
Deelneming sinds	1930
Website	www.waterbedrijfgroningen.nl
Belang provincie Groningen	9,93%
Totaal uitgegeven aandelen	282
Aandelen in provinciaal bezit	28
Boekwaarde	€ 12.345

Financieel overzicht

(€ MLN.)	2016	2015	2014	2013
Totaal activa	182,1	166,9	166,3	165,3
Eigen vermogen	71,4	67,5	64,3	61,4
Vreemd vermogen	110,7	99,4	102,0	103,9
Solvabiliteitsratio	0,39	0,40	0,39	0,37
inkomsten	52,5	50,3	50,6	49,6
Resultaat	3,8	3,3	2,8	1,0
Bijdrage provincie Groningen	-	-	-	-

Bedrijfsspecifieke kerncijfers

	2016	2015	2014	2013
Aantal aansluitingen drinkwater	284.767	281.716	280.800	280.232
Afzet drinkwater (x 1.000m ³)	43,3	41,9	42,2	42,4
Afzet industriewater (x 1.000m ³)	18,5	17,4	15,4	15,6
Aantal werknemers (fte)	212	208	229	224

Directie

	FUNCTIE	SINDS
Mevr. R.A.M. Zwart	Directeur	2014

Raad van Commissarissen

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. A. Meijerman	voorzitter	2009
Dhr. P.H. Pellenbarg	lid	2011
Mevr. T.H. Haseloop - Amsing	secretaris	2012
Mevr. I. Noordhoff	lid	2015
Dhr. H.A. Snapper	lid	2016
Dhr. N.D. Smit	lid	2017

6. Blauwe Stad B.V.

Beschrijving

De Provincie Groningen nam eind jaren tachtig het initiatief voor het revolutionaire water-, natuur- en woningbouwplan Blauwestad. Via de stuurgroep *Leefbaar Oldambt*, bestaande uit Provincie Groningen en de toenmalige gemeenten Winschoten, Scheemda en Reiderland (per 1 januari 2010 samengevoegd tot gemeente Oldambt) werden de eerste stappen gezet. Deze drie gemeenten vormden samen de Gemeenschappelijke Regeling “De Blauwe Stad”. Midden jaren negentig raakten ook de private bedrijven *Ballast Nedam Bouw Noord*, *Geveke Ontwikkeling* en *BAM Vastgoed* betrokken bij het project. De private partijen brachten hun samenwerking onder in een commanditaire vennootschap met de naam “*Ontwikkelingsmaatschappij De Blauwe Stad C.V.*” en de beheerende vennootschap “*Ontwikkelingsmaatschappij De Blauwe Stad B.V.*”. Samen hebben de publieke en private partijen het plan verder ontwikkeld.

In 2001 kwam met het sluiten van een publiek-private overeenkomst “*Overeenkomst De Blauwe Stad*” (OBS) de concrete uitvoering van het plan in zicht. De private partijen waren verantwoordelijk voor de ontwikkeling van woningbouw en aanleg van de private infrastructuur. Daartoe werd het benodigde grondareaal door de provincie (eigenaar) fasegewijs overgedragen aan de C.V., tot afname waarvan de C.V. ook was verplicht. Voor de coördinatie en uitvoering van de publieke taken (aanleg infrastructuur, gebiedsontwikkeling etc.) richtten de provincie en genoemde Gemeenschappelijke Regeling Blauwe Stad B.V. op, bij notariële akte d.d. 3 juli 2002. Deze vennootschap was tevens de gesprekspartner van de private partijen.

In december 2007 zijn *Ballast Nedam* en *BAM* uit de C.V. getreden. Eind 2009 werd de OBS ontbonden en werd het grondareaal dat de C.V. nog in eigendom had terug overgedragen aan de provincie. Daarmee eindigde definitief de samenwerking met de private partijen. Als eigenaar van de bouwgrond en zonder de betrokkenheid van private partijen werd de provincie Groningen financieel geheel verantwoordelijk voor

de ontwikkeling van (de woningbouw in) Blauwestad. Zij ontwikkelt het gebied en woningbouw thans op grond van de Grondexploitatie Blauwestad. Voor de samenwerking met de gemeente Oldambt (verdere gebiedsontwikkeling, beheer en uitvoering publieke taken) is in januari 2011 een samenwerkingsovereenkomst gesloten (“*Bestuursovereenkomst Blauwestad*”). Ten tijde van de ontbinding van de OBS werd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Blauwe Stad B.V. besloten de vennootschap te ontbinden en de provincie tot vereffenaar te benoemen, althans de besluitvorming daartoe (*Beëindigingsovereenkomst Blauwe Stad B.V.*, dienend als bijlage bij een voordracht van 16 november 2010) heeft vóórgelegen.

Tijdens de uitvoering van de onderhavige evaluatie blijkt dat er ook nog een stichting bij de Kamer van Koophandel geregistreerd staat met als statutaire naam “*Stichting ter Ontwikkeling van De Blauwe Stad*”. De geregistreerde activiteiten betreffen “*de ontwikkeling van Blauwe Stad op en rond het Eiland van Winschoten*”. De stichting betreft een voorganger van de later opgerichte Blauwe Stad B.V. en hierin vinden geen activiteiten meer plaats.

De woningbouw en gebiedsontwikkeling in Blauwestad is, zoals gezegd, thans geheel in handen van de provincie. Allocatie en besteding van middelen als ook (verkoop)inkomsten zijn vastgelegd en geprognostiseerd in de Grondexploitatie Blauwestad (GREX). Hierover vindt verantwoording plaats in de reguliere P&C cyclus. De onderhavige evaluatie gaat alleen over Blauwe Stad B.V. en niet over de GREX Blauwestad.

Juridische status en eigendom

De besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Blauwe Stad B.V. (hierna ook te noemen: **de vennootschap**) is een rechtspersoon en als zodanig zelfstandig drager van rechten en verplichtingen. De gemeente Oldambt en de provincie Groningen zijn aandeelhouders van de vennootschap, voor respectievelijk 60% en 40%. Statutair bestaat de directie uit één of meerdere personen en is aan de directie een Raad van Commissarissen toegevoegd.

Statutaire doel

Blauwe Stad B.V. werd opgericht met als doelstelling: “*het coördineren en begeleiden van de voorbereiding, ontwikkeling en uitvoering van het project De Blauwe Stad, en voorts het verrichten van al hetgeen daarmee verband houdt of daarvoor in de ruimste zin bevorderlijk kan zijn. De vennootschap kan deelnemen in, en directie voeren over andere ondernemingen, hetzij rechtspersonen, hetzij personenvennootschappen, hetzij samenwerkingsorganisaties in een andere rechtsvorm*”.

Publiek belang

Blauwestad is / wordt ontwikkeld om de sociaal-economische situatie in het gebied te verbeteren. Inmiddels zijn de doelstellingen op het terrein van waterberging, nieuwe natuur, recreatieve voorzieningen en infrastructuur vergevorderd. 55 bedrijven hebben geprofiteerd van het project en in het gebied hebben zich 44 nieuwe bedrijven gevestigd. Blauwestad heeft inmiddels 130 nieuwe arbeidsplaatsen opgeleverd, met name in de toeristisch-recreatieve sector. De waterkwaliteit van het Oldambtmeer is meer dan uitstekend en behoort tot de top van Nederland. Op basis van de adviezen van de Commissie Alders Bakker Doets (30 september 2009) is de samenwerking tussen de publieke en private partijen eind 2009 beëindigd. Verdere ontwikkeling van woningbouw, infrastructuur, recreatieve voorzieningen en natuur door de provincie en de gemeente Oldambt gebeurt op basis van genoemde “*Bestuursovereenkomst Blauwestad*”. Het overlegorgaan in dit kader is de *Stuurgroep Blauwestad*, waarin twee gedeputeerden en twee wethouders zitten hebben.

Anno 2017 is Blauwe Stad B.V. geen instrument (meer) in de samenwerking tussen provincie en de gemeente Oldambt. De basis voor die samenwerking is vastgelegd in genoemde bestuursovereenkomst, overleg en besluitvorming vindt plaats in de *Stuurgroep Blauwestad*. De vennootschap dient met andere woorden geen publiek belang meer. De vennootschap is verder ook niet actief ten behoeve van haar doelstelling of anderszins actief.

Betrokkenheid bij Blauwe Stad B.V.

De provincie Groningen heeft diverse rollen in relatie tot Blauwe Stad B.V.:

- De provincie als aandeelhouder.
- Statutair bestuurder van Blauwe Stad B.V. is dhr. Koopmans, tevens DT-lid van de provincie Groningen.

Bestuurlijke betrokkenheid en sturing

Blauwe Stad B.V. is thans niet meer actief ten behoeve van haar doelstelling of anderszins actief. In verband hiermee is er geen bestuurlijke betrokkenheid en vindt geen inhoudelijke sturing plaats. Als onderdeel van de provinciale organisatie heeft gedeputeerde Staghouver Blauwestad in portefeuille. Gedeputeerde Homan is mede-betrokken en is samen met gedeputeerde Staghouver lid van de Stuurgroep Blauwestad.

Financieel belang / risico's

- *Aandelenkapitaal / activiteiten*
De provincie Groningen bezit 40% van de aandelen en de gemeente Oldambt 60%. Het geplaatste en gestorte kapitaal bedraagt €18.000. Er zijn in de afgelopen jaren geen opbrengsten gegenereerd of opbrengst genererende activiteiten ontplooid. Het resultaat was / is daardoor nihil.

Activa

Op een aantal locaties in het Oldambtmeer zijn in opdracht van de provincie botensteigers aangelegd (2007). Dit vloeide voort uit de onderhandelingen tussen provincie en de toenmalige grondeigenaren in het kader van de grondverwerving voor de realisatie van Blauwestad. Na aanleg van deze steigers werd de eigendom daarvan door de provincie overgedragen aan de vennootschap, door de vestiging van een zogenaamd recht van opstal. De provincie zelf bleef eigenaar van het water en meerbodem, de zogenaamde “blote eigendom”. De vennootschap zou zorgdragen voor de overdracht van de ligplaatsen aan de betreffende voormalig grondeigenaren. Daartoe heeft de vennootschap de ligsteigers opgesplitst in appartementsrechten. Elk appartementsrecht geeft recht op het exclusieve gebruik van een ligplaats. Tot het activum van de vennootschap behoren (nog) een aantal van deze appartementsrechten, aangezien voor een beperkte groep van bewoners de overdracht nog gestalte moet krijgen (als gevolg van een verschil van mening over de vormgeving van eigendom, gebruik en beheer van de steigers). Door de vennootschap en deze bewoners is wel al een koopovereenkomst getekend en is de koopsom ondergebracht bij de notaris.

Risico's

Feitelijk is de vennootschap een ‘lege bv’, waarin alleen nog het gestorte aandelenkapitaal en genoemde appartementsrechten aanwezig zijn. De vennootschap is niet meer actief ten behoeve van haar doelstelling of anderszins en het ligt binnen de huidige constellatie van partijen (provincie en gemeente) niet in de verwachting / lijn dat de vennootschap weer actief zal worden ten behoeve van de ontwikkeling van Blauwestad.

Exit mogelijk

In de statuten is opgenomen dat de vennootschap kan worden ontbonden. Dit vergt een aandeelhoudersbesluit. De liquidatie dient te geschieden door de directie, tenzij door de algemene vergadering, hetzij bij het besluit tot liquidatie, hetzij later, anders wordt bepaald. (In genoemde concept beëindigingsovereenkomst is van die ruimte gebruik gemaakt en werd de provincie aangewezen als vereffenaar). Een onderdeel van deze liquidatie of vereffening van het vermogen is de overdracht van de nog aanwezige appartementsrechten, aan ofwel de betreffende kopers dan wel in de vorm van een (terug)overdracht aan de provincie. Het bij de eindrekening van de liquidatie aanwezige saldo wordt uitgekeerd aan de aandeelhouders in evenredigheid van het aandelenbelang, waarbij eventuele vorderingen over en weer zijn of worden betaald dan wel verrekend.

BEVINDINGEN

- 1) *Zijn de doelen in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen?*
Nee, in de huidige constellatie van partijen die betrokken zijn bij de ontwikkeling van Blauwestad (provincie en gemeente) heeft Blauwe Stad B.V. geen rol meer. Op enkele activa na is de vennootschap een 'lege bv.' Zij is niet meer actief ten behoeve van haar doelstelling en hoeft dat ook niet meer te zijn. De vennootschap vormt met andere woorden geen instrument meer om een publiek of provinciaal belang te dienen.
- 2) *Wordt de verbonden partij als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen?*
Nee, Blauwe Stad B.V. wordt niet meer als instrument / overlegorgaan gebruikt in het kader van de (woningbouw)ontwikkeling van Blauwestad. Binnen de provincie Groningen en de GREX Blauwestad wordt het project op dit moment verder uitgevoerd, in samenwerking met de gemeente Oldambt.
- 3) *Hoe is de voortgang in realisatie van de publieke belangen die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij?*
Zie bevinding 2. Het geplaatste en gestorte aandelenkapitaal bedraagt € 18.000 en is niet actief, er worden geen opbrengsten gegenereerd. Bedoelde appartementsrechten kunnen in het kader van de vereffening worden overgedragen aan genoemde kopers of (terug) aan de provincie.
- 4) *Welke invloed hebben wij op de verbonden partij?*
De provincie Groningen heeft voor 40% zeggenschap over de verbonden partij.
- 5) *Hoe is invulling gegeven aan de vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van de verbonden partij en functioneert dit op de juiste wijze?*
Blauwe Stad B.V. is reeds langere tijd niet actief ten behoeve van haar doelstelling. Ten behoeve van de formele besluitvorming (in het kader van het jaarrekeningen-recht) bestaat het bestuur thans uit één persoon (zie hiervoor). De RvC bestond tot voor kort eveneens uit één persoon. Wegens verlies van kwaliteit (wethouder gemeente Oldambt) is dit commissarisschap geëindigd per 1 augustus 2017, zodat thans de RvC-positie vacant is.
- 6) *Voldoet de huidige structuur / bestuursmodel, is dit nog het meest geëigende bestuursmodel? Wat is de mogelijkheid van uittreding uit de verbonden partij?*
De impact van uittreding uit de verbonden partij is nihil. De vennootschap is niet meer actief ten behoeve van haar doelstelling of anderszins actief. De vennootschap dient geen publiek belang meer. Naast het geplaatste en gestorte aandelenkapitaal (€ 18.000) behoren tot het vermogen van de vennootschap de hiervoor beschreven appartementsrechten, welke in het kader van de vereffening van het vermogen van de vennootschap kunnen worden overgedragen. De provincie Groningen en de gemeente Oldambt hebben volledige zeggenschap over Blauwe Stad B.V. Op basis van bovenstaande informatie wordt voorgesteld Blauwe Stad B.V. en de Stichting te liquideren. Bij de vereffening van het vermogen van de vennootschap dient rekening te worden gehouden met de aanwezige en in deze evaluatie beschreven appartementsrechten. Dit kan door deze over te dragen aan de oorspronkelijke kopers dan wel deze (terug) over te dragen aan de provincie.

Algemene gegevens

NAAM DEELNEMING	BLAUWE STAD B.V.
Juridische vorm	Besloten vennootschap
Vestigingsplaats	Winschoten
Deelneming sinds	2002
Website	https://www.blauwestad.nl/
Belang provincie Groningen	40%
Totaal uitgegeven aandelen	180
Aandelen in provinciaal bezit	72
Boekwaarde	€ 7.200

Financieel overzicht

(€)	2016	2015	2014	2013
Totaal activa	18.845	18.861	18.861	18.845
Eigen vermogen	18.000	18.000	18.000	18.000
Vreemd vermogen	845	861	861	845
Solvabiliteitsratio	0,96	0,95	0,95	0,96
Inkomsten	0	0	0	0
Resultaat	0	0	0	0
Bijdrage provincie Groningen	0	0	0	0

Bedrijfsspecifieke kerncijfers

	2016	2015	2014	2013
Aantal werknemers (fte)	0	0	0	0

Directie

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. J. Koopmans	directeur	2014

Raad van Commissarissen

	FUNCTIE	SINDS
Mevr. Van den Aker - van der Schoot	Commissaris	2012 (defungeren per 1 augustus 2017)

7. Special Purpose Vehicle's verkregen uit verkoop Essent en Attero

Beschrijving

In 2009 is door de publieke Essent-aandeelhouders besloten het productie- en leveringsbedrijf van Essent te verkopen aan energiebedrijf RWE. Netwerkbedrijf Enexis is hierbij eigendom gebleven van de publieke aandeelhouders. Daarnaast is een aantal Special Purpose Vehicles (SPVs) opgericht om de verkoop van Essent en Attero financieel verder af te wikkelen. Uit de splitsing van Essent en de verkoop aan RWE volgden vijf SPV's: Publiek Belang Elektriciteitsproductie (PBE), Verkoop Vennootschap, CBL (Cross Border Lease) Vennootschap, Vordering op Enexis en CSV Amsterdam. Aandeelhouder worden in 2009 van Enexis en Attero was niet mogelijk zonder ook aandeelhouder te worden in deze vijf bijkomende verbonden partijen. Een SPV is een vennootschap dat wordt opgericht voor het uitvoeren van enkele transacties. In de SPV zijn specifieke belangen en risico's ondergebracht.

Juridische status en eigendom

Alle vijf SPV's zijn Besloten Vennootschappen. De aandeelhouders waren tot eind 2017 dezelfde aandeelhouders van Enexis Holding N.V.. Dit zijn de provincies Noord-Brabant, Limburg, Overijssel, Drenthe en Groningen en tal van gemeenten in deze provincies. De provincie Groningen heeft een aandeel van ca. 6% in de SPV's.

Doel

Hieronder wordt het doel per SPV vermeld:

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.

Onderdeel van Essent in 2009 bij de verkoop aan RWE, was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), o.a. eigenaar van de kerncentrale in Borssele. Het bedrijf Delta N.V. (destijds 50% aandeelhouder, nu 70% aandeelhouder) heeft de verkoop van dit bedrijfsonderdeel van Essent aan RWE in 2009 bij de rechter aangevochten. Als consequentie op deze gerechtelijke procedure is in 2009 het 50% belang van Essent in EPZ tijdelijk ondergebracht bij Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. (PBE). In 2010 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland als belangrijkste aandeelhouder van Delta N.V. een bemiddelingsstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen. In 2011 is dit bemiddelingsstraject succesvol afgerond. Op 30 september 2011 is, 2 jaar na de verkoop van de aandelen Essent, het 50% belang in EPZ alsnog geleverd aan RWE. PBE blijft bestaan met een beperkt takenpakket. PBE zal de zaken afwikkelen die uit de verkoop voortkomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Hiermee is een termijn van 8 jaar na verkoop gemoeid. Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.

Verkoop Vennootschap B.V.

In het kader van de verkoop in 2009 van Essent aan RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap (VV). Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de Verkopende Aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd in het General Escrow Fonds wordt aangehouden. Buiten het bedrag dat in het General Escrow Fonds zal worden gehouden, zijn de verkopende aandeelhouders

niet aansprakelijk voor inbreuken op garanties en vrijwaringen. Het vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, € 800 mln. In april 2011 is het eerste deel (€ 360 mln.) en in september 2015 (€ 326,9 mln.) het tweede deel van het General Escrow minus gemelde claims door RWE, vrijgevallen en aan de aanhouders uitgekeerd. Eind juni 2016 zijn RWE en Verkoop Vennootschap B.V. tot een compromis gekomen voor de afwikkeling van alle (fiscale) claims, te weten € 29,7 mln.. Het restbedrag in het General Escrow Fonds van € 83,1 mln. is door JP Morgan uitbetaald aan Verkoop Vennootschap B.V. Dit bedrag is vervolgens aan de aandeelhouders naar rato van hun belang in Verkoop Vennootschap B.V. uitbetaald. Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.

CBL (Cross Border Leases) Vennootschap B.V.

De SPV CBL Vennootschap is belast met het beheer van en de afwikkeling van mogelijke claims op het gevormde escrowfonds, dat is gevormd ter dekking van eventuele aansprakelijkheden van de verkopende aandeelhouders in verband met de eerder door Essent afgesloten cross border leases op centrales en netten en de kosten van een mogelijke vrijwillige beëindiging van de thans nog resterende leases. Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag afgerond \$ 19,1 mln. is door JP Morgan in de verhouding 50%-50% uitbetaald aan RWE en aan de vennootschap. Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.

Vordering op Enexis B.V.

De SPV Vordering op Enexis (VoE) is belast met de uitvoering van alle taken die verband houden met het beheer van de aan de aandeelhouders overgedragen brugleningen, die eerder door de holding Essent was verstrekt aan haar voormalig netwerkbedrijf. Op het moment van overdracht in 2009 bedroeg de lening € 1,8 miljard.

Deze lening is vastgelegd in een lening-overeenkomst bestaande uit vier tranches:

1e Tranche:

- Totaalbedrag lening € 450 mln.
- Looptijd 3 jaar (tot 30 september 2012)
- Rente 3,27%

Deze tranche is vervroegd afgelost in januari 2012

2e Tranche:

- Totaalbedrag lening € 500 mln.
- Looptijd 5 jaar (tot 30 september 2014)
- Rente 4,1%

Deze tranche is vervroegd afgelost in oktober 2013

3e Tranche:

- Totaalbedrag lening € 500 mln.
- Looptijd 7 jaar (tot 30 september 2016)
- Rente 4,65%

Deze tranche is vervroegd afgelost in april 2016

4e Tranche:

- Totaalbedrag lening € 350 mln.
- Looptijd 10 jaar (tot 30 september 2019)
- Rente 7,2%
- Op basis van de aanwijzing van de Minister van Economische Zaken is deze tranche van € 350 miljoen, geoordeeld als mogelijke toekomstige conversie naar eigen vermogen.

Op dit moment resteert alleen nog de lening van de 4e tranche. De 4e tranche mag niet vervroegd worden afgelost. Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's zou de 4e tranche eventueel geconverteerd kunnen worden in eigen vermogen. In 2016 is de achtergestelde EDON-lening omgezet in aandelen Enexis en de corresponderende bruglening in aandelen VoE. Hierdoor is ons aandelenbelang in VoE gewijzigd van 6% naar 6,57%.

Claim Staat Vennootschap Amsterdam B.V.

De CSV Amsterdam B.V. is verantwoordelijk voor het vervolg van de lopende juridische procedure tegen de Staat, die eerder door Essent was opgestart in verband met de van rijkswege opgelegde verplichting tot afsplitsing van haar netwerkbedrijf en de daardoor door Essent geleden schade. Volgens de Hoge Raad is de zogenoemde Splitsingswet niet in strijd met het recht van de Europese Unie, in het bijzonder met het vrij verkeer van kapitaal en de vrijheid van vestiging. Eerder oordeelde het hof dat dit wel het geval was en stelde daarmee energieondernemingen Essent, Eneco en Delta in het gelijk in hun procedure tegen de Staat hierover. Met deze uitspraak van de Hoge Raad zijn de vorderingen van Essent op de Staat definitief afgewezen.

In het kader van de verkoop van Attero aan Waterland hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan Waterland. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de Verkopende Aandeelhouders overgedragen aan CSV Amsterdam. Een deel van de verkoopopbrengst is ter verzekering van betaling van eventuele schadeclaims op een escrow-rekening aangehouden. CSV Amsterdam en Waterland zijn niet zonder meer gerechtigd tot het in escrow gestorte bedrag ad € 13,5 mln.. Op dit moment blijft het bedrag van de escrow nog onder de notaris en maakt geen deel uit van de balans van CSV Amsterdam. De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims worden afgewikkeld. Eventuele claims kunnen door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) worden ingediend. Na afwikkeling van deze eventuele claims van Waterland zal de escrow-rekening kunnen worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019/begin 2020 kunnen worden geliquideerd.

Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag van € 13,5 mln. op de escrow-rekening. Momenteel is er een bedrag van € 5.464.217,- uitbetaald aan Waterland ten laste van de escrow-rekening, en is er een bedrag van € 3.406.063 terugbetaald door Waterland in verband met belastingteruggave. De terugbetaling is niet verrekend met de escrow, waardoor het risico nu is afgenomen tot een maximum van € 8.035.783,- en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.

Publiek belang

Zonder aandeelhouder te worden in deze SPV's was het niet mogelijk geweest om de aandelen Essent te vervreemden.

Betrokkenheid bij de SPV's

De provincie heeft de volgende rollen met betrekking tot de SPV's:

- De provincie als eigenaar.
- De provincie als financier/ geldverstrekker.

Vanuit beleidsinhoudelijk perspectief is er weinig betrokkenheid bij de SPV's. Als eigenaar/aandeelhouder worden de SPV's nadrukkelijk gevolgd in verband met de financiële afwikkeling ervan.

Bestuurlijke betrokkenheid en sturing

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) is het hoogste besluitvormingsorgaan binnen de SPV's. De provincie is hierin vertegenwoordigd en oefent stemrecht uit. Bepaalde bevoegdheden zijn toegekend aan een Aandeelhouderscommissie (AHC). Deze com-

missie telt zeven leden en heeft als doel de slagvaardigheid en effectiviteit van de besluitvorming binnen de AvA te bevorderen. De provincie Groningen heeft eveneens zitting in de AHC van de SPV's en wordt hierin vertegenwoordigd door gedeputeerde Brouns.

Financieel belang / risico's

Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschappen (PBE € 1.496.822, VV € 20.000, CBL € 20.000, VoE € 20.000 en CSV Amsterdam € 20.000). Bovenstaande bedragen zijn het totaal gestorte kapitaal. De aansprakelijkheid voor de provincie Groningen is geringer doordat wij ca. 6% van de aandelen bezitten.

Met de liquidatie van het CBL Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat wordt aangehouden in de vennootschap.

Het financiële risico bij CSV Amsterdam is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag van € 13,5 mln. op de escrow-rekening.

Exit mogelijkheid

Wanneer de inhoudelijke taak van een SPV is afgerond, dan wordt de SPV opgeheven, hiervoor is een planning opgesteld. Op dit moment wordt juridisch onderzocht of enkele SPV's vervroegd geliquideerd kunnen worden. De uitkomsten hiervan zijn momenteel nog niet bekend.

BEVINDINGEN

- 1) *Zijn de doelen in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen?*
Nee, de doelen komen voort uit de verkoop van Essent en Attero. Het betreft een gedwongen aandeelhouderschap.
- 2) *Wordt de verbonden partij als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen?*
Nee.
- 3) *Hoe is de voortgang in realisatie van de publieke belangen die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij?*
Zie punt 1.
- 4) *Welke invloed hebben wij op de verbonden partij?*
Sturing via stemrecht in de AvA en deelname aan de AHC.
- 5) *Hoe is invulling gegeven aan de vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van de verbonden partij en functioneert dit op de juiste wijze?*
De provincie heeft als aandeelhouder een vaste vertegenwoordiger in de AvA. Er is geen aanleiding om dit te wijzigen.
- 6) *Voldoet de huidige structuur / bestuursmodel, is dit nog het meest geëigende bestuursmodel? Wat is de mogelijkheid van uittreding uit de verbonden partij?*
De huidige structuur voldoet. Statutair is het in principe niet mogelijk uit de SPV's te stappen. Eventueel (wordt onderzocht) is het mogelijk om aandelen aan te bieden aan in eerste instantie een andere aandeelhouder en in tweede instantie aan een andere publieke organisatie die voorheen aandeelhouder was van Essent.

NAAM DEELNEMING	PUBLIEK BELANG ELEKTRICITEITSPRODUCTIE B.V.
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Deelneming sinds	2009
Website	N.v.t.
Belang provincie Groningen	6,005250%
Totaal uitgeven aandelen	149.682.196
Aandelen in provinciaal bezit	8.988.790
Boekwaarde	€ 0
Directie	Dhr. H. Th. J. Spaan (sinds 2009)

Financieel overzicht

(€ MLN.)	2016
Totaal activa	1,7
Eigen vermogen	1,6
Vreemd vermogen	0,05
Solvabiliteitsratio	0,97
Resultaat	-/- 0,06
Bijdrage provincie	0

NAAM DEELNEMING	VERKOOP VENNOOTSCHAP B.V.
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Deelneming sinds	2009
Website	N.v.t.
Belang provincie Groningen	6,005250%
Totaal uitgeven aandelen	2.000.000
Aandelen in provinciaal bezit	120.105
Boekwaarde	€ 1.201
Directie	Dhr. H. Th. J. Spaan (sinds 2009)

Financieel overzicht

(€ MLN.)	2016
Totaal activa	1,3
Eigen vermogen	1,2
Vreemd vermogen	0,04
Solvabiliteitsratio	0,97
Resultaat	-/- 0,5
Bijdrage provincie	0

NAAM DEELNEMING	CBL VENNOOTSCHAP B.V
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Deelneming sinds	2009
Website	N.v.t.
Belang provincie Groningen	6,005250%
Totaal uitgeven aandelen	2.000.000
Aandelen in provinciaal bezit	120.105
Boekwaarde	€ 1.201
Directie	Dhr. H. Th. J. Spaan (sinds 2009)

Financieel overzicht

(\$ MLN.)	2016
Totaal activa	1,0
Eigen vermogen	0,8
Vreemd vermogen	0,2
Solvabiliteitsratio	0,84
Resultaat	-/- 0,16
Bijdrage provincie	0

NAAM DEELNEMING	VORDERING OP ENEXIS B.V
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Deelneming sinds	2009
Website	N.v.t.
Belang provincie Groningen	ca. 6,57%
Totaal uitgeven aandelen	2.000.000
Aandelen in provinciaal bezit	131.448
Boekwaarde	€ 1.314
Directie	Dhr. H. Th. J. Spaan (sinds 2009)

Financieel overzicht

(€ MLN.)	2016
Totaal activa	356
Eigen vermogen	350
Vreemd vermogen	6,3
Solvabiliteitsratio	0,98
Resultaat	-/- 0,02
Bijdrage provincie	0

NAAM DEELNEMING	CLAIM STAAT VENNOOTSCHAP AMSTERDAM B.V
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Deelneming sinds	2009
Website	N.v.t.
Belang provincie Groningen	6,005250%
Totaal uitgeven aandelen	2.000.000
Aandelen in provinciaal bezit	120.105
Boekwaarde	€ 1.201
Directie	Dhr. H. Th. J. Spaan (sinds 2009)

Financieel overzicht

(€ MLN.)	2016
Totaal activa	3,8
Eigen vermogen	3,2
Vreemd vermogen	0,17
Solvabiliteitsratio	0,95
Resultaat	3,3
Bijdrage provincie	0

8. Investeringsfonds Groningen B.V.

Beschrijving

Het Investeringsfonds Groningen (IFG) is operationeel vanaf 1 juli 2015 en maakt zich sterk voor de vestiging, groei en vernieuwing van ondernemingen in het midden- en kleinbedrijf in Groningen. Het investeringsfonds heeft een omvang van € 40 miljoen, waarmee deelgenomen wordt in andere fondsen voor het bedrijfsleven (zogenaamd fonds-in-fonds). Daarnaast is een deel van de middelen geoormerkt voor het Acquisitiefonds Groningen (AFG) dat ook rechtstreeks financieringen aan MKB-bedrijven verstrekt om de bedrijven financieel te ondersteunen bij de vestiging in de provincie Groningen. Het fonds heeft een revolverend karakter. Dat betekent dat de opbrengsten van de investeringen weer worden ingezet voor nieuwe bedrijven. Op deze manier wordt de economie in Groningen blijvend gestimuleerd. Op dit moment participeert het IFG in PTCG (de protonenfaciliteit), Carduso Capital (gericht is op startende technologiebedrijven rond het UMCG en kennisinstellingen), G-Force Capital (gericht is op start-ups en groeiende ondernemingen met name in de IT-sector) en Pharma Connect Capital (gericht is op zeer vroege fase proposities op het gebied van medicijnontwikkeling, drug delivery en biomarkers).

Juridische status en eigendom

Het IFG is een besloten vennootschap met als enige aandeelhouder (100%) de provincie Groningen. Het IFG investeert maximaal € 7,5 miljoen per nieuw op te richten fonds en met een minderheidsbelang. Vanuit de nieuwe fondsen vinden investeringen plaats in innovatieve MKB-bedrijven in de provincie Groningen. Daarnaast is het tevens mogelijk dat IFG zelf fondsen opricht (zowel meerderheids- als minderheidsbelang), waar andere partijen zich bij aan kunnen sluiten. Het (AFG) is een 100% dochter van het IFG. AFG kan tot maximaal € 5 miljoen investeren in een onderneming. Het fondsbeheer is uitbesteed aan de NOM die hiervoor een vergoeding ontvangt vanuit de € 40 miljoen.

Statutaire doel

In de statuten van de vennootschap is het volgende doel opgenomen:

- I) De vennootschap heeft ten doel om de Groninger economie en werkgelegenheid te ondersteunen en te versterken, zij zal hierbij het vastgestelde beleid van de provincie Groningen ten uitvoer brengen. Meer in het bijzonder heeft de vennootschap ten doel:
 - a) het direct en indirect ondersteunen, versterken en verankeren van het economisch klimaat en economisch beleid in de Provincie Groningen door middel van:
 - i) het investeren in fondsen en/of dochtermaatschappijen, welke vervolgens op hun beurt direct in ondernemingen investeren;
 - ii) het voeren van het bestuur en/of het management over de sub a bedoelde fondsen en/of dochtermaatschappijen;
 - b) het deelnemen in andere vennootschappen, het geven van adviezen, alsmede het oprichten van, verwerven van, deelnemen in en samenwerken met andere vennootschappen of ondernemingen en het zich op enigerlei andere wijze financieel interesseren bij andere vennootschappen en ondernemingen;
 - c) het verkrijgen, vervreemden, beheren, (ver)huren en exploiteren van registergoederen;
 - d) het verkrijgen, vervreemden, beheren, (ver)huren en exploiteren van roerende zaken;

- e) het verrichten van alle overige handelingen op commercieel, financieel en industrieel gebied, voor zover deze kunnen bijdragen aan het versterken van het economische klimaat in de provincie Groningen.
- 2) De vennootschap tracht haar werkzaamheden zodanig uit te voeren dat andere initiatieven waarbij de provincie Groningen betrokken is en die ten doel hebben om de Groninger economie en werkgelegenheid te ondersteunen zullen worden versterkt.
- 3) De vennootschap is ook bevoegd tot het meewerken aan de financiering van respectievelijk vennootschappen die met haar in een groep verbonden zijn, haar aandeelhouders en derden, het ter leen opnemen en/of ter leen verstrekken van gelden, alsmede het stellen van zekerheden en het zich op andere wijze sterk maken of zich hoofdelijk of anderszins voor of naast anderen verbinden, een en ander voor respectievelijk die vennootschappen, aandeelhouders en derden.
- 4) Het uitvoeren van taken en werkzaamheden die haar zijn opgedragen door de Provincie Groningen, één en ander overeenkomstig haar doelstelling.

Publiek belang

Het publiek belang van het IFG is om bestaande werkgelegenheid in onze provincie te behouden en nieuwe werkgelegenheid te creëren. Het streven is om gedurende de looptijd van het fonds 320 fte aan nieuwe arbeidsplaatsen te realiseren.

Betrokkenheid bij het IFG

De provincie Groningen heeft diverse rollen met betrekking tot het IFG:

- De provincie als enig aandeelhouder.
- De provincie als opdrachtgever.
- De provincie als subsidieverstrekker / financier.

Periodiek vindt regulier overleg plaats met de investment manager van het IFG over de voortgang en over verschillende ontwikkelingen. De provincie als aandeelhouder geeft de doorslag indien de Investeringscommissie en de fondsmanager een afwijkende beoordeling hebben van een voorstel. Formeel moeten wij als aandeelhouder instemmen met het jaarplan en de bijbehorende begroting (voorafgaand aan het nieuwe jaar).

Bestuurlijke betrokkenheid en sturing

De provincie Groningen is enig aandeelhouder van IFG. De vaste vertegenwoordiger in de AvA is gedeputeerde Brouns. Namens het college oefent hij stemrecht uit in de vergadering. In principe vindt één AvA per jaar plaats, over de agenda en stukken van de AvA vindt voorafgaand besluitvorming plaats in het college. Bij de oprichting van het fonds heeft de provincie als aandeelhouder een aantal documenten vastgesteld

zoals het Investeringsreglement, profielen voor de Investeringscommissie en de Raad van Commissarissen.

Het fonds heeft een Investeringscommissie bestaande uit drie personen die vanuit een onafhankelijke rol de directie bij besluitvorming adviseert. Dit om te borgen dat IFG op zakelijke grond wordt beheerd. Het benoemen van de leden is een bevoegdheid van de aandeelhouder.

Daarnaast heeft het IFG een Raad van Commissarissen bestaande uit drie personen die toeziet op het beleid van de directie en de algemene gang van zaken. Het benoemen van de leden is een bevoegdheid van de aandeelhouder.

Er zijn geen Statenleden bij het IFG betrokken.

Financieel belang / risico's

De solvabiliteit van het IFG is ruim voldoende en bedraagt ultimo 2016 0,97, met name omdat de vennootschap middels eigen vermogen is gefinancierd en geen vreemd vermogen is aangetrokken. Bij de oprichting van het fonds is gekozen om niet het volledige beschikbare vermogen van € 40 miljoen upfront beschikbaar te stellen, maar vermogen te verschaffen indien dit nodig is. Op 30 juni 2017 heeft de fondsbeheerder in totaal € 7,125 miljoen opgevraagd en ontvangen. Er bestaat een risico dat een deel van de gestorte middelen niet terugkomt, omdat investeren in jonge, groeiende en innovatieve bedrijven risico met zich meebrengt.

Het IFG heeft over de boekjaren 2015 en 2016 een verlies geleden van € 0,39 miljoen respectievelijk € 0,17 miljoen. Verliezen zijn in de investeringsfase van het fonds (de eerste zeven jaar) logisch. Er wordt dan ook verwacht dat dit niet op korte termijn wordt goedge maakt door opbrengsten uit verkopen van participaties. Verkopen van aandelenbelangen geschieden over het algemeen na een investeringsperiode van gemiddeld vijf tot zeven jaar. De boekwaarde van IFG wordt hiervoor op de balans gecorrigeerd. De verliezen zijn gedekt door een beroep te doen op de middelen binnen de op te bouwen algemene reserve. Wij gaan uit van een revolverendheid van 90% tot 100%. Vanuit voorzichtigheidsprincipe wordt de komende jaren de Algemene Reserve met € 8 miljoen (20% van € 40 miljoen) -specifiek geoormerkt voor dit risicostapsgewijs verhoogd.

De boekwaarde van het IFG ultimo 2016 bedraagt € 5.590.330

Exit mogelijkheid

In artikel 35 van de statuten is de ontbinding geregeld. Dit artikel luidt als volgt:

- 1) Bij de ontbinding van de vennootschap geschiedt de vereffening door de leden van de directie, tenzij de algemene vergadering anders bepaalt.
- 2) Gedurende de vereffening blijven de bepalingen van deze statuten zoveel mogelijk van kracht. Het daarin bepaalde omtrent directeuren is dan van toepassing op de vereffenaars.
- 3) Een eventueel batig saldo van de liquidatierekening wordt aan de houders van de aandelen en andere rechthebbenden uitgekeerd in verhouding tot ieders recht overeenkomstig het bepaalde in artikel 27 lid 5.
- 4) De vennootschap houdt op te bestaan op het tijdstip waarop geen aan de vereffenaars bekende baten meer aanwezig zijn. Door de vereffenaars wordt daarvan opgaaf gedaan aan de registers waar de vennootschap is ingeschreven.
- 5) Na afloop van de vereffening blijven de boeken en bescheiden van de ontbonden vennootschap gedurende de door de wet voorgeschreven termijn berusten onder degene die daartoe door de algemene vergadering bij het besluit tot ontbinding is aangewezen. Indien een aanwijzing als voormeld door de algemene vergadering niet is geschied, geschiedt deze door de vereffenaars.

BEVINDINGEN

- 1) *Zijn de doelen in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen?*
Ja, de doelen van het IFG zijn in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen.
- 2) *Wordt de verbonden partij als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen?*
Ja, het IFG maakt onderdeel uit van de uitvoering van het provinciaal economisch beleid.
- 3) *Hoe is de voortgang in realisatie van de publieke belangen die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij?*
Vanuit het IFG zijn er tot nu toe vier investeringen geweest, waar in totaal 4 fte's direct en indirect 34 fte's (+bouw PTCG van ongeveer 61 manjaren) werkzaam zijn van de beoogde 320 fte. Dit wordt de komende periode aanzienlijk meer na oplevering van de protonenfaciliteit en meerdere participaties binnen Carduso, G-Force Capital en Pharma Connect Capital.
- 4) *Welke invloed hebben wij op de verbonden partij?*
Sturing via stemrecht in de AvA en vaststellen van het investeringsreglement. Daarnaast dienen wij in te stemmen met het jaarplan en de bijbehorende begroting.
- 5) *Hoe is invulling gegeven aan de vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van de verbonden partij en functioneert dit op de juiste wijze?*
De provincie heeft als aandeelhouder een vaste vertegenwoordiger in de AvA. Er is geen aanleiding om dit te wijzigen.
- 6) *Voldoet de huidige structuur / bestuursmodel, is dit nog het meest geëigende bestuursmodel? Wat is de mogelijkheid van uittreding uit de verbonden partij?*
Het IFG is slechts twee jaar geleden opgericht. De huidige structuur voldoet en er is geen aanleiding dit te wijzigen.

Algemene gegevens

NAAM DEELNEMING	INVESTERINGSFONDS GRONINGEN B.V.
Juridische vorm	Besloten vennootschap
Vestigingsplaats	Groningen
Deelneming sinds	2015
Website	www.investeringsfondsgroningen.nl
Belang provincie Groningen	100%
Totaal uitgeven aandelen	100
Aandelen in provinciaal bezit	100
Boekwaarde	€ 5.580.330

Financieel overzicht

(€ MLN.)	2016	2015
Totaal activa	5,6	5,3
Eigen vermogen	5,6	5,2
Vreemd vermogen	0,17	0,1
Solvabiliteitsratio	0,97	0,98
Inkomsten	0,28	0,01
Resultaat	-/- 0,17	-/- 0,39
Bijdrage provincie	0	0

Bedrijfsspecifieke kerncijfers

	2016	2015
Participaties ultimo (aantal)	2	2
Geïnvesteed vermogen in participaties (€ mln.)	5,8	2,9
Investeringsvolume in boekjaar (€ mln.)	2,9	2,9
Aantal werknemers bij IFG (fte)	0	0
Aantal werknemers bij participaties (fte)	4	0

Directie

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. G. Buijter (namens NOM)	Directie	2015
Dhr. R. Drees-Speelman (namens NOM)	Directie	2015

Investment Manager

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. J.M. Timmer (namens NOM)	Investment Manager	2015

Raad van Commissarissen

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. J.W.M. Engels	voorzitter	2015
Dhr. J.H.M. Pluymen	lid	2015
Dhr. H.J. Gietema	lid	2015

Investeringscomité

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. T. Jensma	voorzitter	2016
Mevr. R.H.E. Pruim	lid	2016
Dhr. R.B. Reekers	lid	2016

9. Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging

Beschrijving

De Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging Noord Nederland (SLB) is in 2000 opgericht. De aanleiding van de oprichting waren problemen bij de ruilverkaveling waardoor de landinrichtingsprojecten stagneerden. Bij het ruilen van kavels kon een nieuwe eigenaar juridisch aansprakelijk worden gesteld voor eventuele bodemverontreiniging. Hierdoor stelden grondeigenaren zich terughoudend op bij de ruilverkaveling en kwam de verdere ontwikkeling van de landbouw in gevaar. Door de samenwerking van de provincie Groningen en andere partijen werd getracht om problemen rond de ruilverkaveling te voorkomen. De belangrijkste taak van de SLB is het vrijwaren van de juridische en financiële aansprakelijkheid die op de grondeigenaren rust, door middel van een Overeenkomst bodemverontreiniging. Op basis van een Overeenkomst bodemverontreiniging draagt SLB zorg voor het uitvoeren van saneer- en beheermaatregelen die omschreven staan in de desbetreffende bodembeheersplannen en raamsaneringsplannen.

Juridische status en eigendom

De SLB is een stichting en is op 8 november 2000 opgericht. Bij de oprichting waren de provincie Groningen, het ministerie van Landbouw Natuur en Visserij (LNV), de gemeenten Veendam, Eemsmond en Delfzijl, de Waterschappen Noordzijvest en Hunze en Aa's, de herinrichtingscommissie Oost-Groningen en de Landinrichtingscommissie Hefshuizen de betrokken partijen van de stichting. In 2003 is de provincie Drenthe toegetreden tot de SLB. In de gewijzigde statuten worden de betrokken partijen niet meer expliciet genoemd, maar wordt verwezen naar de Overeenkomsten bodemverontreiniging.

De taken en bevoegdheden van de Stichting sluiten aan bij de bevoegdheden en taken op grond van de Wet Bodembescherming. Bevoegd gezag bij ernstige bodemverontreiniging is het college van Gedeputeerde Staten. Zij stellen de ernstige bodemverontreiniging vast en nemen de benodigde maatregelen. Verder kunnen Gedeputeerde Staten een sanerings- of een onderzoeksbevel afgeven. Door deze bevoegdheid zijn zij tevens bevoegd om de grondeigenaren/veroorzaker van de bodemverontreiniging te vrijwaren voor de juridische aansprakelijkheid.

Statutaire doel

In de statuten uit 2000 worden de volgende doelen genoemd:

- 1) Het versterken van de milieuhygiënische kwaliteit in het gebied in relatie met de landinrichting, in verband met het uitvoeren van het beheer van dempingen, zoals nader bepaald in de Overeenkomst, het Raamsaneringsplan en het Bodembeheerplan;
- 2) Het beheer van de fondsen die zijn gevormd voor het beheer van dempingen in de gebieden tijdens en na de looptijd van de Overeenkomst;
- 3) Het verrichten van al hetgeen verder terzake van het vorenstaande bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords.

In 2008 is door de Raad van Toezicht geconstateerd dat de risico's van de vervuiling in de onderzochte locaties aanzienlijk geringer bleken te zijn dan bij de oprichting van de Stichting was voorzien, waardoor minder saneringen zijn verricht. De gestelde doelen zijn bij de wijziging van de statuten in 2011 door deze constatering inhoudelijk niet gewijzigd. Het hoofddoel van de Stichting blijft het versterken van de milieu

hygiënische kwaliteit in een gebied in relatie tot de landinrichting.

Publiek belang

Het oorspronkelijke doel van de Stichting SLB was het mogelijk maken van ruilverkaveling. Deze is na de oprichting van de stichting gerealiseerd. Nu rest het doel de vrijwaring van grondeigenaren bij bodemverontreiniging.

In de zogenaamde bodembeheers- en raamsaneringsplannen, die onderdeel uitmaken van de Overeenkomsten, zijn de taken en werkzaamheden voor de Stichting opgenomen. De SLB voert deze taken en werkzaamheden uit, dit betreft:

- 1) Uitvoeren bodemonderzoeken en een risico evaluatie van de eventueel aanwezige verontreinigingen ten gevolge van de dempingen, op basis van de bodemonderzoeken.
- 2) Eventuele saneringen uitvoeren
- 3) Indien er gesaneerd is, het uitvoeren van de nazorg
- 4) De vrijwaringen afgeven (in mandaat)
- 5) Gestand doen van de vrijwaringen
- 6) Fondsbeheer
- 7) Bodemregistratie

Betrokkenheid bij de SLB

De provincie heeft de volgende rollen met betrekking tot SLB:

- De provincie als mede-oprichter en deelnemer.
- De provincie als facilitator voor de directie, de administratie en het vermogensbeheer.
- De provincie als bevoegd gezag.

De bevoegdheid voor het verstrekken van vrijwaringen en het opleggen van sanerings- en onderzoeksbevelen ligt op grond van de Wet bodembescherming bij Gedeputeerde Staten. SLB wordt genoemd in de provinciale begroting en jaarrekening als een verbonden partij. In de afgelopen jaren zijn er geen stukken met betrekking tot de SLB behandeld in Provinciale Staten. Vanuit Provinciale Staten is derhalve geen directe betrokkenheid bij SLB.

Bestuurlijke betrokkenheid en sturing

De SLB beheert de gelden die de partijen destijds hebben ingebracht en betaalt daaruit het beheer van de stichting. De dagelijkse werkzaamheden van SLB worden uitgevoerd door een directeur en twee technische medewerkers (allen medewerkers van de provincie Groningen). Een Raad van Toezicht (RvT), samengesteld uit vertegenwoordigers van alle partijen, voert de controle op het werk van SLB uit. Gedeputeerde Staghouwer vertegenwoordigt de provincie Groningen in de RvT. De directeur rapporteert jaarlijks in een jaarverslag en legt financiële verantwoording af via een jaarrekening aan de RvT.

De stichting is in 2010 herstructureerd en is van een actieve- in een passieve beheersituatie gekomen. De activiteiten van de SLB zijn na de herstructurering primair gericht op procesmatige activiteiten, die zich richten op informatievoorziening en het beheer van gegevens en fondsen. Buiten deze taken wordt alleen actief gehandeld na meldingen of verzoeken daartoe van de belanghebbenden.

Financieel belang / risico's

Artikel 6, lid 1 van de statuten geeft aan dat SLB het beheer heeft over fondsen op basis van de geldende overeenkomsten bodemverontreiniging. In totaal zijn er vijf overeenkomsten bodemverontreiniging met elk een eigen fonds. In elke overeenkomst bodemverontreiniging is een raming van de verwachte kosten gemaakt en is bepaald welke financiële bijdrage de deelnemende partijen moeten leveren. De grondeigenaren betalen indirect mee aan de landinrichting van de werkgebieden met een bijdrage aan de herinrichtingscommissie. De herinrichtingscommissie doet vervolgens een bijdrage aan SLB. Jaarlijks wordt door de directeur van de SLB een jaarrekening en een jaarverslag ter vaststelling aan de RvT voorgelegd. De begroting van de SLB wordt jaarlijks ter goedkeuring aan de RvT voorgelegd. De provincie Groningen heeft een financieel belang van ca. 60% in de SLB. De provincie Groningen voert de administratie en het vermogensbeheer van de SLB uit.

De provincie loopt op twee fronten een financieel risico:

- 1) De SLB beheert de dempingen en coördineert en begeleidt saneringswerkzaamheden, zodat de landinrichting en de landbouwexploitatie weer op gang kan komen. Bovendien neemt ze de toekomstige risico's van de grondeigenaren over. Mocht later blijken dat er meer geld nodig is voor sanering, dan zijn de eigenaren van de kosten hiervan gevrijwaard. Het risico is dat de vrijwaringen leiden tot financiële verplichtingen voor onderzoek en sanering die de daarop afgestemde financiële voorziening overschrijden.
- 2) Een ander risico is dat het vermogensbeheer tegenvalt en dat daardoor voorzieningen tussentijds extra aangevuld moeten worden ter waarborging van de verplichtingen. Anderzijds echter wordt dit risico beperkt doordat het wordt gedeeld met de andere partijen.

Exit mogelijkheid

In artikel 4 van de statuten is bepaald dat SLB is opgericht voor onbepaalde tijd. Artikel 21 van de statuten geeft de Raad van Toezicht de bevoegdheid te besluiten tot ontbinding van SLB. Hiervoor is een meerderheid van drie/vierde nodig van alle leden van de RvT.

BEVINDINGEN

- 1) *Zijn de doelen in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen?*
Ja, de doelen van het de SLB zijn in overeenstemming met publieke en provinciale belangen.
- 2) *Wordt de verbonden partij als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen?*
Ja, de SLB is passief betrokken bij de uitvoering van provinciaal beleid.
- 3) *Hoe is de voortgang in realisatie van de publieke belangen die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij?*
De publieke belangen van de SLB zijn in de loop van de jaren verminderd, maar gelet op het eeuwigdurend karakter van de afspraken zijn de publieke belangen onverminderd van toepassing.
- 4) *Welke invloed hebben wij op de verbonden partij?*
De voorzitter van de RvT is een gedeputeerde van de provincie Groningen. Daarnaast voert de provincie Groningen de directie, de administratie en het vermogensbeheer uit. Opgemerkt wordt dat de provincie in de RvT I van de 5 stemmen heeft. Hierdoor blijft de zeggenschap achter bij de omvang, het belang en het risico die de provincie heeft (60%). Deze onevenwichtigheid vloeit voort uit afspraken die bij de oprichting zijn gemaakt.
- 5) *Hoe is invulling gegeven aan de vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van de verbonden partij en functioneert dit op de juiste wijze?*
De provincie levert als grootste deelnemer in de Stichting de voorzitter van de RvT. Er is geen aanleiding om dit te wijzigen.
- 6) *Voldoet de huidige structuur / bestuursmodel, is dit nog het meest geëigende bestuursmodel? Wat is de mogelijkheid van uittreding uit de verbonden partij?*
De huidige structuur als stichting voldoet, dit met name door de passieve beheersituatie. Door de structuur en de aanwezigheid van een RvT bestaande uit de verschillende deelnemers is er in mindere mate sprake van allerlei verplichte rapportages. Gelet op het eeuwigdurende karakter zal van uittreding niet snel sprake zijn.

Algemene gegevens

NAAM	STICHTING LANDINRICHTING EN BODEMVERONTREINIGING
Juridische vorm	Stichting
Vestigingsplaats	Groningen
Deelneming sinds	2000
Website	http://www.slbnoord.nl/home1024.html
Financieel belang provincie Groningen	ca. 60%
Zeggenschap provincie Groningen	20%

Financieel overzicht

(IN €)	2016	2015	2014	2013
Totaal activa	2.361.587	2.336.334	2.348.718	2.330.750
Eigen vermogen	2.361.587	2.336.334	2.348.718	2.330.750
Vreemd vermogen	0	0	0	0
Solvabiliteitsratio	100%	100%	100%	100%
Inkomsten	44.277	41.804	97.450	68.892
Resultaat	25.253	-12.384	17.968	43.725
Bijdrage provincie Groningen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Directie

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. A. Hoogerwerf	Directeur	2009

Raad van Toezicht

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. H. Staghouter (gedeputeerde provincie Groningen)	Voorzitter	2013
Mevr. A. den Hertog-Fluks (LTO Noord)	lid	2010
Dhr. T. Stelpstra (gedeputeerde provincie Drenthe)	lid	2015
Dhr. H. Sinnema (DB-lid waterschap Hunze en Aa)	lid	2015
Dhr. C. Lambert (wethouder gemeente Aa en Hunze)	lid	2015
dhr. A. Hammenga (wethouder gemeente Veendam)	lid	2015

10. Vereniging Interprovinciaal Overleg

Beschrijving

De vereniging Interprovinciaal Overleg behartigt de gezamenlijke belangen van de provincies in 'Den Haag' en 'Brussel'. Enerzijds door een informerende en richtinggevende rol te spelen bij de (formele) voorbereiding van beleid dat voor de provincies van belang is. Anderzijds door kennisdeling met en informatievoorziening aan de provinciale partners en 'stakeholders'. Het IPO beschikt hiertoe over een uitgebreid netwerk en onderhoudt contact met onder andere het kabinet, het parlement, de ministeries, de Europese Unie en maatschappelijke organisaties op de terreinen waar de provincies actief zijn.

Het IPO biedt tevens een platform aan de provincies voor het stimuleren van innovatie en de uitwisseling van kennis. Op deze wijze kunnen provincies 'best practices' uitwisselen en vernieuwingen in het provinciaal beleid entameren. Doel daarbij is een bijdrage leveren aan de kwaliteit, effectiviteit en efficiency van het openbaar bestuur.

Juridische status en eigendom

Tot 2003 kende het IPO de juridische vorm van een gemeenschappelijke regeling. Sinds 2003 is het IPO een vereniging met een bestuur en Algemene Vergadering. De twaalf provincies zijn lid van de vereniging.

Statutaire doel

De vereniging geeft statutair aan het volgende doel na te streven:

- het behartigen van de belangen van provincies;
- het bieden van een platform voor uitwisseling van kennis en ervaring; en
- het stimuleren en entameren van vernieuwingsprocessen binnen de provincies.

Publiek belang

Het IPO behartigt de belangen van alle provincies, zo ook die van Groningen.

Betrokkenheid bij het IPO

De provincie heeft de volgende rollen bij het IPO:

- De provincie als lid van de vereniging.
- De provincie als 'subsidiegever'. De provincie betaalt als lid van de vereniging een jaarlijkse bijdrage.
- De provincie als projectpartner.

Er zijn een aantal bestuurlijke adviescommissies op diverse terreinen actief binnen het IPO. In de adviescommissies worden zaken besproken waarover later in het algemeen bestuur wordt besloten. Vanuit deze commissies wordt zowel op ambtelijk als op bestuurlijk niveau input geleverd. De provincie verleent een jaarlijkse bijdrage aan het IPO.

Bestuurlijke betrokkenheid en sturing

Het Algemeen Bestuur van het IPO bestaat uit 13 personen, één gedeputeerde per provincie en een onafhankelijk voorzitter. De provincie Groningen wordt op dit moment vertegenwoordigd door gedeputeerde Gräper-Van Koolwijk met Mobiliteit als eigen inhoudelijke portefeuille in het IPO-bestuur namens alle provincies. Er nemen tevens twee Statenleden van elke provincie deel in de Algemene Vergadering. Gezien op het doel van het IPO is het logisch dat er in de Algemene Vergadering ook leden van Provinciale Staten zitting hebben. De Statenleden die vanuit provinciezijde deelnemen in de Algemene Vergadering zijn mevrouw De Haas en de heer Schmaal. De Algemene

Vergadering heeft alle bevoegdheden die niet aan het bestuur zijn opgedragen, waaronder het goedkeuren van de financiële stukken, het nemen van besluiten met betrekking tot de statuten en het ontbinden van de vereniging. Er zijn voor de behartiging van de provinciale belangen elf bestuurlijke commissies in het leven geroepen die elk een omschreven en afgebakend beleidsterrein behartigen. Deze commissies worden gevormd door leden uit de colleges van Gedeputeerde Staten. Daarnaast zijn er tal van ambtelijke adviescommissies, vakberaden en werkgroepen.

Financieel belang / risico's

De provincie Groningen betaalt naar rato mee in de kosten van het IPO-secretariaat en de kosten van diverse projecten en programma's. De provincie loopt geen specifieke risico's omtrent het IPO.

Exit mogelijkheid

In artikel 7 van de akte van oprichting is bepaald dat het lidmaatschap eindigt door:

- a) opheffing van een provincie
- b) opzegging door een provincie
- c) opzegging door de vereniging
- d) ontzetting

Verder bepaalt artikel 28 dat de vereniging ontbonden kan worden door een besluit van de Algemene Vergadering.

BEVINDINGEN

1) Zijn de doelen in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen?

Ja, de doelen van het IPO zijn in overeenstemming met publieke en provinciale belangen.

2) Wordt de verbonden partij als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen?

Ja, de verbonden partij wordt als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid.

3) Hoe is de voortgang in realisatie van de publieke belangen die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij?

Sinds 1986 neemt de provincie deel in het IPO. Dit is nog steeds van toepassing.

4) Welke invloed hebben wij op de verbonden partij?

Via het Algemeen Bestuur en de Algemene Vergadering.

5) Hoe is invulling gegeven aan de vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van de verbonden partij en functioneert dit op de juiste wijze?

De provincie neemt deel in het Algemeen Bestuur en de Algemene Vergadering. Gedeputeerde Gräper-van Koolwijk neemt deel in het Algemeen Bestuur en Statenleden mevrouw De Haas en de heer Schmaal nemen deel in de Algemene Vergadering.

6) Voldoet de huidige structuur / bestuursmodel, is dit nog het meest geëigende bestuursmodel? Wat is de mogelijkheid van uittreding uit de verbonden partij?

De huidige structuur voldoet. Bij uittreding uit de vereniging, zou de provincie Groningen de uitwisseling van kennis tussen de provincies mislopen. Zou de provincie het lidmaatschap beëindigen, dan zou het IPO zijn doel mislopen, namelijk het behartigen van de belangen van de twaalf provincies.

Algemene gegevens

NAAM	VERENIGING INTERPROVINCIAAL OVERLEG (IPO)
Juridische vorm	Vereniging
Vestigingsplaats	Den Haag
Deelneming sinds	1986
Website	www.ipo.nl
Financieel belang provincie Groningen	ca. 7%
Zeggenschap provincie Groningen	ca. 7%

Financieel overzicht

(€ MLN.)	2016	2015	2014
Totaal activa	16,7	17,2	19,5
Eigen vermogen	4,3	4,8	4,5
Vreemd vermogen	12,4	12,4	15,0
Solvabiliteitsratio	0,26	0,28	0,23
Inkomsten	31,0	31,4	30,8
Resultaat	1,5	2,6	4,0
Bijdrage provincie Groningen	C.a. 7%	C.a. 7%	C.a. 7%

Algemeen Bestuur

	FUNCTIE	SINDS
Mevr. A.Th.B. Bijleveld-Schouten	voorzitter	2016
Dhr. H. Meijdam	secretaris	2015
Dhr. K. Kielstra	lid	2015
Mevr. F. Gräper- Van Koolwijk	lid	2015
Dhr. C. Bijl	lid	2015
Dhr. E. van Hijum	lid	2015
Dhr. J.J. van Dijk	lid	2015
Dhr. A. Meijer	lid	2015
Mevr. M. Maasdam-Hoevers	lid	2015
Mevr. E. Post	lid	2015
Dhr. R. Janssen	lid	2015
Dhr. B. de Reu	lid	2015
Dhr. B. Pauli	lid	2015
Dhr. H. Teunissen	lid	2015
Dhr. W.I.I. van Beek	adviseur	2015
Dhr. H. Goedhart	adviseur	2015
Dhr. W.B.H.J. van de Donk	adviseur	2015
Dhr. J.M.M. Polman	adviseur	2015

Algemene Vergadering

Er nemen 2 Statenleden van de provincie Groningen deel in de Algemene vergadering van het IPO:
mevr. D.C.E. De Haas en dhr. B. Schmaal.

II. Havenschap Groningen Seaports

Beschrijving

De gemeenschappelijke regeling Havenschap Groningen Seaports (GR GSP) fungeert als het 'tehuis' voor het aandeelhouderschap van Groningen Seaports N.V. (GSP NV), heeft het juridische eigendom van de gronden en is bestuurlijk verantwoordelijk voor de nautische taken (waaronder het havenmeesterschap). De uitvoering van de nautische taken is via een dienstverleningsovereenkomst overgedragen aan GSP NV.

Groningen Seaports N.V. (GSP NV) voert het beheer over de twee zeehavens Eemshaven en Delfzijl en de aangrenzende industriegebieden in de provincie Groningen. Tevens omvat het beheersgebied de twee binnenhavens, de Farmsumerhaven en de Oosterhornhaven. Verder voert GSP NV het strategisch management en beheer over het Bedrijvenpark Fivelpoort en de railterminal Groningen Railport in Veendam.

De samenhang tussen GR GSP en GSP NV maakt de governancestructuur complex. De provincie Groningen is participant in GR GSP en dat is de verbonden partij waarover het in dit overzicht gaat. Daar waar het gaat over GSP NV wordt dit apart vermeld.

Juridische status en eigendom

GR GSP is een gemeenschappelijke regeling van de provincie Groningen en de gemeenten Delfzijl en Eemshond. GR GSP is enig aandeelhouder van de verzelfstandigde overheidsvennootschap GSP NV waarin de commerciële taken van GSP zijn ondergebracht. De organisatiestructuur is bij de verzelfstandiging in 2013 aangepast. GR GSP blijft de verantwoordelijkheid houden voor de publieke taken en kent twee organen een Algemeen Bestuur (AB) en een Dagelijks Bestuur (DB). De besturen bestaan geheel uit leden van de betrokken colleges en raden/staten en heeft een onafhankelijke secretaris. Het AB van de GR GSP bepaalt het standpunt in de AvA van GSP NV. Bij de verzelfstandiging (2013) is geregeld dat de GR GSP het juridisch eigendom van de gronden in het beheersgebied behoudt en GSP NV het economisch eigendom krijgt.

Doelstelling

In de gemeenschappelijke regeling is het volgende doel omschreven:

- 1) het vervullen van de publieke taken in verband met het nautisch beheer, de scheepvaart, de havens en de vaarwegen in het beheersgebied;
- 2) het bevorderen van de verdere ontwikkeling en het gebruik van de havens en de daarbij behorende industrieterreinen gelegen in de gemeente Delfzijl en van de Eemshaven en de daarbij behorende industrieterreinen gelegen in de gemeente Eemshond, mede teneinde daardoor de bedrijvigheid en de werkgelegenheid in de provincie Groningen te bevorderen.

Publiek belang

In 2016 heeft GR GSP een aandeelhoudersstrategie vastgesteld waarin het publieke belang is vastgelegd. Naast de wettelijke taak van het nautisch beheer is het publieke belang (1) economische ontwikkeling en werkgelegenheid en (2) duurzaamheid. Bijbehorende concrete invulling van de doelstellingen zijn (1) een gemiddelde groei van werkgelegenheid van 2% per jaar en (2) 40% CO2 reductie tussen 2015 en 2030. Aan GSP NV is gevraagd in de begrotingen en verantwoordingen rekenschap te geven over de voortgang van de doelstellingen en de wijze waarop zij aan deze doelstellingen werkt.

Betrokkenheid bij GSP

De provincie Groningen heeft één rol met betrekking tot GR GSP:

- de rol van eigenaar / participant van GR GSP.

Voor de voorbereiding van DB- en AB-vergaderingen is ambtelijke frequent contact met de onafhankelijke GR-secretaris.

Vanuit de diverse beleidsafdelingen van de provincie wordt in diverse projecten met GSP NV samengewerkt als het gaat om het creëren van economische ontwikkeling en werkgelegenheid en duurzaamheid. Dit heeft aandacht gekregen in Groningen@Work (beleidsprogramma voor economie en arbeidsmarkt). Hierin is o.a. aangegeven dat samen met GSP en bedrijven, onderwijs-/ kennisinstellingen en intermediaire organisaties gemeenten/ rijksoverheid de maatschappelijke uitdagingen op het gebied van vergroening, energie en gezondheid wordt aangepakt. Tevens is aangegeven dat via GSP NV wordt gewerkt aan het versterken van de aantrekkelijkheid van Groningen.

In het programma Energietransitie 2016-2019 'Vol op weg naar transitie' wordt GSP NV ook genoemd als partner voor het realiseren van de energiedoelstellingen, o.a. door een bijdrage te leveren aan de aanpak van GSP NV om de mogelijkheden te onderzoeken voor energiebesparing van gevestigde bedrijven. Ook wordt nauw met GSP NV opgetrokken in de lobby voor offshore wind boven de Wadden en ontwikkelingen op het groene waterstofdossier.

We werken nauw samen met GSP NV in de uitvoering van het actieplan Willems, "Chemiecluster op Stoom". Deze samenwerking heeft onder meer geresulteerd in:

- Chemport Europe, de Noord-Nederlandse propositie voor investeringen en (internationale) acquisities op het vlak van Groene Chemie.
- Negen investerings- en acquisitieprojecten van de in totaal elf projecten die tot dusverre ondersteund zijn met middelen uit de subsidieregeling Regionale Investeringssteun Groningen.
- De acquisitie van innovatieprojecten waaronder een pilotfabriek van het project Zambezi, een bioraffinaderij voor het omzetten van houtchips in suikergrondstoffen voor de industrie.
- De ontwikkeling van de industrieagenda gericht op versterking van de concurrentiepositie van de industrie door innovatie en vergroening. Deze industrieagenda komt naar verwachting eind 2017 gereed.

De samenwerking is in het bijzonder van belang voor het verder verbeteren van het investerings- en vestigingsklimaat van industrie in de Eemsdelta. Onder meer door zorg te dragen voor een uitstekend financieringslandschap en optimale planologische en juridische procedures.

Bestuurlijke betrokkenheid en sturing

De provincie Groningen neemt samen met de gemeenten Delfzijl en Eemshond zitting in het Dagelijks Bestuur (3 leden) en het Algemeen Bestuur (12 leden) van de GR GSP. In de regeling is vastgelegd dat de provincie Groningen de voorzitter van beide besturen levert, dat wordt uitgeoefend door gedeputeerde Brouns. De DB-leden zijn tevens AB-leden. Naast twee gedeputeerden (Brouns en Eikenaar) nemen twee Statenleden zitting in het Algemeen Bestuur (de heren Wolters en Steenberghe). In de regeling zijn de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het DB en het AB beschreven. Op hoofdlijnen is het DB belast met de voorbereiding van al hetgeen in de vergadering van het AB ter overweging en beslissing moet worden gebracht en is tevens belast met de uitvoering van de AB-besluiten. Tevens beheert het DB de financiën en eigendommen van de GR. Het AB kan aan het DB bevoegdheden overdragen, met uitzondering van het vaststellen / wijzigen van de begroting, rekening, vaststellen van verordeningen en regels m.b.t. de controle op het geldelijke beheer en de boekhouding. Tot slot beslist het AB over de wijze waarop de voorzitter het stemrecht op de aandelen in GSP NV zal uitoefenen. Als deelnemer van zowel het DB als het AB wordt sturing gegeven aan de GR GSP.

In de gemeenschappelijke regeling zijn de stemverhoudingen in het AB als volgt vastgelegd: leden aangewezen door Provinciale Staten, de gemeenteraad van Delfzijl en de gemeenteraad van Eemshond hebben ieder respectievelijk drie, twee en één stem. Het maximum aantal is 24 stemmen. Met in totaal 12 stemmen (4 leden x 3 stemmen) van maximaal 24 blijft de zeggenschap van de provincie (50%) achter bij de omvang, het belang en het risico die de provincie heeft (60%). Deze onevenwichtigheid vloeit voort uit afspraken die bij de oprichting van de GSP NV in 2013 zijn gemaakt.

In de aandeelhoudersstrategie en in de Nota van de provincie Groningen is opgenomen dat functies in Raden van Commissarissen niet langer met personen worden vervuld die actief politiek bestuurder of volksvertegenwoordiger zijn bij een van de participanten. Inmiddels zijn bij GSP NV twee RvC-leden (gemeente Delfzijl en provincie Groningen) afgetreden die tevens bestuurder zijn. Voor het lid dat namens de gemeente Eemshond in de RvC zit wordt momenteel een externe commissaris geworven.

Betrokkenheid Provinciale Staten

Provinciale Staten zijn de afgelopen jaren bij diverse onderwerpen van GR GSP betrokken geweest. Terugkerende onderwerpen zijn het kunnen geven van wensen en bedenkingen bij de jaarrekening en de begroting (Voordrachten 2014/44, 2016/31, 2017/20). Daarnaast is de aanpassing van de gemeenschappelijke regeling voorgelegd middels voordracht 2015/77.

Andere voordrachten hadden betrekking op de herfinanciering van GSP NV (2016/3) en de aandeelhoudersstrategie (2016/62).

Financieel belang / risico's

De activa van de GR GSP bedraagt ultimo 2016 € 223 miljoen, dat bestaat uit de deelneming GSP NV voor € 198 miljoen, een lening van € 22 miljoen aan GSP NV en overige activa ad € 3 miljoen. Het juridisch eigendom van de gronden ligt bij GR GSP, het economisch eigendom is door het vestigen van rechten op erfpacht op de gronden ingebracht bij GSP NV. Deze gronden kunnen door GSP NV in ondererfpacht worden uitgegeven dan wel worden verkocht met toestemming van de GR GSP. Er is een borgstellingsovereenkomst afgesloten tussen GR GSP en GSP NV voor 100% van geborgde projecten, gemaximeerd op € 268 miljoen (excl. rentebeheersingsinstrument).

De GR GSP kent jaarlijkse opbrengsten, bestaande uit (1) jaarlijkse rente van 3,0% op de uitstaande lening van € 22 miljoen (€ 660.000) en (2) safe harbour premie van 0,8% op de uitstaande geborgde schulden (2016: € 2,1 miljoen). Deze bedragen samen worden verrekend met de dienstenvergoeding voor het laten uitvoeren van het havenmeesterschap door GSP NV. De overige kosten binnen de GR GSP betreffen beheerskosten. Met GSP NV is afgesproken dat een mogelijk jaarlijks tekort door GSP NV wordt aangevuld, zodat het jaarlijkse saldo van baten en lasten nihil bedraagt.

De provincie participeert voor 60% in de GR GSP en met betrekking tot de borgstelling is een bedrag van € 160,8 miljoen toe te rekenen aan de provincie. De kans dat dit risico optreedt wordt klein ingeschat (2,5%) en derhalve is een bedrag van € 4 miljoen opgenomen in het weerstandsvermogen van de provincie Groningen. Risico's voor projecten die vanaf de verzelfstandiging door GSP NV worden aangegaan zijn voor rekening van GSP NV en komen niet ten laste van de borgstelling van de GR GSP.

Exit mogelijkheid

In de gemeenschappelijke regeling is onder artikel 34 opgenomen dat de regeling kan worden gewijzigd dan wel opgeheven indien de deelnemers het daar onderling over eens zijn en worden de (financiële) gevolgen van de opheffing voor de gemeenten en de provincie geregeld. Een batig liquidatie saldo zal bij de liquidatie ten gunste worden gebracht in de verhouding 60:40 tussen provincie en gemeenten. In artikel 35 van de regeling is opgenomen dat een gemeente respectievelijk de provincie uit de regeling kan treden indien het college van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten en de Raad en B&V van gemeenten het daar onderling over eens zijn, waarbij het AB de financiële alsmede overige gevolgen hiervan bepaalt.

Afbouw van de borgstelling zou de GR GSP als borgstellend orgaan overbodig maken, hetgeen positieve impact op de transparantie van de corporate governance kan hebben. Echter, naar verwachting zal borgstelling voorlopig nog noodzakelijk blijven. Om die reden is het wenselijk de rol van de GR binnen de governancestructuur te optimaliseren. De GR GSP staat ervoor open naar aanleiding van de aandeelhoudersstrategie een vervolgtraject te plannen met GSP NV waarin onder andere onderzocht kan worden in hoeverre de GR als laag uit de governancestructuur kan worden verwijderd, bijvoorbeeld door splitsing van de rol van aandeelhouder en die van grondeigenaar, zoals die nu beide binnen de GR zijn ondergebracht. Bij voortzetting van de GR GSP dient te worden overwogen of bij GR GSP nog een tweeledig bestuur wenselijk is (AB en DB). Bij voortzetting van de GR GSP zou eventueel overwogen kunnen worden dit te doen met alleen een bestuur uit vertegenwoordigers van de verschillende colleges, waardoor de leden van het AB vanuit Provinciale Staten en de 2 gemeenteraden geen dubbele rol meer innemen. Bij de vaststelling van de aandeelhouderstrategie is aangegeven nader te onderzoeken of het wenselijk cq mogelijk is op termijn de volksvertegenwoordigers geen lid meer van het AB te laten zijn. Zo lang de GR de drie genoemde functies (aandeelhouder, grondeigenaar en borgsteller) heeft is dit waarschijnlijk juridisch niet mogelijk. Dat zit met name in de verordende bevoegdheid met betrekking tot het nautisch beheer die door raden en staten is overgedragen.

BEVINDINGEN

- 1) *Zijn de doelen in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen?*
Ja, de doelen zijn in overeenstemming met publieke en provinciale belangen.
- 2) *Wordt de verbonden partij als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen?*
De gekozen juridische vorm bij de verzelfstandiging in 2013 brengt met zich mee dat de beleidsafdelingen geen contact en samenwerking hebben met de verbonden partij GR GSP. GSP NV wordt hiervoor wel gebruikt.
- 3) *Hoe is de voortgang in realisatie van de publieke belangen die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij?*
De publieke belangen zijn nog steeds aanwezig en bij het opstellen van de aandeelhoudersstrategie zijn de publieke belangen en doelen voor het eerst concreet gemaakt. Voortgang zal de komende jaren actief gemonitord gaan worden.
- 4) *Welke invloed hebben wij op de verbonden partij?*
Sturing als deelnemer in het DB/AB van GR GSP en hiermee indirect als aandeelhouder van GSP NV.
- 5) *Hoe is invulling gegeven aan de vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van de verbonden partij en functioneert dit op de juiste wijze?*
Gedeputeerde Brouns neemt zitting in zowel het Dagelijks Bestuur als het Algemeen Bestuur en vervult hierin de rol als voorzitter. Gedeputeerde Eikenaar en de Statenleden Wolters en Steenbergen nemen zitting in het Algemeen Bestuur. Over de invulling is een passage opgenomen onder het kopje exit mogelijkheid.
- 6) *Voldoet de huidige structuur / bestuursmodel, is dit nog het meest geëigende bestuursmodel? Wat is de mogelijkheid van uittreding uit de verbonden partij?*
De huidige structuur voldoet. Wel dient op termijn gezamenlijk met betrokken partijen te worden overwogen of de GR GSP op de huidige wijze dient te blijven bestaan.

Algemene gegevens

NAAM	GRONINGEN SEAPORTS
Juridische vorm	Gemeenschappelijke Regeling
Vestigingsplaats	Delfzijl
Deelneming sinds	1997
Website	www.groningen-seaports.com
Financieel belang provincie Groningen	60%
Zeggenschap provincie Groningen	50%

Financieel overzicht

(IN € MLN.)	2016	2015	2014	2013
Totaal activa	223	223	223	220
Eigen vermogen	220	220	219	220
Vreemd vermogen	3	3	4	0
Weerstandsvermogen	220	220	220	220
Solvabiliteitsratio	0,99	0,99	0,98	1
Inkomsten	2,5	3	2,3	2,5
Resultaat	0	0,4	-/-0,2	-/-0,2
Bijdrage provincie Groningen	0	0	0	0

Bedrijfsspecifieke kerncijfers

	2016	2015	2014	2013
In erfpacht uitgegeven gronden aan NV (ha)	2.224	2.217	2.214	2.182
In erfpacht uitgegeven gronden boekjaar (ha)	7	3	32	-6
Borgstelling (inclusief bijstorting CSA)	277	241	229	184
Aantal werknemers (fte)	0	0	0	0

Dagelijks Bestuur

NAAM (DEELNEMER)	FUNCTIE	SINDS
Dhr. P.H.R. Brouns (Provincie Groningen)	voorzitter	2015
Dhr. H. Ronde (Delfzijl)	lid	2015
Dhr. H. Bouman (Eemsmond)	lid	2015

Algemeen Bestuur

NAAM (DEELNEMER)	FUNCTIE
Dhr. P.H.R. Brouns (Provincie Groningen)	voorzitter
Dhr. H. Ronde (Delfzijl)	lid
Dhr. H. Bouman (Eemsmond)	lid
Dhr. E. Eikenaar (Provincie Groningen)	lid
Dhr. J. Wolters (provincie Groningen)	lid
Dhr. G.J. Steenbergen (provincie Groningen)	lid
Dhr. J. Menninga (Delfzijl)	lid
Dhr. C. Buffinga (Delfzijl)	lid
Dhr. M. Brouwer (Delfzijl)	lid
Dhr. H. Sienot (Eemsmond)	lid
Mevr. A. Spijk-van de Pol (Eemsmond)	lid
Dhr. P. op 't Holt (Eemsmond)	lid

Secretaris

NAAM	FUNCTIE	SINDS
Dhr. A. Swart	Secretaris	2015

12. Omgevingsdienst Groningen

Beschrijving

De Omgevingsdienst Groningen (ODG) verzorgt de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu, bouwen en wonen in opdracht van de 23 gemeenten in Groningen en de provincie Groningen met als doel de kwaliteit van de uitvoering van deze taken te verbeteren. Naast het basistakenpakket voor Omgevingsdiensten (voortkomend uit landelijke afspraken voor overheden) is het mogelijk om milieutaken, Wabo-taken (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht), BRZO-taken (Besluit Risico's Zware Ongevallen) en eventueel overige werkzaamheden voor deelnemers en niet-deelnemers uit te laten voeren door de ODG. Voor de provincie zitten de Wabo-taken en de BRZO-taken in het basistakenpakket. De invulling van de takenpakketten en werkzaamheden vinden plaats in de vorm van dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) tussen de deelnemers en de ODG. Met uitzondering van basistaken, heeft niet iedere gemeente alle taken ondergebracht bij de ODG. Sommige gemeenten voeren een deel zelf uit. Gemeenten zorgen zelf voor de coördinatie en afstemming van de aanvragen naar de ODG. In de DVO is vastgelegd dat de provincie de uitvoering van alle bovengenoemde takenpakketten bij de ODG heeft neergelegd.

Halverwege 2016 is een evaluatie uitgevoerd naar het functioneren van de ODG en is naar aanleiding hiervan een verbeterplan opgesteld en vastgesteld door het Algemeen Bestuur. In het verbeterplan zijn twee programma's opgenomen namelijk 'de basis op orde' en 'de klant centraal'. Het programma 'de basis op orde' draagt bij aan het op orde brengen van de basis, om uiteindelijk toe te groeien naar het zijn van een onafhankelijke en betrouwbare kennispartner die de klant centraal stelt. Hiervoor is nodig dat de organisatie met ingang van 2019 klaar is om over te gaan van lumpsumfinanciering naar outputfinanciering. Het programma de klant centraal gaat over de rolvastheid, over de gewenste cultuur, houding en gedrag en over het continue verbeteren van de organisatie. En het gaat over anticiperen op wat de klant vraagt en wil.

Juridische status en eigendom

ODG is een gemeenschappelijke regeling en is opgericht in 2013 door 24 deelnemers, zijnde 23 gemeenten en de provincie Groningen. In het Besluit Omgevingsrecht (BOR) is opgenomen dat per 1 juli 2017 het voor provincies en gemeenten verplicht is om basistaken uit te laten voeren door een Omgevingsdienst. De organen van de ODG bestaan uit de directie (1 directeur), een Dagelijks Bestuur (7 leden) en een Algemeen Bestuur (24 leden). Ieder lid van het AB heeft in de vergadering 1 stem. Hierdoor blijft de zeggenschap van de provincie achter bij de omvang, inbreng en het risico die de provincie heeft (34%). Deze onevenwichtigheid vloeit voort uit afspraken die bij de oprichting zijn gemaakt.

Doel

In de tekst van de gemeenschappelijke regeling is het volgende doel omschreven:

De ODG is ingesteld om vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavingstaken op het gebied van het omgevingsdomein voor de deelnemers te gaan uitvoeren, waarmee de deelnemers de kwaliteit van de uitvoering van deze taken willen verbeteren.

Publiek belang

Het publiek belang betreft de verbetering van de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving. De ODG levert een bijdrage aan een schoon en leefbaar Groningen door uitvoering van de basistaken milieu voor de provincie.

Betrokkenheid bij ODG

De provincie Groningen heeft diverse rollen met betrekking tot ODG:

- De provincie is de grootste mede-eigenaar / deelnemer.
- De provincie is de grootste opdrachtgever.
- De provincie is bevoegd gezag vergunningverlening, toezicht en handhaving.
- De provincie is facilitator naar ODG op basis van dienstverleningsovereenkomsten met betrekking tot de financiële en personele administratie, treasury, beheer van ICT-voorzieningen en levering en onderhoud dienstauto's.

Beleidsmatige betrokkenheid

In principe wordt met het ODG een dienstverleningsovereenkomst afgesloten voor meerdere jaren, waarbij jaarlijks een jaaropdracht wordt verstrekt aan de ODG. Het doel hiervan is om vast te leggen welke prestaties in het betreffende jaar geleverd gaan worden en welke middelen daarvoor nodig zijn. De dienstverleningsovereenkomst heeft een wederzijds verplichtend karakter en geeft de inspanningsverplichting aan van ODG voor de uitvoering van de opdrachten. Zo staat in de jaaropdracht 2017 meer dan 100 producten met hierbij aantallen die de provincie wenst, afrekening vindt niet plaats op realisatiebasis en hiermee is dus sprake van inputfinanciering. Globaal komt de jaaropdracht neer op een equivalent van 55.000 uur. Vanaf 2019 is het doel om met outputfinanciering te gaan werken, dus betalen op basis van geleverde prestaties.

De DVO komt tot stand op basis van frequent ambtelijk overleg met de ODG. Monitoring vindt plaats middels voorjaars-, najaars- en jaarrapportages. De uitvraag naar rapportages vinden tijdig plaats, maar de afgelopen jaren zijn de rapportage onvolledig en niet tijdig aangeleverd door de ODG, waardoor voortgangsbewaking onmogelijk is. Dit is een belangrijk onderdeel van het verbeterplan. Verder vindt over de voortgang van diverse (majeure) projecten zeer frequent contact plaats.

Bestuurlijke betrokkenheid en sturing

Aan de gemeenschappelijk regeling nemen 23 gemeenten en de provincie Groningen deel. De provincie heeft zitting in zowel Dagelijks Bestuur als het Algemeen Bestuur en vervult tevens de rol als voorzitter van beide organen. Namens het college vervult gedeputeerde Brouns deze rol. De leden van het DB zijn tevens lid van het AB. In de regeling zijn de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het DB en het AB beschreven. Het DB is belast met het dagelijks beheer van ODG en oefent tevens de aan het AB toekomende taken uit, met uitzondering van de volgende bevoegdheden die bij het AB dienen te liggen: het vaststellen/ wijzigen van de begroting, het vaststellen van de rekening en de benoeming/ schorsing/ ontslag van de directeur. Als deelnemer van zowel het DB als het AB wordt sturing gegeven aan de ODG.

Naast deelnemer in het AB/DB is de provincie tevens opdrachtgever aan het ODG en kan op deze wijze sturing worden gegeven aan de uit te voeren werkzaamheden en te leveren prestaties. Gedeputeerde Homan is bestuurlijk opdrachtgever. Middels een dienstverleningsovereenkomst (DVO) worden de afspraken via het college vastgelegd.

Onderwerpen waar Provinciale Staten bij betrokken zijn:

Provinciale Staten zijn vanaf 2015 betrokken geweest bij het ODG voor het vaststellen van de begrotingen (32/2015, 59a, 2016, 19/2017) en het wijzigen van de Gemeenschappelijke Regeling (80/2015).

Financieel belang / risico's

Jaarlijks ontvangt ODG van de deelnemers een bijdrage van ca. € 14 miljoen. De provincie Groningen draagt ca. € 4,7 miljoen bij, wat neerkomt op ca. 34%. Jaarlijks wordt onze bijdrage geïndexeerd met de loon- en prijsstijgingen. Indien zich risico's voordoen die niet binnen de financiële mogelijkheden van ODG opgelost kunnen worden is men aangewezen op extra bijdragen van de deelnemers. Ultimo 2016 is een bedrag aan weerstandsvermogen beschikbaar van € 776.700. Indien er enig jaar een negatief exploitatieresultaat is en het weerstandsvermogen ontoereikend is, wordt er een plan opgesteld voor afbouw / dekking van het nadelig exploitatiesaldo. Het AB bepaalt tevens of en zo ja, tot welk bedrag de deelnemers hierin zullen bijdragen. Indien additioneel bijgedragen dient te worden door de deelnemers zal dit op basis van het aantal uren, gebeuren. Voor de provincie komt dit neer op ca. 34%.

Exit mogelijkheid

In de gemeenschappelijke regeling is onder artikel 47 opgenomen dat de regeling op voorstel van het Algemeen Bestuur kan worden opgeheven door een daartoe strekkend besluit van de betrokken Gedeputeerde Staten en Burgermeester en Wethouders, na toestemming van respectievelijk Provinciale Staten en Raden. Hiertoe dient een liquidatieplan opgesteld te worden waarin de verplichte financiële gevolgen van de opheffing en de gevolgen voor het personeel inclusief toewijzing van het personeel naar de deelnemers een onderdeel van is.

Een deelnemer kan individueel op basis van artikel 44 uit de regeling treden, met uitzondering van de basistaken, wanneer meer dan de helft van het aantal deelnemers instemt met de afwikkeling van de financiële en organisatorische gevolgen hiervan (incl. toewijzing personeel).

De deelnemers hebben in 2016 ingestemd met het verbeterplan dat loopt tot 2019. Uittreding uit de regeling is op dit moment niet wenselijk en mogelijk.

BEVINDINGEN

1) Zijn de doelen in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen?
Ja, de doelen zijn in overeenstemming met publieke en provinciale belangen.

2) Wordt de verbonden partij als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen?
Ja, dit wordt geregeld binnen de dienstverleningsovereenkomst.

3) Hoe is de voortgang in realisatie van de publieke belangen die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij?
De ODG levert een bijdrage aan een schoon en leefbaar Groningen door uitvoering van de basistaken milieu voor de provincie en verbetering van de uitvoering van vergunningsverlening, toezicht en handhaving. Uit de evaluatie naar het functioneren van de ODG blijkt dat er verbeterpunten zijn ten aanzien van de prestaties. Hiertoe is in 2016 een verbeterplan opgesteld, dat nu wordt uitgevoerd.

4) Welke invloed hebben wij op de verbonden partij?
Sturing via deelnemer in het DB/AB en sturing via de dienstverleningsovereenkomst. Opgemerkt wordt dat de provincie als AB-lid 1 stem heeft. Hierdoor blijft de zeggenschap achter bij de omvang, het belang en het risico die de provincie heeft (34%). Deze onevenwichtigheid vloeit voort uit afspraken die bij de oprichting zijn gemaakt. Overigens heeft de provincie als voorzitter bij het staken van de stemmen in DB-vergaderingen een doorslaggevende stem.

5) Hoe is invulling gegeven aan de vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van de verbonden partij en functioneert dit op de juiste wijze?
Gedeputeerde Brouns neemt zitting in zowel het Dagelijks Bestuur als het Algemeen Bestuur. Dit functioneert op de juiste wijze.

6) Voldoet de huidige structuur / bestuursmodel, is dit nog het meest geëigende bestuursmodel? Wat is de mogelijkheid van uittreding uit de verbonden partij?
De gemeenschappelijke regeling is het meest geëigende bestuursmodel. In de wet is vastgelegd dat omgevingsdiensten de vorm van een gemeenschappelijke regeling moeten hebben en dat het basistakenpakket uitgevoerd dient te worden door de Omgevingsdienst.

De gemeenschappelijke regeling en het hoogste orgaan (AB) bestaat uit 24 deelnemers, dit maakt besluitvorming complex. Aanbevolen wordt om na de gemeentelijke herindeling en de hieruit voortvloeiende wijziging van de gemeenschappelijke regeling rekening mee te houden. Over de uittreding uit de regeling zijn afspraken vastgelegd, maar dit is nu niet aan de orde.

EVALUATIERAPPORT VERBONDEN PARTIJEN

Algemene gegevens

NAAM	OMGEVINGSDIENST GRONINGEN
Juridische vorm	Gemeenschappelijke Regeling
Vestigingsplaats	Veendam
Deelneming sinds	2013
Website	www.od-groningen.nl
Financieel belang provincie Groningen	34%
Zeggenschap provincie Groningen	4,2%

Financieel overzicht

(IN € MLN.)	2016	2015	2014	2013
Totaal activa	7,3	6,4	6,0	6,4
Eigen vermogen	3,0	2,8	2,3	0,6
Vreemd vermogen	4,3	3,6	3,7	5,8
Weerstandsvermogen	0,7	0,7	0,5	0
Solvabiliteitsratio	0,41	0,44	0,38	0,0,9
Inkomsten	16,4	15,5	15,1	3,5
Resultaat	-/-0,2	0,5	1,7	0,6
Bijdrage provincie Groningen	4,7	4,6	4,5	1,1

Bedrijfsspecifieke kerncijfers

In de Dienstverleningsovereenkomst staan meer dan 100 producten met streefwaarden opgenomen. Feitelijk is er sprake van inputfinanciering, het doel is vanaf 2019 outputfinanciering toe te passen (= financieren o.b.v. geleverde prestaties).

Directie

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. H. Bakker	Directeur (interim)	2017

Dagelijks Bestuur

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. P.H.R. Brouns (Provincie Groningen)	voorzitter	2015
Dhr. J. van Keulen (Groningen)	lid	2014
Dhr. H. Bakker (Zuidhorn)	lid	2014
Dhr. I.J. Rijzebol(Delfzijl)	lid	2015
Mevr. J. van Schie (Hoogezand-Sappemeer)	lid	2016
Mevr. G. Brongers (Stadskanaal)	lid	2016
Dhr. H. Bakker (Omgevingsdienst)	ambtelijk secretaris	2016

Algemeen Bestuur

Leden van het Dagelijks Bestuur aangevuld met onderstaande leden, totaal 24 leden:

Dhr. P. Prins (Loppersum)	Dhr. R. Michels (Winsum)
Dhr. M. de Haan (Grootegast)	Dhr. J. Vos (Marum)
Dhr. P. van Veen (Haren)	Dhr. J. Borg (Menterwolde)
Mevr. C.T. Dekker (Leek)	Mevr. H.G. van den Aker (Oldambt)
Dhr. M. van Borstelen ((Appingedam)	Dhr. J. van Mannekes (Pekela)
Dhr. J.W. van der Kolk (Bedum)	Mevr. A. Woortman (Slochteren)
Dhr. B. Huizing (Bellingwedde)	Dhr. N.A. van de Nadort (Ten Boer)
Dhr. K.P. Berghuis (De Marne)	Dhr. A. Hammenga (Veendam)
Dhr. H.G.A. Sienot (Eemsmond)	Dhr. S. Lok (Vlagtwedde)

13. OV-bureau Groningen Drenthe

Beschrijving

De gemeenschappelijke regeling OV-bureau Groningen Drenthe ontwikkelt, beheert en organiseert het openbaar vervoer per bus in de provincies Groningen en Drenthe. Het OV-bureau heeft een bredere taak dan alleen het aanbesteden en beheren van concessies. Het OV-bureau vervult ook de rol van regisseur die het busvervoer ontwikkelt en de klant/reiziger betreft bij dit proces.

Juridische status en eigendom

Het OV-bureau is een gemeenschappelijke regeling. Het OV-bureau is een samenwerkingsverband van de provincies Groningen, Drenthe en de gemeente Groningen. Deze drie partijen nemen voor een evenredig deel deel aan het OV-bureau en organiseren samen het openbaar vervoer per bus in de provincies Groningen en Drenthe. Financieel dragen de provincies Groningen en Drenthe bij, uit de Decentralisatie uitkering Verkeer en Vervoer (DuVV) die zij jaarlijks van het rijk ontvangen.

Doel

In de tekst van de gemeenschappelijke regeling is het volgende doel opgenomen: het realiseren, in stand houden en verbeteren van openbaar vervoer.

Publiek belang

De provincie is verantwoordelijk voor het openbaar vervoer in de provincie Groningen. Door de krachten van zowel de provincies Groningen en Drenthe als de gemeente Groningen te bundelen, kunnen de openbaar vervoerdiensten en dienstregeling beter op elkaar afgestemd en verbeterd worden in de provincies Groningen en Drenthe. Hierdoor ontstaat tevens voor het busvervoer een concessiegebied dat voor de markt erg interessant is om op in te schrijven. Een belangrijke taak van het OV-bureau is ook het stimuleren van het gebruik van de bus, vooral bij het woon-werkverkeer. De formules van Q-link en de Qliner worden verder doorontwikkeld, zodat deze nog beter aansluiten bij de behoefte van de forensen en de bus een aantrekkelijk alternatief blijft of wordt voor de auto. Een ander belangrijk recent doel is de overgang naar zero emissie brandstoffen. Uiterlijk in 2030 moeten alle bussen zero emissie zijn qua uitstoot.

Betrokkenheid bij het OV-bureau

De provincie Groningen heeft diverse rollen met betrekking tot het OV-bureau:

- De provincie is mede-eigenaar / deelnemer van het OV-bureau.
- De provincie is opdrachtgever richting het OV-bureau.
- De provincie als subsidiegever.
- De provincie is facilitator voor treasury en rekening-courant diensten.

Jaarlijks wordt door de provincie Groningen de dienstregeling vastgesteld van het OV-bureau. Verder worden middels de begroting de te leveren prestaties van het OV-bureau afgesproken met de provincie Groningen.

Via de dienstregeling en de begroting sturen wij ook op de ontwikkeling van het busvervoer in onze provincie en kunnen we speerpunten als het verduurzamen van het busmaterieel (zero emissie brandstoffen) een plek geven.

Bestuurlijke betrokkenheid en sturing

Naast de busconcessies welke door het OV-bureau worden beheerd, is de provincie verantwoordelijk voor het openbaar vervoer op de regionale spoorlijnen. Ook is de provincie systeemverantwoordelijk voor het openbaar vervoer in de provincie Groningen. Dit houdt onder meer in dat de provincie Groningen de afstemming tussen bus en treinvervoer bewaakt en waar nodig bijstuurt en verbetert. Dit gebeurt overigens altijd in overleg met het OV-bureau.

De provincie heeft samen met de provincie Drenthe en de gemeente Groningen zitting in het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur van het OV-bureau. Besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen, behoudens een aantal zaken betreffende de begroting en de concessie welke bij unanimiteit genomen worden. Gedeputeerde Gräper - Van Koolwijk is voorzitter van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur. Daarnaast zijn gedeputeerde Brouns en Eike naar lid van het Algemeen Bestuur. Via het DB hebben wij een controlerende en zonodig bijsturende taak. In het DB wordt ook besloten over voorstellen met betrekking tot nieuwe ontwikkelingen en beleid.

De werkzaamheden zoals die door het OV-bureau uitgeoefend worden, liggen op het terrein van de uitvoering van de Wet Personenvervoer 2000 en behoren daarmee tot de bevoegdheid van Gedeputeerde Staten. Provinciale Staten is betrokken bij de vaststelling van de dienstregeling van het OV-bureau en worden geïnformeerd over de kadernota en begroting van het OV-bureau. Provinciale Staten worden in de gelegenheid gesteld om hun zienswijze op de ontwerp-begroting van het OV-bureau te geven. Provinciale Staten hebben een kaderstellende en controlerende bevoegdheid (bijvoorbeeld door het vastgestelde basisnetwerk OV). Provinciale Staten stellen via de totale provinciale begroting het budget voor openbaar vervoer vast.

Financieel belang / risico's

In het najaar van 2015 is door het Algemeen Bestuur van het OV-bureau de notitie weerstandsvermogen vastgesteld. Het OV-bureau streeft naar een weerstandscapaciteit van minimaal € 4,1 miljoen om alle risico's financieel te kunnen ondervangen. Ultimo 2016

bedraagt het weerstandsvermogen € 15,1 miljoen. De (deelnemers-)bijdrage aan de begroting van het OV-bureau voor de exploitatie van het stad-en streekvervoer is als volgt verdeeld; 65% wordt gedragen door de provincie Groningen en 35% door de provincie Drenthe. In 2016 bedroeg de bijdrage van de provincie Groningen aan het OV-bureau daartoe een kleine € 40 miljoen. Voor het opvangen van eventuele financiële risico's wordt door het OV-bureau een minimaal weerstandsvermogen van €4,1 miljoen aangehouden. In een uiterst geval dat het weerstandsvermogen niet toereikend is, is een verdeelsleutel vastgesteld, deze bedraagt 44% provincie Groningen, 35% provincie Drenthe en 21% gemeente Groningen.

Exit mogelijkheid

Deelnemende bestuursorganen kunnen besluiten tot uittreding uit de gemeenschappelijke regeling:

- a. Een besluit tot uittreding treedt in werking met ingang van 1 januari van het jaar volgende op het besluit van het betreffende bestuursorgaan.
- b. Het Algemeen Bestuur regelt, gehoord de deelnemende bestuursorganen, de gevolgen van een besluit tot uittreding en stelt daarbij de verplichtingen van het uittredende bestuursorgaan vast.

BEVINDINGEN

a. Zijn de doelen in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen?
Ja, de doelen zijn in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen.

b. Wordt de verbonden partij als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen?
Ja, het OV-bureau is betrokken en wordt ingezet bij de uitvoering van provinciaal beleid.

c. Hoe is de voortgang in realisatie van de publieke belangen die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij?
Het OV-bureau voert voor de provincie Groningen het openbaar vervoer uit. Daarnaast stimuleert het OV-bureau het gebruik van de bus, vooral bij het woon-werkverkeer. Daarnaast is een belangrijk recent doel de overgang naar zero emissie brandstoffen dat uiterlijk in 2030 voor alle bussen gaat gelden. Het aantal reizigerskilometers is de afgelopen jaren gestegen.

d. Welke invloed hebben wij op de verbonden partij?
De provincie Groningen neemt zitting in het Algemeen- en Dagelijks Bestuur en heeft daarmee invloed op de verbonden partij.

e. Hoe is invulling gegeven aan de vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van de verbonden partij en functioneert dit op de juiste wijze?
De provincie neemt deel in het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur.

f. Voldoet de huidige structuur / bestuursmodel, is dit nog het meest geëigende bestuursmodel? Wat is mogelijkheid van uittreding uit de verbonden partij?
De huidige structuur voldoet. Bij uittreding uit de verbonden partij, kan er geen optimale samenwerking meer plaatsvinden tussen de provincie Groningen en Drenthe op het gebied van openbaar vervoer. Gezamenlijke aanbestedingen of andere voordelen zoals de afstemming en kwaliteitsborging van het busvervoer kunnen daarmee misgelopen worden.

Zoals bij elke gemeenschappelijke regeling kunnen deelnemende bestuursorganen besluiten tot uittreding uit de gemeenschappelijke regeling.

EVALUATIERAPPORT VERBONDEN PARTIJEN

Algemene gegevens

NAAM	OV-BUREAU GRONINGEN DRENTHE
Juridische vorm	Gemeenschappelijke Regeling
Vestigingsplaats	Assen
Deelneming sinds	2005
Website	www.ovbureau.nl
Financieel belang provincie Groningen	44%
Zeggenschap provincie Groningen	33%

Financieel overzicht

(€ MLN.)	2016	2015	2014	2013
Totaal activa	17,9	15,7	8,6	9,9
Eigen vermogen*	0	0	0	0
Vreemd vermogen	17,9	15,7	8,6	9,9
Weerstandsvermogen*	15,1	7,9	3,2	3,5
Solvabiliteitsratio*	0,84	0,50	0,37	0,35
Inkomsten	117,3	113,3	110,7	110,5
Resultaat	7,2	4,7	0,09	3,9
Bijdrage provincie Groningen	39,9	39,5	39,0	

*In de jaarrekening van het OV-bureau wordt het eigen vermogen als nihil opgenomen, omdat de accountant dit als 'vooruitontvangen bedragen' beschouwd. Het eigen vermogen wordt namelijk gefinancierd vanuit de provincies Groningen en Drenthe. Als provincie rekenen we echter het weerstandsvermogen wel als eigen vermogen.

Bedrijfsspecifieke kerncijfers

	2016	2015	2014	2013
Reizigerskilometers (mln.)	268,8	256,0	244,7	244,1
Aantal werknemers (fte)	18,2	18,2	18,2	18,2

Directie

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. J van Selm	Directeur	2009

Algemeen bestuur

	FUNCTIE	SINDS
Mw. F. Gräper - Van Koolwijk	voorzitter	2015
Dhr. P. Brouns	lid	2015
Dhr. E. Eikenaar	lid	2015
Dhr. H. Brink	lid	2011
Dhr. T. Stelpstra	lid	2015
Dhr. C. Bijl	lid	2016
Dhr. P. de Rook	lid	2014
Dhr. J. van Keulen	lid	2012
Dhr. R. van der Schaaf	lid	2012

Dagelijks Bestuur

	FUNCTIE	SINDS
Mw. F. Gräper - Van Koolwijk	voorzitter	2015
Dhr. H. Brink	lid	2011
Dhr. P. de Rook	lid	2014

14. Prolander

Beschrijving

Prolander is de uitvoeringsorganisatie voor het landelijk gebied van Groningen en Drenthe en staat voor de uitdagende opgave om de komende jaren het Nationaal Natuurnetwerk (NNN) in de beide provincies te realiseren. Uitgangspunt voor alle NNN-werkzaamheden zijn het Programma Natuurlijk Platteland (Drenthe) en het Programma Landelijk Gebied (Groningen). Hieruit volgt een forse opgave van 11.000 ha natuurontwikkeling waarvoor nog 5.500 ha “obstakelvrij” moet worden gemaakt vóór 2027. Prolander kan de gronden daarvoor kopen of de eigenaar interesseren, adviseren en begeleiden om het zelf als natuur te beheren. De beide provincies, waterschappen, belanghebbenden, maar ook burgers en bedrijven zijn betrokken bij het ontwikkelen van de natuur. Bovenstaande taken pakt Prolander integraal op naast andere beleidsopgaven, zoals verbetering van landbouwstructuur, waterveiligheid en waterkwaliteit, recreatie en toerisme, plattelandsontwikkeling en duurzame energie.

Juridische status en eigendom

Prolander is een Gemeenschappelijke Regeling, maar wel een bijzondere, namelijk een bedrijfsvoeringsorganisatie. De bedrijfsvoeringsorganisatie is een relatief nieuwe lichte samenwerkingsvorm in de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). De belangrijkste verandering is de introductie van een enkelvoudig bestuur (1 orgaan) in plaats van een geëeld bestuur (2 organen: een dagelijks en algemeen bestuur). Op die manier wordt bestuurlijke drukte voorkomen en wordt de aansturing van de bedrijfsvoeringsorganisatie eenvoudiger. De bedrijfsvoeringsorganisatie kan uitsluitend worden ingesteld bij zogenoemde collegeregelingen, regeling waaraan uitsluitend colleges van burgemeester en wethouders of gedeputeerde staten respectievelijk het dagelijks bestuur van een waterschap deelnemen. Daarmee is de samenwerking per definitie beperkt tot uitvoering of bedrijfsvoering, de wettelijke verantwoordelijkheden van dat college. De moeders van Prolander zijn de provincies Groningen en Drenthe.

Doel

In de tekst van de gemeenschappelijke regeling van Prolander is het volgende doel opgenomen: De provincies laten met inachtneming van het bepaalde in artikel 3 van deze Gemeenschappelijke Regeling Prolander door de bedrijfsvoeringsorganisatie primair de volgende provinciale taken uitvoeren:

- 1) De uitvoering van taken in het landelijk gebied van de provincies Groningen en Drenthe ten behoeve van de inrichting van het landelijk gebied, waaronder grondtransacties en beheer van gronden ten behoeve van natuur, landbouw, wateropgaven, infrastructuure werken, energie en recreatie. Het takenpakket wordt nader bepaald in de mandaatbesluiten en de prestatieovereenkomsten van de deelnemers.
- 2) Naast de in het eerste lid genoemde taken voert de bedrijfsvoeringsorganisatie uitsluitend andere taken voor de provincies, dan wel taken voor derden, uit met instemming van beide colleges. Deze werkzaamheden moeten kostendekkend zijn, mogen niet strijdig zijn met de taken vermeld in het eerste lid en mogen de primaire taken niet verdringen.
- 3) De provincies stellen jaarlijks een Prestatieovereenkomst op waarin de taken en projecten zijn beschreven die de bedrijfsvoeringsorganisatie moet uitvoeren.

- 4) De bedrijfsvoeringsorganisatie kan voor de uitoefening van taken gebruik maken van personeel van de provincies. De provincies sluiten hierover Dienstverleningsovereenkomsten af met de bedrijfsvoeringsorganisatie.

Publiek belang

Het belang waarvoor deze Gemeenschappelijke Regeling is getroffen is continuering van de nauwe samenwerking tussen de provincies Drenthe en Groningen uit oogpunt van kwaliteitsverbetering, efficiency, borging van continuïteit in de bedrijfsprocessen en vermindering van de kwetsbaarheid met betrekking tot de inrichting van het landelijk gebied en de aankoop, verkoop en het beheer van grond ten behoeve van natuur en landbouw in de provincies Drenthe en Groningen, zoals voorheen voornamelijk binnen DLG-Noord plaatsvond. De uitvoering zal plaatsvinden binnen de beleidsmatige kaders (Programma Landelijk Gebied en Programma Natuurlijk Platteland), toepasselijke regelgeving en mandaatbesluiten van de provincies.

Betrokkenheid bij Prolander

De provincie Groningen heeft diverse rollen met betrekking tot Prolander:

- De provincie is mede-eigenaar/ deelnemer van Prolander.
- De provincie is mede-opdrachtgever richting Prolander.
- De provincie is facilitator naar Prolander op basis van Dienstverleningsovereenkomsten (huisvesting).

Bestuurlijke betrokkenheid en sturing

De provincie Groningen en Drenthe vormen samen het Bestuur van de regeling. Namens het college nemen twee leden zitting in het Bestuur. Op dit moment wordt de provincie Groningen vertegenwoordigd door gedeputeerde Brouns vanuit de rol van eigenaar en gedeputeerde Staghoutwer in de rol van bestuurlijk opdrachtgever. Er zijn geen Statenleden bij Prolander betrokken.

Provinciale Staten heeft in 2015 middels een tweetal voordrachten besloten tot oprichting van de Prolander. Daarnaast zijn de leden van Provinciale Staten middels een brief geïnformeerd over het Bedrijfsplan 2016 en zijn zij jaarlijks in de gelegenheid geweest een zienswijze te geven over de Begroting 2017 van Prolander. Daarnaast wordt de Jaarrekening van Prolander voor wensen en bedenkingen voorgelegd aan Provinciale Staten.

Jaarlijks wordt een prestatieovereenkomst met Prolander afgesloten. Het doel van de prestatieovereenkomst (PPO) is om vast te leggen welke prestaties in het betreffende jaar geleverd gaan worden en welke middelen daarvoor nodig zijn. De PPO heeft een wederzijds verplichtend karakter en geeft de inspannings-

verplichting aan van Prolander voor de opdrachten van de provincie. Voor de provincie Groningen is 25.600 uur beschikbaar voor de uitvoering van het werkpakket van 2017. In Groningen vragen enkele grote natuurprojecten veel inzet: het Zuidelijk Westerkwartier, Westerwolde, Westerbroek en de Vitale Kust Eems Dollard. Hierbij vraagt het coördineren van voldoende beschikbare grond bij alle projecten volop de aandacht.

Financieel belang / risico's

Jaarlijks ontvangt Prolander een bijdrage van de Provincie Groningen voor de bedrijfsvoeringsorganisatie Prolander. In 2017 bedraagt dit € 2,6 miljoen. Jaarlijks wordt deze bijdrage geïndexeerd. Daarnaast ontvangt Prolander middelen voor de uitvoering van projecten. Voor 2017 wordt € 20,3 miljoen geïnvesteerd in Groningen. Hiervoor ontvangt Prolander van de Provincie Groningen een bedrag van € 11,6 miljoen en van externe financiers € 8,7 miljoen.

Indien zich risico's voordoen die niet binnen de financiële mogelijkheden van Prolander opgelost kunnen worden is men aangewezen op extra bijdragen van de deelnemers. Inmiddels is een bedrag van ca. € 288.000 beschikbaar als weerstandsvermogen. Wanneer het bestuur overeenkomstig het gestelde in de statuten een besluit heeft genomen omtrent het bijdragen door de deelnemers in het nadelig exploitatiesaldo, wordt de nadelige exploitatie door de provincies als volgt gedragen:

- Personele kosten naar verhouding van de financiële bijdrage door de beide provincies (Drenthe 68% en Groningen 32%);
- Overige lasten worden gelijkelijk verdeeld over beide provincies.

Exit mogelijkheid

In artikel 26 van de statuten van Prolander zijn de mogelijkheden tot opheffing en liquidatie van Prolander beschreven. Hieronder is de tekst van dit artikel weergegeven.

Artikel 26 Opheffing en liquidatie

- 1) De colleges kunnen een voorstel tot opheffing van de regeling indienen bij het bestuur.
- 2) Het bestuur zendt het voorstel aan de colleges.
- 3) Opheffing kan alleen plaatsvinden als de colleges hiertoe unaniem hebben besloten, met inachtneming van de wettelijke procedure.
- 4) Bij opheffing van de regeling wordt door het bestuur een liquidatieplan opgesteld, waarin in ieder geval de financiële en personele gevolgen van de opheffing worden geregeld, conform de uitgangspunten zoals beschreven in artikel 18, achtste lid. Het liquidatieplan behoeft de instemming van beide colleges.

BEVINDINGEN

- 1) *Zijn de doelen in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen?*
Ja, de doelen van het de Prolander zijn in overeenstemming met publieke en provinciale belangen.
- 2) *Wordt de verbonden partij als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen?*
Ja, Prolander is actief betrokken bij de uitvoering van provinciaal beleid.
- 3) *Hoe is de voortgang in realisatie van de publieke belangen die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij?*
Prolander is nog maar kort geleden opgericht. De publieke belangen zijn onverminderd van toepassing.
- 4) *Welke invloed hebben wij op de verbonden partij?*
Twee leden van Gedeputeerde Staten hebben zitting in het vierkoppig bestuur van Prolander. Daarnaast wordt jaarlijks de Begroting en de Jaarrekening aan Provinciale Staten aangeboden voor zienswijzen dan wel wensen en bedenkingen. Middels jaarlijkse prestatieovereenkomsten worden de te verrichten werkzaamheden door Prolander gestuurd.
- 5) *Hoe is invulling gegeven aan de vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van de verbonden partij en functioneert dit op de juiste wijze?*
Twee leden van Gedeputeerde Staten hebben zitting in het bestuur van Prolander. Er is geen aanleiding om dit te wijzigen.
- 6) *Voldoet de huidige structuur / bestuursmodel, is dit nog het meest geëigende bestuursmodel? Wat is de mogelijkheid van uittreding uit de verbonden partij?*
De huidige structuur als GR voldoet. Conform afspraak bij de oprichting van Prolander wordt in de komende periode een uitgebreide evaluatie uitgevoerd naar Prolander als instrument voor provinciale publieke doelen. Zonder Prolander zouden de provincies Groningen en Drenthe geen gebruik kunnen maken van schaalvoordelen m.b.t. de NNN doelstellingen.

Algemene gegevens

NAAM	PROLANDER
Juridische vorm	Gemeenschappelijke Regeling
Vestigingsplaats	Assen
Verbonden partij sinds	2015
Website	www.prolander.nl
Financieel belang provincie Groningen	32%
Zeggenschap provincie Groningen	50%

Financieel overzicht

(€ MLN.)	2016
Totaal activa	13,1
Eigen vermogen	1,2
Vreemd vermogen	11,9
Solvabiliteitsratio	9 %
Inkomsten	8,8
Resultaat	0,5
Bijdrage provincie Groningen	2,5

Bedrijfsspecifieke kerncijfers

	2016
Opgave natuurontwikkeling (inrichting NNN: doel 2027: 11.000 ha)	240
Opgave obstakelvrij maken gronden (doel 2027: 1.830 ha)	40
Verkoop ruilgronden in ha	575
Aantal werknemers (fte)	60,9
Flexibele schil personeel (%)	8%

Directie

	FUNCTIE	SINDS
Mevr. E.M. van Everdingen	Directeur	2016

Bestuur

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. C. Bijl	voorzitter	2016
Dhr. H. Jumelet	lid	2016
Dhr. P.H.R. Brouns	lid	2016
Dhr. H. Staghouwer	lid	2016

15. Samenwerkingsverband Noord-Nederland

Beschrijving

De drie noordelijke provincies Drenthe, Fryslân en Groningen werken samen in het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN). Deze samenwerking is sinds 1992 vastgelegd in de vorm van een gemeenschappelijke regeling. Binnen het SNN hebben de vier grote steden Groningen, Leeuwarden, Assen en Emmen sinds 2007 een belangrijke adviesrol. Binnen het SNN wordt het ruimtelijke en economische beleid van de drie provincies afgestemd. Doel van deze afstemming is het versterken van de economische positie van Noord-Nederland. Ook voert het SNN namens het noordelijk landsdeel onderhandelingen met het Rijk en Brussel.

Het SNN heeft de volgende taken:

- beheer en besteding van middelen die uit Europese fondsen aan het dagelijks bestuur van het samenwerkingsverband ter beschikking worden gesteld voor Noord-Nederland en andere zaken die ter uitvoering van Europese programma's noodzakelijk zijn;
- beheer en besteding van andere middelen, zoals Rijkscofinancieringsmiddelen, die aan het samenwerkingsverband ter beschikking worden gesteld voor Noord-Nederland;
- het verstrekken van subsidies en de monitoring en control van bovenstaande;
- faciliteren en ondersteunen van samenwerking tussen de provincies, de noordelijke gemeenten en regionale partnerorganisaties;
- het bevorderen van gemeenschappelijk optreden in de behartiging van Noord-Nederlandse belangen en het verwerven van subsidiefondsen en promoten van de Noord-Nederlandse belangen in het regionale, nationale en internationale speelveld.

Juridische status en eigendom

Het SNN is een gemeenschappelijke regeling waaraan de provincies Fryslân, Groningen en Drenthe deelnemen voor ieder een derde deel (33,3%). De vier grote gemeenten Groningen, Assen, Leeuwarden en Emmen zijn geen participant in de gemeenschappelijke regeling SNN, maar nemen wel deel aan de bestuurscommissies Stedelijke Ontwikkeling en Mobiliteit en de bestuurscommissie Economische Zaken, die zijn opgericht voor het behartigen van specifieke belangen.

Doel

In de gemeenschappelijke regeling is het volgende doel opgenomen:

De regeling heeft ten doel de belangen van de deelnemende provincies te behartigen ten behoeve van een duurzame en innovatieve economische ontwikkeling van Noord-Nederland, het beheer van financiële fondsen en de besteding van deze middelen en het in dat kader faciliteren van het bestaan van een managementautoriteit ter uitvoering van Europese programma's.

Publiek belang

Het SNN voert namens de drie noordelijke provincies diverse subsidieregelingen voor ondernemers en particulieren uit en voert onderhandelingen met het Rijk en Brussel om de economische positie van Noord-Nederland te versterken. Het publieke belang betreft de economische en ruimtelijke ontwikkeling van Noord-Nederland en het stimuleren van innovatie en duurzaamheid. Het dagelijks bestuur van het SNN is door de minister van Economische Zaken aangewezen als managementautoriteit in het kader van de uitvoering van het operationeel programma van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). Vanuit het lidmaatschap van het dagelijks bestuur van SNN is de provincie dus betrokken bij de uitvoering van dit Europese subsidieprogramma dat beoogt economische verschillen tussen Europese regio's te verkleinen.

Betrokkenheid bij het SNN

De provincie Groningen heeft diverse rollen met betrekking tot het SNN:

- De provincie is deelnemer in het SNN.
- De provincie is opdrachtgever richting het SNN.
- De provincie is subsidieverstrekker (bijdrage uitvoeringskosten).

- De provincie is facilitator naar het SNN op basis van dienstverlenings-overeenkomsten met betrekking tot de financiële en personele administratie, kasbeheerder, treasury en toezicht op het beheer van de archiefbescheiden.

Het SNN voert op noordelijke schaal het operationeel programma EFRO uit en namens de deelnemers van de gemeenschappelijke regeling diverse subsidieregelingen uit, met het doel de economie in Noord-Nederland te versterken. De subsidies worden met name verstrekt voor innovatieve- en onderzoeksprojecten, waar het noordelijke bedrijfsleven en de kennisinstellingen bij betrokken zijn.

Ook voert het SNN andere diensten voor derden uit of diensten specifiek voor de individuele deelnemers. Zo voert het SNN in opdracht van de provincie Groningen o.a. werkzaamheden uit voor Regionale Investeringssteun Groningen (RIG), Innovatief Actieprogramma Groningen (IAG4), Sectorplan Groningen op Voorsprong en het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3).

Tot slot behartigt het SNN de belangen van relevante maatschappelijke en economische onderwerpen voor de drie noordelijke provincies en de vier steden. De lobby richting Den Haag en Brussel wordt binnen het SNN gecoördineerd en afgestemd in samenwerking met de provinciale lobby contactpersonen.

Bestuurlijke betrokkenheid en sturing

De organen van het Samenwerkingsverband zijn: het Dagelijks Bestuur (DB), het Algemeen Bestuur (AB) en een aantal commissies. Het DB bestaat uit negen leden bestaande uit de drie Commissarissen van de Koning (CdK's) en per provincie twee gedeputeerden. De burgemeesters van de vier grote gemeenten (NG4), de provinciesecretarissen en de SNN-directeur van het SNN zijn als adviseurs aan het DB verbonden.

Het AB bestaat uit in totaal 18 leden bestaande uit de DB-leden aangevuld met per provincie drie leden van Provinciale Staten. De griffiers van Provinciale Staten en de SNN-directeur zijn als adviseurs aan het AB verbonden.

Het voorzitterschap rouleert om de twee jaar tussen de deelnemende provincies. Gedeputeerde Brouns en Gräper participeren in de genoemde besturen en in de twee bestuurscommissies. Commissaris van de Koning de heer Paas is lid van het AB en DB. De statenleden de heren Schmaal, Kamminga en Nolles participeren in het AB.

Provinciale Staten worden middels voordrachten jaarlijks in de gelegenheid gesteld hun zienswijze kenbaar te maken ten aanzien van de begroting (voordrachten

24/2016 en 11/2017) en de jaarrekening van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (voordrachten 23/2016 en 12/2017).

Financieel belang / risico's

De provincies Groningen, Drenthe en Fryslân dragen jaarlijks ieder een gelijk deel bij in de algemene uitvoeringskosten van het SNN. De provincie Groningen heeft het SNN in 2016 € 552.000 betaald aan algemene uitvoeringskosten. Daarnaast ontvangt het SNN bijdragen van andere overheidspartijen / instellingen voor het uitvoeren van regelingen en activiteiten. Zo dragen de NG4 jaarlijks een vergoeding af ten bate van de exploitatie van de SNN-werkorganisatie, met name voor bestuurlijke samenwerking, public affairs en lobby-activiteiten.

Op basis van de prognose van eind 2016 van de te verwachten uitvoeringskosten van programma's en regelingen tot 2023, wordt in 2023 een tekort verwacht van afgerond € 1,4 miljoen. De drie deelnemende provincies zijn volgens de GR SNN ieder voor een bedrag van € 455.000 aansprakelijk voor dit tekort. Op de balans van het SNN is echter ook een vrij besteedbare reserve beschikbaar van ruim één miljoen euro. Ingeval provincies voldoende opdrachten blijven neerleggen bij de SNN-organisatie kan het nu geprognosticeerde tekort naar verwachting verder teruglopen.

Exit mogelijkheid

In de gemeenschappelijke regeling van het SNN is het volgende opgenomen:

- 1) De deelnemers kunnen besluiten tot uittreding uit de regeling. Uittreding vindt niet eerder plaats dan met ingang van 1 januari van het jaar, volgende op de in het tweede lid bedoelde vaststelling van de verplichtingen.
- 2) Het algemeen bestuur regelt de gevolgen van een besluit tot uittreding en stelt daarbij de verplichtingen vast.

BEVINDINGEN

1) Zijn de doelen in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen?

Ja, de doelen zijn in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen.

2) Wordt de verbonden partij als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen?

Ja, het SNN is betrokken en wordt ingezet bij de uitvoering van provinciaal beleid.

3) Hoe is de voortgang in realisatie van de publieke belangen die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij?

De publieke belangen worden nog steeds behartigd. Het SNN voert echter wel steeds meer regelingen voor de provincies afzonderlijk uit. Daarnaast worden er regelingen uitgevoerd voor derden. Een aantal regelingen daarvan worden uitgevoerd ten behoeve van Groningen, zoals de Waardevermeerderingsregeling voor het Ministerie van Economische Zaken (voorheen een Groningse regeling) en regelingen voor de Economic Board Groningen.

4) Welke invloed hebben wij op de verbonden partij?

De provincie Groningen participeert in het Algemeen Bestuur, Dagelijks Bestuur en de bestuurscommissies en neemt deel aan de besluitvorming.

5) Hoe is invulling gegeven aan de vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van de verbonden partij en functioneert dit op de juiste wijze?

De provincie neemt deel in het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur. In het Algemeen Bestuur en Dagelijks bestuur participeren namens de provincie Groningen gedeputeerden Brouns en Gräper en Commissaris van de Koning dhr. Paas. Statenleden Schmaal, Kamminga en Nolles participeren tevens in het AB. In lijn met de nota verbonden partijen zou eventueel overwogen kunnen worden het bestuur te laten bestaan uit vertegenwoordigers van de verschillende colleges, waardoor de leden van het AB vanuit Provinciale Staten geen dubbele rol meer innemen.

6) Voldoet de huidige structuur / bestuursmodel, is dit nog het meest geëigende bestuursmodel? Wat is de mogelijkheid van uittreding uit de verbonden partij?

Het huidige bestuursmodel werkt niet optimaal. De GR-participanten zijn op dit moment aan het onderzoeken wat de optimale bestuurs- en vergaderstructuur is die past bij de huidige tijd. Zoals bij elke gemeenschappelijke regeling, kunnen deelnemende bestuursorganen besluiten tot uittreding uit de gemeenschappelijke regeling.

Algemene gegevens

NAAM	SAMENWERKINGSVERBAND NOORD-NEDERLAND (SNN)
Juridische vorm	Gemeenschappelijke Regeling
Vestigingsplaats	Groningen
Deelneming sinds	1992
Website	www.snn.eu
Financieel belang provincie Groningen	33%
Zeggenschap provincie Groningen	33%

Financieel overzicht

(X €1.000)	2016	2015	2014	2013
Totaal activa	260.355	344.794	389.038	315.948
Eigen vermogen	8.722	8.328	7.691	7.544
Vreemd vermogen	251.633	336.466	381.347	308.404
Solvabiliteitsratio	0,03	0,02	0,02	0,02
Inkomsten	15.794	24.565	64.601	48.197
Resultaat	-/-161	-83	-400	-/-1.709
Bijdrage aan algemene uitvoeringskosten	552	533	544	524

Directie

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. E van der Sluis	Directeur	2013

Dagelijks Bestuur

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. J.J. van Aartsen (CdK prov. Drenthe)	voorzitter	2017
Dhr. H. Brink (Gedeputeerde prov. Drenthe)	lid	2011
Dhr. T. Stelpstra (Gedeputeerde prov. Drenthe)	lid	2015
Dhr. A.A.M. Brok (CdK prov. Fryslân)	lid	2017
Dhr. S. de Rouwe (Ged. prov. Fryslân)	lid	2015
Mevr. S.A.E. Poepjes (Ged. prov. Fryslân)	lid	2011
Dhr. F. J. Paas (CdK prov. Groningen)	lid	2016
Dhr. P. Brouns (Ged. prov. Groningen)	lid	2015
Mevr. F. Gräper (Ged. prov. Groningen)	lid	2015

Algemeen Bestuur

Leden van het Dagelijks Bestuur aangevuld met onderstaande leden, totaal 24 leden:

Dhr. B. van Dekken (Statenlid prov. Drenthe)
Dhr. H. Loof (Statenlid prov. Drenthe)
Dhr. N. Uppelschoten (Statenlid prov. Drenthe)
Dhr. W. Eilering (Statenlid prov. Fryslân)
Dhr. R. Klerks (Statenlid prov. Fryslân)
Dhr. L. Stoel (Statenlid prov. Fryslân)
Dhr. A. Nolles (Statenlid prov. Groningen)
Dhr. B. Schmaal (Statenlid prov. Groningen)
Dhr. G. Kamminga (Statenlid prov. Groningen)

16. Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds

Beschrijving

Het Waddenfonds investeert in initiatieven en projecten die de ecologie en duurzame economische ontwikkeling van het Waddengebied versterken. Projecten van (samenwerkende) ondernemers, verenigingen, stichtingen, particulieren en overheidsorganisaties kunnen in aanmerking komen voor een bijdrage van het Waddenfonds.

Juridische status en eigendom

Het Waddenfonds is een gemeenschappelijke regeling. Met de inwerkingtreding van het Bestuursakkoord Decentralisatie Waddenfonds valt het fonds onder de verantwoordelijkheid van de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland. Daarbij is in het Bestuursakkoord vastgelegd dat de provincies zorgdragen voor een professionele uitvoeringsorganisatie en in gezamenlijkheid beschikken over de middelen van het Waddenfonds.

Doelstelling

De doelstelling die is opgenomen in de gemeenschappelijke regeling Waddenfonds is:

- a) het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het waddengebied;
- b) het verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Wadden-zee;
- c) een duurzame economische ontwikkeling in het waddengebied, dan wel het gericht zijn op een substantiële transitie naar een duurzame energiehouding in het waddengebied en direct aangrenzende gebieden;
- d) het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het waddengebied.

De regeling heeft ten doel het behartigen van de belangen van de deelnemende provincies met betrekking tot het beheer van het Waddenfonds en de besteding van middelen ten laste van dit fonds.

Publiek belang

Het Waddenfonds investeert in projecten die de ecologie en duurzame economische ontwikkeling van het Waddengebied versterken.

Betrokkenheid bij het Waddenfonds

De provincie Groningen heeft diverse rollen met betrekking tot Waddenfonds:

- De provincie is mede-eigenaar van het Waddenfonds.

Het beleid van de provincies t.a.v. het waddengebied en voor toepassing van het Waddenfonds is afgestemd en door Provinciale Staten vastgelegd in de interprovinciale Waddenvisie 'Wadden van Allure' uit 2013. Een vervolg hierop vormt het 'Investeringskader Waddengebied' dat in 2016 is vastgesteld door de Staten en het 'Uitvoeringskader Waddenfonds 2017-2026' dat door de Staten is vastgesteld in 2017.

Bestuurlijke betrokkenheid en sturing

De organen van het openbaar lichaam Waddenfonds zijn: het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur, de voorzitter en een aantal commissies. De voorzitter wordt benoemd voor een aaneengesloten periode van vier jaren en afgesproken is dat het voorzitterschap rouleert om de vier jaren tussen de deelnemende provincies. De voorzitter wordt benoemd door en uit het midden van het Algemeen Bestuur. Het Dagelijks Bestuur (DB) bestaat uit de voorzitter en twee andere leden, door en uit het Algemeen Bestuur aan te wijzen, zodanig dat vanuit elke deelnemende provincie de gedeputeerde die het Waddenfonds in portefeuille heeft wordt aangewezen. Het Algemeen Bestuur bestaat uit negen leden; Provinciale Staten van de deelnemende provincies wijzen elk drie leden en drie plaatsvervangende leden aan, waaronder in ieder geval de gedeputeerde die het Waddenfonds in portefeuille heeft. Het AB stelt in ieder geval een commissie Kwaliteitstoetsing Waddenfonds in en kan daarnaast ook bestuurscommissies instellen met het oog op het behartigen van specifieke adviestaken. De provincie Groningen wordt vertegenwoordigd door gedeputeerde Staghouter als lid en momenteel tevens voorzitter van het DB/AB en de statenleden dhr. Star en dhr. Miedema als leden van het AB. De plaatsvervangende leden zijn gedeputeerde mw. Homan als plaatsvervanger van gedeputeerde Staghouter en statenleden dhr. Jousma en mw. Oudman-Dam.

Provinciale Staten worden jaarlijks in de gelegenheid gesteld een zienswijze te geven op de ontwerpbegroting van het Waddenfonds. Tevens zendt het dagelijks bestuur de ontwerp-jaarrekening van het voorafgaande jaar tijdig ter kennisname naar Provinciale Staten. In 2017 hebben Provinciale Staten het uitvoeringskader Waddenfonds 2017-2026 vastgesteld, waarin twee sporen voor respectievelijk majeure projecten en thematische openstellingen (en de wisselwerking daartussen) zijn uitgewerkt (voordracht 17/2017).

Financieel belang / risico's

De uitvoerings- en beheerskosten die rechtstreeks voortvloeien uit de regeling komen ten laste van het Waddenfonds. De middelen hiervoor worden jaarlijks beschikbaar gesteld in de begroting. Er zijn geen risico's geconstateerd in relatie tot het Waddenfonds.

Exit mogelijkheid

Over opheffing van het Waddenfonds is het volgende opgenomen in de gemeenschappelijke regeling:

- 1) De regeling wordt gesloten voor bepaalde tijd en eindigt op 1 januari 2028.
- 2) Het algemeen bestuur stelt een liquidatieplan vast en regelt de vereffening van het vermogen.

BEVINDINGEN

- a) *Zijn de doelen in overeenstemming met de publieke en provinciale belangen?*

Ja, het Waddenfonds investeert in projecten die de ecologie en duurzame economische ontwikkeling van het Waddengebied versterken. Als provincie beschermen en versterken we, samen met anderen, het unieke karakter van onze natuur en ons landschap. Daarnaast vormt het bevorderen van duurzame economische ontwikkeling een belangrijke pijler van het provinciale beleid.

- b) *Wordt de verbonden partij als instrument gebruikt bij de uitvoering van provinciaal beleid door de beleidsafdelingen?*

Ja, de mogelijkheden die het Waddenfonds biedt worden betrokken en ingezet bij de uitvoering van provinciaal beleid.

- c) *Hoe is de voortgang in realisatie van de publieke belangen die leidend zijn geweest voor de provincie om deel te gaan nemen in de verbonden partij?*

In de Jaarverslagen wordt overzicht gegeven van de voortgang in realisatie, bijdragen en verdeling van middelen aan de doelen en projecten in het verslagjaar alsook in de achterliggende jaren.

- d) *Welke invloed hebben wij op de verbonden partij?*

Het Uitvoeringskader Waddenfonds wordt vastgesteld door de Provinciale Staten van elk van de deelnemende provincies. De Staten worden voorts jaarlijks in de gelegenheid gesteld een zienswijze in te dienen omtrent de vaststelling van de begroting (en eventuele begrotingswijzigingen). Over de jaarstukken, subsidieregelingen, beheertaken etc. vindt besluitvorming plaats in het AB en DB.

- e) *Hoe is invulling gegeven aan de vertegenwoordiging van de provincie in het bestuur van de verbonden partij en functioneert dit op de juiste wijze?*

De provincie neemt deel in het Algemeen en het Dagelijks Bestuur. De provincie Groningen wordt vertegenwoordigd door gedeputeerde Staghouter als lid en momenteel tevens voorzitter van het AB en DB en de statenleden Star en Miedema als leden van het AB. In lijn met de nota verbonden partijen zou eventueel overwogen kunnen worden het bestuur te laten bestaan uit vertegenwoordigers van de verschillende colleges, waardoor de leden van het AB vanuit Provinciale Staten geen dubbele rol meer innemen.

f) Voldoet de huidige structuur / bestuursmodel, is dit nog het meest geëigende bestuursmodel? Wat is en mogelijkheid van uittreding uit de verbonden partij?

De huidige structuur als gemeenschappelijke regeling voldoet. De Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds vormt het kader om uitvoering te geven aan het Bestuursakkoord Decentralisatie Waddenfonds. Indien wenselijk, is uittreden uit een gemeenschappelijke regeling ten allen tijde mogelijk. Eenzijdig uittreden is echter niet opportuun.

Algemene gegevens

NAAM	WADDENFONDS
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Deelneming sinds	2012
Website	www.waddenfonds.nl
Bestuurlijk belang provincie Groningen	33%
Zeggenschap provincie Groningen	33%

Financieel overzicht

(€ MLN.)	2016	2015	2014	2013
Totaal activa	177,4	169,8	155,9	140,2
Eigen vermogen	78,1	68,6	34,4	29,8
Vreemd vermogen (=subsidieverplichtingen)	99,3	101,3	121,5	110,4
Solvabiliteitsratio	0,44	0,40	0,22	0,21
Inkomsten	34,3	46,3	39,8	42,6
Resultaat	14,5	21,4	4,6	-16,2
Bijdrage provincie Groningen	0	0	0	0

Directie

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. D. Hamhuis	directeur	2017

Dagelijks Bestuur

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. H. Staghouwer (Ged. provincie Groningen)	voorzitter	2015
Dhr. K. Kielstra (Ged. provincie Fryslân)	lid	2015
Dhr. C. Loggen (Ged. provincie Noord-Holland)	lid	2015

Algemeen bestuur

	FUNCTIE	SINDS
Dhr. H. Staghouwer (Ged. provincie Groningen)	voorzitter	2015
Dhr. H. Miedema (Statenlid provincie Groningen)	lid	2015
Dhr. J. K. Star (Statenlid provincie Groningen)	lid	2016
Dhr. K. Kielstra (Ged. provincie Fryslân)	lid	2015
vacature (Statenlid provincie Fryslân)	lid	2015
Dhr. P. Kraaima (Statenlid provincie Fryslân)	lid	2015
Dhr. C.J. Loggen (Ged. provincie Noord-Holland)	lid	2015
Dhr. W. Bakker (Statenlid provincie Noord-Holland)	lid	2015
Mw. E. Rommel (Statenlid provincie Noord-Holland)	lid	2015

17. Lijst met afkortingen

AB	: Algemeen Bestuur
AvA	: Algemene Vergadering van Aandeelhouders
BBV	: Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten
BNG	: Bank Nederlandse Gemeenten N.V.
BW	: Burgerlijk Wetboek
DB	: Dagelijks Bestuur
GAE	: Groningen Airport Eelde N.V.
GSP	: Gemeenschappelijke regeling Havenschap Groningen Seaports
IFG	: Investeringsfonds Groningen B.V.
IPO	: Vereniging Interprovinciaal Overleg
NOM	: Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland N.V.
Nota	: Nota Verbonden Partijen
ODG	: Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Groningen
OV-bureau	: Gemeenschappelijke Regeling OV-bureau Groningen Drenthe
PW	: Provinciewet
RvC	: Raad van Commissarissen
SLB	: Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging
SNN	: Gemeenschappelijke Regeling Samenwerkingsverband Noord-Nederland
SPV	: Special Purpose Vehicle
WBG	: Waterbedrijf Groningen N.V.
Wgr	: Wet Gemeenschappelijke Regelingen

